

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Huoltajien osallistamisen kehittäminen päiväkodin perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi

Marjaana Latva

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Marjaana Latva
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2018

Huoltajien osallistamisen kehittäminen päiväkodin perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi

Vuosi 2018

Sivumäärä 79

Tämä opinnäytetyö koostui niin laadullisesta kuin toiminnallisesta osuudesta. Sen tarkoituksena oli kehittää keinoa, jolla varhaiskasvattajat voisivat auttaa lasten huoltajia tukemaan omalla toiminnallaan erityisesti päiväkodin perushoitotilanteiden kiireetöntä sujumista lastensa edun nimissä. Pää tavoitteena oli laadullisen osuuden tulosten perusteella koota kuvallinen materiaali päiväkodeilla hyödynnettäväksi. Se tukisi huoltajien osallistumista erityisesti tilanteissa, joissa asian puheeksi ottaminen ei riitä tai kasvattajalla ja huoltajalla ei ole yhteistä kieltä. Opinnäytetyön aihe perustui usein tai aina rauhattomien päiväkotiryhmien perushoitotilanteiden stressaavuuteen niin kyseisten ryhmien lapsille kuin heidän kasvattajilensa, sekä tarpeeseen kehittää kuvallista materiaalia yhteistyön edistämiseksi.

Työn laadullinen osuus toteutettiin sähköisenä kyselynä varhaiskasvattajille Facebookin Varhaiskasvattajien materiaalipankki -ryhmässä keväällä 2018. Saatu aineisto käsiteltiin teoriasidonnaisesti. Aineistoanalyysin avulla havaittiin, että kyselyyn vastanneet päiväkotien varhaiskasvattajat kokevat haasteiksi kiireen lisäksi erityisesti kasvatusyhteistyöhön ja huoltajien vastuullistamiseen liittyvät asiat.

Työn toiminnallinen osuus toteutettiin teeman ”*avoin vuorovaikutus huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä*”, joka muodostui yhteistyön kehittämisessä käytettyjen tekijöiden ydinkäsitteeksi ja palveli opinnäytetyön pää tavoitetta koota materiaalia päiväkotiarjen tilanteisiin huoltajien tukemiseksi. Toinen käsiteltäväksi valittu teema oli ”*huoltajat pitämään huolta lapsensa vaatteista*”. Näiden teemojen perusteella koottiin niin aineistoanalyysistä kuin kirjallisuudesta löytyneet aiheet samaan taulukkoon. Materiaalin aiheina olivat näitä teemoja mukaillen esimerkiksi säänmukaiset vaatteet, lapsen tuominen sairaana päiväkotiin ja hoitoaikojen noudattaminen. Näistä aiheista koottiin kuvallinen materiaali varhaiskasvattajien vapaasti käytettäväksi.

Valmis materiaali sai positiivista palautetta vantaalaiselta päiväkodilta: se sopii arjen sujuvuuden kehittämiseen huoltajia osallistamalla, koska arjen haasteisiin perheiden kanssa on hyvin perehdytty opinnäytetyön aikana. Materiaali koettiin tarpeelliseksi ja sen kerrottiin tuoneen kyseisen päiväkodin työntekijöille uusia ideoita heidän omaan työhönsä. Aiheen eteenpäinviemiseksi olisi hyvä tutkia materiaalin käytettävyyttä arjessa ja sen vaikuttavuutta huoltajien osallistamiseen päiväkodin perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi. Lisäksi merkittäväksi jatkotutkimuksen kohteeksi laadullisen tutkimuksen aineistosta nousee tässä opinnäytetyössä käsittelemättä jätetyt, lapsen edun näkökulmasta tärkeät aiheet: laiminlyötyjen lasten huoltajia tuetaan liian pitkään varhaiskasvatuksessa sekä enenevä tarve konsultoivalle psykologille lapsiryhmiin.

Opinnäytetyön tietoperusta käsittelee sitä, mitä ovat perushoitotilanteet päiväkodissa ja mitä merkitsee kiireentunne näissä tilanteissa. Käsiteltävänä on myös päiväkodin ja kodin välinen kasvatusyhteistyö, huoltajien osallistuminen sekä kuvien käyttö varhaiskasvatustyössä.

Asiasanat: huoltajien osallistuminen, kiireentunne, kuvat, perushoitotilanteet, varhaiskasvatus

Enhancing a carer's inclusion in everyday situations during day care

Year	2018	Pages	79
------	------	-------	----

The main objective of this thesis was to compile pictorial material that can be used in day care to develop co-operation. It would support a carer's attendance especially in situations, when there is no common language between an educator and a children's carer. The theme of this thesis was based on everyday situations in the day care groups, which are often not peaceful situations and are stressful for the children and the educators.

The qualitative part of the thesis was implemented in the form of a questionnaire. The received material was processed via a theory-bound process. It was noticed, that educators experience things which are joint activities (such as educational cooperation) as challenging particularly things that involve the responsibilities of carers who can be in a rush.

The functional part of this thesis was implemented via the theme "open interaction between carers and educators". This formed the core concept of enhancing cooperation and helped with the thesis main target of assembling material to support carers in daycare situations. The other theme selected was "carers to take care of their children's clothes". Data analysis based on these themes.

On the basis of these themes, both the material analysis and the information found in the literature were collected. The themes of the material, chosen were for example; clothes according to the weather, bringing a sick child into daycare and observing treatment times. With these topics, pictorial material was assembled for the free use of early child-hood educators.

The material received positive feedback from the play school in Vantaa as it was ideal for the development of everyday fluency by participating carers and the everyday challenges faced by families are well-documented throughout the thesis. The material was considered necessary and they said that new ideas for their own work development were brought about by it particularly for the employees of the play school. It would be good to investigate the usability of material in everyday life and it's impact on the attendance of carers in order to streamline the basic care of the play school.

Additionally this research shows how support for children" carers has been neglected for too long particularly in early childhood education and the growing need for consulting psychologists in children's groups. The fundamental issues of the thesis are connected to basic care situations in play schools and the urgency in these situations. Also the co-operation between daycare and home co-operation, the attendance of carers and the use of images in early childhood care.

Keywords: early childhood education, attendance of carers, basic care situations, sense of urgency, pictures

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tavoitteet	7
3	Perushoitotilanteet päiväkodissa	8
4	Kiireentunne perushoitotilanteissa.....	12
5	Päiväkodin ja kodin välinen kasvatusyhteistyö.....	16
6	Kuvien käyttö varhaiskasvatustyössä.....	21
7	Opinnäytetyön yhteys aiempiin tutkielmiin	23
8	Toteutus.....	24
8.1	Kyselyosuus	25
8.1.1	Aineiston kerääminen kyselylomakkeella	25
8.1.2	Kerätyn aineiston analysointi	30
8.1.3	Kyselyn tulokset	33
8.1.4	Kyselyn johtopäätökset	37
8.2	Materiaalin kokoaminen	39
8.2.1	Materiaalin rajaaminen	40
8.2.2	Materiaalin työstäminen	42
8.2.3	Palautetta materiaalista	47
9	Arviointi	48
	Lähteet	54
	Liitteet.....	59

1 Johdanto

Ajatus tarpeesta kehittää päiväkodin ja lasten perheiden välistä yhteistyötä päiväkotien perushoitotilanteiden sujuvuuden lisäämiseksi, lähti käytännön työkokemuksistani päiväko-deissa. Estola (1999, 136) mainitsee teoksessa Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä, että tutkimusintressi ei synny koskaan tyhjästä, vaan sille on useimmiten myös henkilökohtaisia syitä. Asian tutkiminen edellyttää myös omakohtaista kokemusta tai osallistumista tutkitta-vaan aiheeseen tai kiinnostusta tutkittavaa aihetta kohtaan (Kinos 1999, 87). Olenkin omakoh-taisesti kokenut turhautumista esimerkiksi lasten nimeämättömiä tai puuttuvia vaatteita sel-vitellessäni kiireisissä uloslähtötilanteissa. Esimerkiksi nämä tilanteet ovat olleet monesti myös lapsille epämieluisia, koska kiireessä kasvattajalla ei ole aikaa lapsen kohtaamiseen eikä kuulemiseen kaiken ajan kuluessa sopivan vaatetuksen löytämiseksi lapsille lyhyessä ajassa. Reunamon (2010) tutkimusaineiston mukaan Hanna Pyöriä (2011, 36) totesi pro gradu -tutkiel-massaan, että 12 % kasvattajista piti perushoitotilanteita harvoin rauhallisina ja 3 % vastaa-jista ilmoitti perushoitotilanteiden olevan aina rauhattomia. Pienestä luvusta huolimatta ti-lanne on todella stressaava niin näiden päiväkotiryhmien lapsille kuin heidän kasvattajillensa-kin (Pyöriä 2011, 36). Lapsen edun mukaisesti näihin tilanteisiin olisi syytä löytää ratkaisuja.

Myös Maria Arttijeff (2015) havaitsi pro gradu -tutkielmassaan ”Yhteistyötä ilman yhteistä kieltä - Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välisestä yhteis-työstä”, tarpeen konkreettiselle kodin ja päiväkodin yhteistyön kehittämiseksi. Arttijeffin (2015, 49) mukaan haasteita päiväkodeilla esiintyi arkipäiväisissä asioissa, kuten sovittujen sääntöjen noudattamisessa, vanhempien velvollisuuksissa ja ymmärretyksi tulemisessa. Haas-teita aiheuttivat myös päiväkodin sääntöjen ymmärtäminen, esimerkiksi lapsen tuonti- ja ha-kuaikeiden noudattamisessa, sairaan lapsen hoitoon tuomisessa ja lapsen säänmukaisessa vaa-tettamisessa (Arttijeff 2015, 51).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2016) (jatkossa VASU) on varhaiskasvatuksen järjes-täjiä eli kuntaa, kuntayhtymää tai palvelun julkista tai yksityistä tuottajaa oikeudellisesti vel-voittava määräys. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Sen tarkoituk-sena on luoda varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille yhdenvertaiset edellytykset heidän terveelle ja turvalliselle kasvulleen, kehitykselleen ja oppimiselleen yhteistyössä lasten huol-tajien kanssa. (VASU 2016, 8-9, 14, 32.) Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lasten huol-tajia kasvatustyössä (VASU 2016, 16) sekä kantaa vastuu yhteistyön kehittämisestä ja suunni-telmallisuudesta (VASU 2016, 32). Täten koen tarpeelliseksi tulevana varhaiskasvatuksen am-mattilaisena kehittää yhteistyötä tämän opinnäytetyön puitteissa eteenpäin.

Varhaiskasvatusturva lakia turvaa lapsen oikeuden suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatukseen, opetuksen ja hoidon saamiseen. Näiden toteuttamiseksi jokaiselle varhaiskasvatukseen parissa olevalle lapselle laaditaan lapsen edun ja tarpeiden mukaisesti lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä lapsen huoltajan kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevia toimenpiteitä. (VASU 2016, 10.) Lapsen edun mukaisesti lapsella on oikeus muun muassa hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun (VASU 2016, 18). Tässä opinnäytetyössä näen lapsen etuna, että huoltajat ja kasvattajat huolehtivat yhteistyössä lapsen vaatuksesta, levon tarpeesta, hygieniasta, terveydestä ja turvallisuudesta.

Sosiaalihuoltolaissa (30.12.2014/1301) säädetään kohdassa 1:5, että lapsen edun mukaista on kiinnittää erityistä huomiota siihen, millaisilla ratkaisuilla parhaiten turvataan lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, mahdollistetaan ymmärtämystä, iän ja kehityksen mukainen huolenpito sekä turvallinen kasvuympäristö ja ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus sekä annetaan mahdollisuus kasvaa itsenäiseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi. Kaiken kehittämisen lähtökohdaksi pidetäänkin juuri lapsen etua (VASU 2016, 29). Varhaiskasvatusturvalain (19.1.1973/36) 2:11:n mukaisesti lapsen etu tulee huomioida päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Tässä opinnäytetyössä halusin selvittää ensinnäkin, millaisia haasteita varhaiskasvattajat kokevat olevan kodin ja päiväkodin välisessä yhteistyössä päiväkodin perushoitotilanteiden näkökulmasta, vai kokevatko he haasteita olevan laisinkaan. Toiseksi halusin selvittää, millaisin keinoin näihin haasteisiin on vastattu, vai odottavatko ne vielä ratkaisuaan. Suurin mielenkiintoni kohdistui tilanteisiin ja tekijöihin, joihin voitaisiin saada muutosta kehittämällä kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä tavalla, joka tukisi varhaiskasvattajien työtä päiväkodin perushoitotilanteissa, ja tätä myöten vähentäisi kasvattajien kiireentunnetta ja kohentaisi heidän työssäjaksamistaan. Nämä asiat tukisivat lasten etua, koska arjessa olisi enemmän aikaa arjen pedagogiikalle eli heidän kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle heidän kanssaan.

Opinnäytetyön tulosten perusteella kokosin kuvallisen materiaalin, jonka jaoin varhaiskasvattajien vapaasti käytettäväksi Facebookissa Varhaiskasvattajan materiaalipankki -ryhmässä. Täten materiaalista hyötyvät itseni lisäksi työelämään astuessani myös muut varhaiskasvattajat, jotka kokevat työssään tarvitsevansa tämän opinnäytetyön tuottamaa aineistoa.

2 Tavoitteet

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää kyselylomakkeen avulla, millaiset tekijät varhaiskasvattajat kokevat haasteiksi yhteistyössä lasten huoltajien kanssa päiväkodin perushoitotilanteiden näkökulmasta. Lisäksi selvitän tekijöitä, joilla varhaiskasvattajat ovat jo joko onnistuneet kehittämään yhteistyötä tai joilla he toivoisivat yhteistyötä kehitettävän. Opinnäytetyön

tarkoituksena on kehittää keinoa, jolla varhaiskasvattajat voisivat auttaa lasten huoltajia tukemaan omalla toiminnallaan erityisesti päiväkodin perushoitotilanteiden kiireetöntä sujumista lastensa edun nimissä. Opinnäytetyön päätavoitteena on kyselylomakkeista esiin nousvien tekijöiden perusteella koota materiaalia päiväkodeilla hyödynnettäväksi nimenomaan päiväkotiarjen tilanteisiin huoltajien tukemiseksi. Tämä tavallaan vastaisi Arttijeffin (2015, 53) pro gradu -tutkielmasta esiin nousutta tarvetta tuottaa kodin ja päiväkodin väliseen yhteistyöhön perheille jaettavaa selkokielistä ja kuvallista opasta päiväkodin arjesta ja käytännöistä tärkeimpine asioineen.

Esimerkiksi Vantaalla yhteistyön kehittämiseksi on jo käytössä kuvallinen opas aloituskeskusteluja varten (Niittyinen & Viuha 2017), mutta se ei mielestäni täysin täytä tarvetta kehittää yhteistyötä nimenomaan arjessa, päiväkotien perushoitotilanteissa. Tämä johtuu siitä, että esimerkiksi oppaan kohdassa ”Lapsi päiväkodissa” (Niittyinen & Viuha 2017, 54) käydään yleisesti läpi lapsen saapuminen päiväkotiin ja sieltä lähteminen, mutta kyseisellä sivulla ei ole konkreettisesti mahdollista selventää juuri tietyn lapsen hoitoaikoja yksinkertaisesti ja selkeästi hänen huoltajalleen.

Opinnäytetyön pääpainon kohdennan siis toiminnallisuuteen eli päiväkotiarjessa hyödynnettävän materiaalin kokoamiseen. Tätä kehittämistehtävää lähden tekemään kysymyksen ”*Miten auttaa huoltajaa toimimaan yhteistyössä varhaiskasvattajan kanssa niin, että huoltajan toiminta huomioisi lapsen edun ja tukisi varhaiskasvattajan työtä päiväkodin perushoitotilanteissa?*” pohjalta. Kehittämistehtävän toteutan niin kirjallisuuden kuin kyselylomakkeesta saatavien vastausten perusteella. Teen kyselyaineistolle teoriasidonnaisen sisällönanalyysin. Löydän aineistosta pääteemoja, joihin perustuen kokoan kuvallista materiaalia niin Papunetin kuvapankista kuin itse ottamistani valokuvista. Valmista materiaalia voisi hyödyntää yhteistyössä huoltajien kanssa perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi.

Rajaan opinnäytetyön koskemaan vain kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä päiväkodin perushoitotilanteissa. Täten jätän esimerkiksi päiväkodin ja kodin väliset aloituskeskustelut lapsen aloittaessa päiväkodissa, opinnäytetyön ulkopuolelle. Samoin rajaan ulkopuolelle perhepäivähoidon, koska perhepäivähoidon perushoitotilanteiden sujuvuutta ei voi suoraan verrata päiväkodin perushoitotilanteisiin johtuen erisuurista lapsimääristä. Rajaan opinnäytetyötä myös jättämällä lasten itsensä perushoitotilanteisiin osallistumiseen vaikuttavat tekijät opinnäytetyön ulkopuolelle.

3 Perushoitotilanteet päiväkodissa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei enää kuvata perushoitotilanteita, koska hoitoa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti laajemmasta näkökulmasta: pedagoginen merkitys korostuu kaikissa päiväkodin tilanteissa. Varhaiskasvattajilta odotetaan lapsen päivärytmin huomioi-

mista kasvatustehtävän suunnittelussa ja toteutuksessa, erilaisten hoitotilanteiden kasvatuksellisten ja opetuksellisten mahdollisuuksien hyödyntämistä, sekä lasten yksilöllisistä perustarpeista huolehtimista. (Niikko 2008, 71.) Opinnäytetyön rajaamiseksi erittelen kuitenkin perushoitotilanteet omaksi kokonaisuudekseen päiväkotipäivästä.

Hoidolla tarkoitetaan teoriassa sellaista huolenpitoa, jossa tavoitteena on edistää lapsen kaikinlaista hyvinvointia. Huolenpitoa on myös se, että lasta opetetaan pitämään huolta niin itsestään kuin toisistakin. Kasvatustyössä toisiinsa liittyvät lasten hyvinvointi, hoito ja huolenpito riippuvat toisistaan: lapsi voi hyvin, kun häntä hoidetaan, ja kun hänestä huolehditaan. Hoitoa pidetäänkin varhaiskasvatuksessa enemmän lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämisenä kuin pelkästään huolen pitämisenä ja huolehtimisena. Huolenpitoa hoidossa ovat toiminta, tunteet ja suhde. (Niikko 2008, 72.)

Huolenpidon tarkoituksena on tavalla tai toisella huolehtia toisten elämän ja hengissä säilymistä tarpeista. Varhaiskasvatuksessa onkin tärkeää tunnistaa huolenpitoa tarvitsevan lapsen ravinnon, levon ja ulkoilun tarpeet. Varhaiskasvattaja huolehtii esimerkiksi lapsen ruokailuun, hygieniaan ja pukemiseen liittyvistä tilanteista ja toiminnoista, joissa lapsi tarvitsee vielä aikuisen apua. (Niikko 2008, 73.)

Huolenpito edellyttää myös lapsen erilaisten tunteiden huomioon ottamista ja niihin vastaamista (Niikko 2008, 74). Ilman tätä huolenpidosta tulee helposti teknistä ja pinnallista, ulkoisiin vaatimuksiin, kuten kasvatusta ja opetusta toteuttavan päiväkodin vaatimuksiin vastaamista. Hoito on myös lapsesta välittämistä, eli kasvatuksessa lapsen tunteet koetaan omina ja kasvattajalla on halu tutustua lapseen ja olla tästä aidosti kiinnostunut. Täten välittäminen tarkoittaa kasvattajan motivaatiota toimia lapsen parhaaksi - lapsen yksilöllisistä ominaisuuksista ja piirteistä riippumatta. Hoito-, kasvat- ja opetustyössä lapsista välittäminen koetaan toisinaan hankalaksi tai jopa mahdottomaksi työhön kohdistuvien ja kuormittavien tekijöiden vuoksi. (Niikko 2008, 75.)

Lapsen hyvinvointiin ja olemiseen päiväkodissa vaikuttavat lapsen kehityksen lisäksi esimerkiksi kasvattajan kasvatustyyli ja muu hänen toimintansa, toimintaympäristö, ryhmä ja ryhmädynamiikka, tiimin toimivuus ja ajankäyttö, tiimin jäsenten erilaiset toimintatavat sekä perheen kanssa tehtävä yhteistyö. (Koivunen 2009, 188.) Näistä tekijöistä keskityn tässä opinnäytetyössä perheen kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Sen lisäksi, että perushoitotilanteiden sujuvuuteen halutaan kiinnittää huomiota lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta, on tällä merkityksensä myös kasvattajien työtyytyväisyyteen ja riittävämmän tunteiden kokemiseen. Näistä syistä perushoitotilanteiden sujuvuuteen pyrkiminen lähtee vahvasti myös kasvattajien tarpeista. (Hintsala 2011, 74.) Tässä opinnäytetyössä keskityn perushoitotilanteiden sujuvuuteen ja kiireettömyyteen lasten huoltajia osallistavasta näkökulmasta.

Lasten huoltajat ovat erityisen kiinnostuneita lasten hoidosta viedessään heitä päiväkotiin ja hakiessaan heitä sieltä pois. Varhaiskasvatuksen tehtävänä onkin turvata lasten hoito huoltajien ollessa töissä, opiskelemassa tai muuten estyneitä hoitamaan omia lapsiaan. Koska hoito liittyy lapsen näkökulmasta kasvun, kehityksen ja oppimisen tarpeisiin, päiväkodissa yhdistyvät toisiinsa lapsen etu, lapsiperheiden hoitoratkaisut, arkielämän sujuvuus ja yhteiskunnan lapsipolitiikka. Varhaiskasvattajien pyrkimys on puolestaan vastata kasvatuksellisiin ja pedagogisiin keinoin yhteiskunnan ja perheiden varhaiskasvatukseen kohdistamiin odotuksiin hoidosta. (Niikko 2008, 69.)

Päiväkodeissa päivittäin toistuvia arkisia hoitotilanteita ovat ruokailut, lasten päiväunet, wc-käynnit, omasta hygieniasta huolehtiminen ja pukeutumistilanteet. Näiden tavoista ja säännöistä puhutaan lasten huoltajille monesti tiedottavaan sävyyn, eikä niitä yleensä esitetä huoltajille neuvottelullisina kysymyksinä. Huoltajille voidaan kertoa esimerkiksi ruokailutilanteista, että lapsen on maistettava kaikkia tarjolla olevia ruokalajeja, ja että lautanen on syötävä tyhjäksi. Toisena esimerkkinä mainittakoon päivälepo, josta huoltajille kerrotaan, että kaikki lapset osallistuvat päivälepo hetken ruokailun jälkeen. Lepohetkellä luetaan satua, jonka jälkeen joissakin päiväkodeissa hereillä olevat lapset saavat siirtyä leikkimään. (Alasuu-tari 2011, 154-156.)

Päivittäinen ulkoilu kuuluu suomalaiseen varhaiskasvatukseen, säästä ja vuodenajasta huolimatta kahdesti päivässä, joten uloslähdön soisi olevan inhimillinen tilanne niin lapsille kuin kasvattajillekin. Päiväkotiryhmän toimintatavoissa on kehitettävää, jos esimerkiksi suurin osa uloslähtötilanteista on tuskaista odottelua, kaaosta ja hermostuneita aikuisia. Uloslähtö ja pukeminen voidaan haluttaessa tehdä myös mukaviksi tilanteiksi niin lapsille kuin kasvattajillekin. (Mikkola & Nivalainen 2009, 40.) Kasvattajat muistuttelevat huoltajia säänmukaisten vaatteiden tärkeydestä. Toisinaan lapset joutuvat turvautumaan päiväkodin varavaatteisiin, joista ei välttämättä löydy sopivaa kokoa (Hatcher & Betsy 2011, 342).

Ulkovaatteiden pukeminen erityisesti talvisin vie paljon aikaa, mutta se tarjoaa samalla mahdollisuuksia kasvattajan ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle (Hatcher & Betsy 2011, 339). Kasvattajan tavoitteina pukemistilanteissa voivat olla ongelmanratkaisu, itsenäinen pukeutuminen, turvallisuus, asiaankuuluvat oppimiskokemukset, siirtymäajan lyhentäminen, ulkoilun pidentäminen, tehtävän valmiiksi saaminen sekä sosiaalisten ja yhteistyötaitojen kehittyminen. (Hatcher & Betsy 2011, 345). Kasvattajan ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen keskittyminen pukemistilanteissa on siis merkityksellistä lapsen kehityksen kannalta etenkin lapsilla, jotka aloittavat päiväkodissa jo hyvin nuorina (Hatcher & Betsy 2011, 347). Lapset voivat auttaa myös toisiaan pukemistilanteissa (Hatcher & Betsy 2011, 346).

Päiväkodissa aikuinen säätelee lasten ympäristön virikkeitä, koska alle kouluikäinen lapsi ei vielä osaa säädellä vireystilaansa itse, eikä tunnista väsymystään. Päiväkotipäivä kuormittaa lasta paljon enemmän kuin kotona vietetty päivä, koska se vaatii lapselta enemmän osallistumista, keskittymistä, odottamista ja ohjeiden noudattamista. Täten lapsi tarvitsee tarpeeksi niin unta kuin mahdollisuuksia rentoutua, hiljentyä ja olla tekemättä mitään. Riittävästi nukkunut ja omia aikojaan herännyt lapsi on herätessään hyväntuulinen, energinen ja virkistynyt. (Mikkola & Nivalainen 2009, 46.) Lasten vanhemmat kuitenkin toivovat lapsensa herättämistä kesken päiväunien, koska he odottavat lapsen nukahtavan illalla paremmin lyhyempien päiväunien johdosta. Varhaiskasvatuksessa tulee kuitenkin lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta puolestaa lapsen oikeutta riittävään lepoon. (Mikkola & Nivalainen 2009, 47.)

Perushoitotilanteita on pyritty sujuvoittamaan pedagogisilla menetelmillä, kuten rytmittämällä ulosmenoa, suunnittelemalla kasvattajien omaa toimintaa ja organisoimalla siirtymätilanteita (Niikko 2008, 70). Ajankäytön ongelmiin voidaan yrittää löytää ratkaisuja myös suunnittelemalla toimintaa yhdessä lasten kanssa (Hintsala 2011, 74) sekä luopumalla valmiista viikko-ohjelmista (Luukkonen & Ruokojärvi 2011, 53).

Perustoimintoihin kuuluu päiväkodin arjessa sitä enemmän aikaa, mitä pienemmistä lapsista on kyse. Kasvattajien tulee antaa lapsille aikaa toimia näissä tilanteissa kiirehtimättä, sekä suhtautua lapsiin iloisesti ja ystävällisesti lasten perusturvallisuuden edistämiseksi. (Tiusanen 2008, 79.) Lasten kieli kehittyy vuorovaikutustilanteissa sanavaraston laajentuessa ja kasvattajan kieliopillista mallia kuunnellessa (Hatcher & Betsy 2011, 340). Lapset myös rauhoittuvat, kun perushoitotilanteiden toimintaa sanoitetaan heille, heidän kysymyksiinsä vastataan, sekä lauletaan ja lorutellaan toiminnan ohella. Lasten odotetaan oppivan toimimaan omatoimisesti näissä tilanteissa, mikä vaatii kasvattajilta kärsivällisyyttä ja tilanteiden näkemistä oppimistapahtumina. Lapsen perusluonteen tunteminen on edellytys suhtautua lapseen oikein, koska esimerkiksi rauhallinen ja hidas lapsi tarvitsee erilaista lähestymistapaa kuin vilkas ja energinen lapsi. Tämä edellyttää tiivistä yhteistyötä kotien ja varhaiskasvatuksen välillä. (Tiusanen 2008, 79.)

Toimintaa suunniteltaessa tulisi huomioida lasten yksilöllisiä tarpeita haastavien kasvatustilanteiden vähentämiseksi. Lapselle on hyvä antaa tehtäviä, joista hänellä on realistisesti mahdollisuus selvitä. Lapsen suoriutuessa annetusta tehtävästä kasvattajan aika vapautuu lapsen levottoman tai uhmakkaan käytöksen kaitsemisen sijasta lasten oppimisen ja kasvun tukemiseen. (Ahonen 2017, 155.)

Säännöllisesti toistuvat perustoiminnot, ruokailu, päivälepo, uni, pukeutumiseen ja hygieniaan liittyvät tilanteet sekä liikunta ja ulkoilu, korostuvat erityisesti alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatuksessa. Näissä perushoitotilanteissa lapsen perusturvallisuus kehittyy kasvattajan suhtautuessa lapseen iloisesti ja ystävällisesti, puhuessa, laulaessa, lorutellessa tai kommunikoidessa lapsen kanssa sekä sanoittaessa tälle tulevaa toimintaa. (Tiusanen 2008, 79.)

4 Kiireentunne perushoitotilanteissa

Organisaatioissa kiire aiheuttaa tehottomuutta (Lampikoski 2009, 35). Kiirettä ei kuitenkaan kannata taltuttaa kokonaan, koska se voi olla myönteistä, eli kiire saa aikaan energiaa antavaa voimaa. Kiireen ansiosta jotakin siis saadaan aikaiseksi. Osa ihmisistä kokeekin kiireentunneen ihannetilaksi työelämässä. Kiire voi kuitenkin olla myös stressaavaa ja voimia kuluttavaa. (Lampikoski 2009, 30.) Jatkuva stressi kaksinkertaistaa riskin kuolla sydäntauteihin, jos ihminen ei koe tulevaisuutta arvostetuksi työssään, pääse vaikuttamaan työhönsä, tai koe työtään palkitsevaksi. Työntekijälle on olennaista saada tehdä mielekkäitä asioita ja kokea ajan riittävän tärkeimpiin asioihin kiireestä huolimatta. Monet ja yhä nuoremmat työntekijät kärsivät kiireen aiheuttamasta kestostressistä, uupumisesta ja loppuun palamisesta (Lampikoski 2009, 31.)

Rationaalisuudella, eli ajankäytön tehokkuudella, tarkoitetaan tavoitteiden asettamista, ajankäytön suunnittelua ja tehokasta työskentelyä tavoitteiden toteuttamiseksi. Ajankäytön kehittämiseksi tarvitaan tehokkaampaa eli suunnitelmallisempaa, systemaattisempaa ja nopeampaa asioiden tekemistä. Pelkkä tehokkuuden lisääminen ei kuitenkaan riitä, vaan työpäivien ajankäyttöä olisi syytä suunnitella huolellisemmin. Osa työntekijöistä ei osaa, eikä ole tottunut suunnittelemaan omaa ajankäyttöään työpäivien aikana, osalla ei ole aikaa suunnitteluun tai eivät pidä siitä tai koe siitä olevan hyötyä. Osalta puuttuu itsekuria huolehtia tärkeysjärjestyksestä, osa ei osaa sanoa ei kiireiselle tehtävälle, ja osalla on hankaluuksia arvioida realistisesti työtehtävien viemää aikaa. (Lampikoski 2009, 59.) Työntekijöillä pitäisi olla myös kiireisessä työympäristössä mahdollisuus omaan, häiriöttömään työskentelyyn (Lampikoski 2009, 170).

1990-luvun alusta lähtien työterveyshuolto kohdisti lukuisia työkykyä ylläpitäviä hankkeita erityisesti työyhteisöjen fyysisen kunnon kohottamiseksi tai niin kutsuttuihin psykososiaalisiin tekijöihin vaikuttamiseksi. Tämä johtui työn muutosnopeuden ja erityisesti ikääntyneiden työntekijöiden työuupumuksen lisääntymisestä. Terveyslähtöisten hankkeiden ei arvioida vaikuttaneen työtyytyväisyyden lisääntymiseen, joten työterveyttä ja työhyvinvointia voisi olla paremmin saavutettavissa varsinaista työtä kehittämällä. (Launis & Rokkanen 2007, 210.) Yksilön hyvinvointi siis lisääntyisi työyhteisön rakentaessa työtään sujuvaksi yhdessä (Launis & Rokkanen, 211). Tämä edellyttää yhteistyön ja dialogin edistämistä organisaation eri osissa ja tasoissa, kohdentuen erityisesti työn sisältöön ja sen muutoshaasteisiin. (Launis & Rokkanen

2007, 213.) Tällä opinnäytetyöllä pyrin työhöyhyvinnin lisäämiseen päiväkotiryhmissä, kehittämällä huoltajien ja kasvattajien välisen yhteistyön sujuvuutta huoltajien osallistumisen mahdollisuuksia lisäävästä näkökulmasta.

Tässä opinnäytetyössä kiireisenä työympäristönä pidettiin päiväkoteja ja erityisesti niiden perushoitotilanteiden kiireentunnetta varhaiskasvattajien kokemana. Suomalaisten tutkimusten mukaan erityisesti melu ja kiireentunne rasittavatkin työntekijöitä henkisesti pieniä lapsia kasvatettaessa (Keskinen & Poikus 2005, 205). Kiire ja tiukat aikataulut päiväkodin arjessa toimivat myös lasten kuulemisen esteinä (Ruokojärvi & Luukkonen 2011, 45). Keskinen (1999, 10) mukaan kiirettä kokiessaan työntekijä ei koe hallitsevansa sen hetkistä työtilannettaan (Keskinen & Poikus 2005, 225). Oikeanlaisella työoloihin vaikuttamisella voidaan edistää usein toisiinsa sidoksissa olevia, fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia (Keskinen & Poikus 2005, 206).

Työn tekemiseen on hankala keskittyä kiireessä ja hälinässä, joten ne voivat vaikeuttaa työn tekemistä. Työtilanteet olisivatkin tärkeää rauhoittaa työn hallitsemiseksi. (Järvinen 2017, 43-44.) Myös Pirinen ja Vartiainen (ks. Nissilä, M.L. 2010. Opettaja-lehti 44-45/2010) pohtivat päiväkotien jatkuva kiirettä: jääkö aikaa tarpeeksi aikuisen ja lapsen väliselle vuorovaikutukselle? (Tenhovuori 2017, 17).

Mäkitalon, Nevasen, Ojalan, Tastin, Vennisen ja Vilppaan (2011) teoksessa ”Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II” kuvaillaan vuosilta 2009-2011 useamman pääkaupunkiseudulla sijaitsevan päiväkodin kehittämishankkeita. Pelkästään hakeamalla kyseisestä teoksesta hakusanaa kiire, voi 127 hakutuloksesta päätellä, että kiireeseen liittyvät tekijät ovat olennainen osa päiväkotien kehittämishankkeita. Monet teoksessa mainituista tutkimuspäiväkotien kasvattajista kokivatkin kiireen tai kiireentunteen haasteena varhaiskasvatuksessa. Kiireentunteen koettiin esimerkiksi nakertaneen työtyytyväisyyttä ja aiheuttaneen riittämättömyyden tunteita (Hintsala 2011, 74). Kiireisinä tilanteina eräässä päiväkodissa koettiin perushoitotilanteet, kuten ruokailu, pukemis-, riisumis- ja vessatustilanteet sekä siirtymiset päivälevolle (Pautola & Suojala 2011, 140). Eräs tutkimuspäiväkoti pyysi ryhmänsä lasten huoltajia miettimään kiireettömyyttä ja miten he voisivat siihen vaikuttaa. Huoltajat toivat esille sen näkökulman, että kiireetön aamu kotona mahdollistaa sujuvamman päiväkotiin siirtymisen ja päivän alkamisen päiväkodissa ilman ylimääräisiä itkuja. (Pautola & Suojala 2011, 141.) Projektin aikana tutkimuspäiväkodit kokivatkin kiireettömämpään arkeen pyrkimisen tuottaneen hyviä tuloksia: heillä oli enemmän aikaa kuulla lapsia (Pautola & Suojala 2011, 142).

Mikäli perushoitotilanteiden suunnitteluun ja kehittämiseen ei ole panostettu riittävästi, voi arki päiväkodissa olla rauhatonta ja näin ollen stressaavaa niin lapsille kuin kasvattajillekin, kuormittaen niin heidän elimistöään kuin mieltänsäkin. Terveys- ja hyvinvointitoimittaja Raija

Kiven mukaan parhaimpia stressilääkkeitä lapsille ovatkin kasvattajan kosketus halaamalla tai silittämällä sekä sylissä oleminen. (Hirvonen 2011, 26.) Näiden tarjoamiseksi lapselle, pitäisi perushoitotilanteisiin varata ja mahdollistaa tarpeeksi aikaa.

Pyöriä (2011, 36) nosti esille tutkimastaan Reunamon (2010) aineistosta huomioita, joiden mukaan enemmistö (56 %) Reunamon (2010) tutkimukseen osallistuneista lastentarhanopettajista koki perushoitotilanteet pääasiassa rauhallisina. 29 % vastaajista piti perushoitotilanteita joskus rauhallisina ja harvoin rauhallisina vain 12%. 3 % vastanneista lastentarhanopettajista ei pitänyt perushoitotilanteita koskaan rauhallisina. Tästä pienestä luvusta huolimatta on huomioitava, että tilanne on erittäin stressaava niin lapsille kuin kasvattajillekin näissä päiväkotiryhmissä. Erämetsä (2003, 83-84) toteaaakin painostavan kiireentunteen olevan esteenä niin lapsen kuin kasvattajankin kasvuille ja kehittymiselle (Pyöriä 2011, 36).

Kiireentunteesta kärsivä työntekijä voikin kokea, että oman ajankäytön kehittäminen ei ole aina riittävää, vaan avuksi kaivattaisiin ulkoisten olosuhteiden ja organisaation johtamiskulttuurin muuttamista. Kiireessä työskentelevä voi myös kokea, että hän ei pysty vaikuttamaan omaan työtahtiinsa tai organisaation työkuulttuuriin. Yhteistyöllä muutoksen aikaan saaminen on kuitenkin mahdollista. (Lampikoski 2009, 37.)

Monikulttuurisissa päiväkodeissa kuormitusta aiheuttaa vieras- ja monikielisten lasten keskittyminen samoihin päiväkoteihin, koska näiden perheiden kanssa työskentely vie monesti puuttuvan yhteisen kielen vuoksi enemmän aikaa kuin suomalaisten perheiden parissa työskentely. Aikaa monikulttuuristen perheiden ja päiväkodin välillä työskentelyssä vievät myös kasvatukseen liittyvistä näkemyksistä keskustelu, sekä yhteistyö näiden näkemysten ja mahdollisten näkemyserojen käsittelemiseksi. (Kivijärvi 2017, 261-262.)

Lasten oppimista edistävät myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet sekä kokemus turvallisuudentunteesta ja hyvinvoinnista (VASU 2016, 20). Näiden turvaaminen päiväkodin perushoitotilanteissa on olennaista lapsen oppimiselle. Olennaista on myös lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja heidän aloitteisiinsa vastaamisesta. Lapsia kannustetaan kommunikoidaan muiden lasten ja kasvattajien kanssa heidän vuorovaikutustaitojensa kehittymiseksi. Nämä tekijät vaativat kasvattajalta sensitiivisyyttä ja reagoimista myös lasten sanattomaan viestintään. (VASU 2016, 41.)

Kasvattajien tehtävänä on kehittää lasten kielellistä muistia ja laajentaa heidän sanavarastoaan lasten kielellisen ilmaisun monipuolistamiseksi, esimerkiksi lorujen ja laulujen, kielellä leikkelyn, nimeämisen sekä kuvaavien sanojen käytön avulla. Tämä edellyttää kasvattajalta aikaa keskustella lasten kanssa kiireettömästi, aikaa lukea ja kertoa tarinoita, sekä aikaa pohdita yhdessä uusien sanojen merkityksiä. (VASU 2016, 41)

Lasten kielen kehittymistä tuetaan sanoittamalla toimintaa ja keskustelemalla heidän kanssaan. Kommunikoinnin apuna voidaan käyttää kuvia, esineitä ja tukiviittomia. Lasten kielen kehittymistä tulee seurata ja ohjata. Lapsia voidaan rohkaista vuorovaikuttamaan puhumalla erilaisissa tilanteissa niin toisten lasten kuin aikuistenkin kanssa, jotta he oppivat käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä. Vähitellen huomiota kiinnitetään myös lapsen tapaan puhua: oikeanlaisiin äänensävyihin ja äänenpainoihin. (VASU 2016, 41)

Lapsesta huolehtiminen ja välittäminen edellyttävät kasvattajalta aidossa, läsnäolevassa ja myötätuntoisessa vuorovaikutuksessa olemista lapsen kanssa. Kasvattajalla tulisi olla positiivinen asenne omia ja lapsen tarpeita kohtaan sekä halua toimia lapsen parhaaksi. Näin hänen on mahdollista ymmärtää lasta tämän tukemiseksi ja auttamiseksi. Kasvattajan herkistyminen lapsen tunnetarpeille on myös edellytys lapsesta huolehtimiselle, jotta suhteesta ei tulisi teknistä ja pinnallista. Lapsesta huolehtiminen korostuu tilanteissa, joissa lapsi kohdataan henkilökohtaisesti. Nämä tilanteet edellyttävät kasvattajalta niin fyysistä läsnäoloa, lapsen psyykkisten ja henkisten tarpeiden havaitsemista, lapsen tilanteisiin eläytymistä kuin lapsen ymmärtämistäkin. Lapsen kasvu ja kehitys edellyttävät, että lapsi voi kokea itsensä ja kasvattajan välisessä suhteessa kasvattajan luotettavaksi, välittäväksi, huolta pitäväksi, kiintymyksensä osoittavaksi, kuuntelevaksi ja läsnäolevaksi. (Niikko 2008, 74-76.) Koistinen (2003) kertookin, että *”Hoiva auttaa lapsia rakentamaan omaa tulevaisuuttaan ja samalla se vastuu, joka kasvattajilla on ensin lapsista, siirtyy pikkuhiljaa lapsille itselleen.”* (Niikko 2008, 76). Näin ollen ei ole yhdentekevää millaisessa päiväkotiympäristössä lapset päivänsä viettävät. Kaikille lapsille tulisi mahdollistaa kiireettömiä vuorovaikutustilanteita kasvattajansa kanssa.

Tiusasen (2008, 81) mukaan kiireettömyys on lasten kuuntelun ohella asetettu joissakin päiväkodeissa ykkösasioiksi. Perushoitotilanteiden kiireettömyys mahdollistaa vuorovaikutustilanteita lasten kanssa esimerkiksi pukemis- ja riisuutumistilanteissa. Kasvattajilla on myös enemmän aikaa osallistua lasten leikkeihin ja täten lasten yksilöllisiä tarpeita ja kiinnostuksen kohteita pystytään paremmin huomioimaan ja tukemaan. Kiireettömässä ympäristössä henkilökunnan kohentuva työhyvinvointi ja jaksaminen heijastuvat koko yksikön ilmapiiriin ja lasten hyvinvointiin. (Luukkonen & Ruokojärvi 2011, 53.) Avalon (1996) totesikin stressin estävän lasta toimimasta kykyjensä mukaisesti, mikäli pukemistilanteet ovat aikuisjohtoisia ja kiireisiä (Pyöriä 2011, 31). Tällä opinnäytetyöllä tavoitellaankin ratkaisuja kiireentunteen helpottamiseksi ja lasten hyvinvoinnin edistämiseksi päiväkotien perushoitotilanteissa. Jääskeläinen (2005, 42) neuvookin kiireisissä tilanteissa kaiken painaessa päälle ennakoimaan, ennakoimaan ja ehkäisemään ennakolta.

5 Päiväkodin ja kodin välinen kasvatusyhteistyö

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen artikla 18 säättää periaatteen, jonka mukaan lapsen vanhemmat tai muut lailliset huoltajat vastaavat yhteisesti ensisijaisina vastuullisina henkilöinä lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä, lapsen edun määrätessä heidän toimintaansa. Valtion tehtävä on tarjota asianmukaista apua vanhemmille ja muille laillisille huoltajille lastenkasvatustehtävän hoitamiseksi (YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus 2011, 30-31). Huoltajien ja kasvattajien yhteistyöllä lapselle järjestetään tämän omalle kehitykselle ja tarpeille sopivaa kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Varhaiskasvatuksen järjestäjät ovat kuitenkin vastuullisia yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta. Tavoitteena on, että huoltajat ja kasvattajat sitoutuvat yhteistyöhön edistääkseen lapsen tervettä ja turvallista kasvu- ja kehitystä ja oppimista. (VASU 2016, 32.) Yhteistyön periaatteita ovat kasvattajien ja huoltajien välinen kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi (Koivunen 2009, 153). Huoltajien mielestä hyvässä yhteistyösuhteessa korostuvat työntekijän persoonallisuus sekä yhteisen kielen löytäminen (Koivunen 2009, 158).

Kasvatusyhteistyötä kuormittavat Koivusen (2009, 176) päiväkotien tiimeille vuonna 2005 teettämän kyselyn mukaan niin rakenteelliset kuin työntekijöihin ja huoltajiin liittyvät tekijät. Huoltajiin liittyviä tekijöitä oli vastauksissa eniten. Näissä painottui se tekijä, että huoltajat eivät ota vastaan lapsen vaikeuksiin liittyvää, lasta koskevaa tietoa. Koivunen (2009, 176) luettelee myös muita huoltajiin liittyviä, yhteistyötä hankaloittavia tekijöitä: huoltajien kiire, heidän esittämänsä vaatimukset, huoltajien pahan olon purkaminen kasvattajiin, huoltajien keskinäiset erimielisyydet lapsen asioissa, vuorovaikutustaitojen puute ja se, että huoltajat eivät ole kiinnostuneita lapsensa päiväkotipäivästä. Rakenteellisista tekijöistä korostui se, että työntekijät eivät tavanneet huoltajia tarpeeksi. Myös ajan puute, monikulttuurisuus, resurssipula ja hoitosuhteen katkeaminen koettiin haasteiksi. Työntekijöihin liittyviä tekijöitä olivat: hankaluus keskustella lapsen tuonti- ja hakutilanteissa, huoltajien motivointi yhteistyöhön, kasvattajan ja huoltajan kemioiden kohtaamattomuus, lapsen vaikeuden puheeksi ottaminen huoltajien kanssa, kasvattajien vaikeus auttaa moniongelmaisia perheitä sekä puutteelliset vuorovaikutustaidot. (Koivunen 2009, 176.)

Valtio tarjoaa perheille mahdollisuuden lapsen varhaiskasvatukseen, jonka tuki on monelle vanhemmalle arvokasta, sillä se mahdollistaa vanhemmille omien ajatustensa jakamisen omasta lapsestaan sekä lapseen mahdollisesti liittyvistä huolista. Nämä asiat ja huolet voivat liittyä myös vanhemmuuteen. (Heinonen ym. 2016, 182.) Sen lisäksi, että varhaiskasvatus on lapsen oikeus, onkin sillä merkityksensä myös perheen kasvatustyön tukemisessa (Heinonen ym. 2016, 213). Lapsi- ja perhepalveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa onkin huomioitava huoltajien ja muiden lapsesta vastuussa olevien henkilöiden hyvinvointi ja käytettävissä olevat voimavarat lasten oikeuksien toteuttamiseksi (Heinonen ym. 2016, 225).

Kasvattaja tarvitsee työssään yhtä lailla omaansa kuin huoltajienkin asiantuntijuutta. Kasvattajan asiantuntijuus liittyy yleisellä tasolla lapsen kasvuun, kehitykseen ja erityisvaikeuksiin. Huoltajien asiantuntijuus kohdistuu omaan lapseen, ollen näin yksityiskohtaista. Huoltajilla on tietoa lapsen historiasta, luonteesta, tavoista, tottumuksista, perheen kulttuurista ja arjesta, kodin kasvatuskäytännöistä, lapsen elämänpiiristä sekä lapsen sukulais- ja kaverisuhteista. Huoltajilla on myös arvionsa lapsensa kehityksestä, sekä tietoa lapselleen soveltuvista kasvatustmenetelmistä. (Koivunen 2009, 156.)

Kasvatusyhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvattajien välinen luottamus mahdollistaa lapseen liittyvien ilojen ja surujen jakamisen puolin ja toisin. Luottamus rakentuu ja syvenee asteittain huoltajien ja kasvattajien tutustuessa toisiinsa: kasvattajien ammatillisen asiantunteumuksen ollessa dialogissa huoltajien oman lapsensa tuntemuksen kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Kasvattaja voi menettää lapsen huoltajien luottamuksen itseensä, mikäli hän tekee lasta koskevia päätöksiä huoltajien kanssa keskustelematta. Luottamus menee ja sitä on vaikea saavuttaa enää uudelleen, jos huoltajat kuulevat jälkeinpäin esimerkiksi kiertävän erityislastentarhanopettajan käyneen havainnoimassa lasta päiväkodilla. (Koivunen 2009, 152.) Tavoitteena onkin kohdata ja jakaa lapsen elämäntilannetta avoimessa, kunnioittavassa ja tasavertaisessa vuoropuhelussa kotona ja varhaiskasvatuksessa. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on kokonaisvaltaisesti nähdä, ymmärtää ja kannatella lasta toimijana ja oman elämänsä koki-jana. Lapsen tarpeet ja lapsen edun toteutuminen ovatkin kasvatusyhteistyön lähtökohtia. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Näistä syistä perheiden erilaisia kasvatustmenetelmiä ei hyväksytä ja tueta automaattisesti, vaan niistä keskustellaan huoltajien kanssa lapsen edun mukaisesti, samoin kuin arvoista ja kulttuuristakin. (Koivunen 2009, 151.)

Huoltajien toivotaan osallistuvan päiväkodin toimintaan ja käyttävän mahdollisuutensa tutustua päiväkodin arkeen ja käytänteisiin lapsen aloittaessa päiväkodissa. Näin huoltajat näkevät, millaista oman lapsen arki on varhaiskasvatuksessa, ja miten lapsi toimii ja käyttäytyy suuressa lapsiryhmässä. Lapsen tavat toimia voivat olla täysin erilaiset kuin kotona ainoana lapsena tai sisarustensa parissa. Tutustumiskäynnin lisäksi aloituskeskustelu on merkittävä kasvatusyhteistyön rakentumisen kannalta. Aloitusvaiheessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten huoltajat vastaanotetaan, ja miten hyvin tutustuminen päiväkotiin sujuu. Jatkossa keskinäistä luottamusta ja toimivaa kasvatusyhteistyötä rakennetaan päivittäisissä kohtaamisissa sekä lapsikohtaisessa VASU-keskustelussa. Hyvälle pohjalle rakennettu päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö sujuu ja toimii myös haasteellisissa tilanteissa. (Heinonen ym. 2016, 226.) Huoltajien kanssa tehtävän kasvatusyhteistyön tärkeydestä johtuen tulee sitä kehittää vielä nykyistä tasalaatuisemmaksi (Heinonen ym. 2016, 228).

Kasvattajien on mahdollista saada tietoa lapsen arjesta kotona päivittäisissä kohtaamistilanteissa huoltajien kanssa. Huoltajia kannustetaan kertomaan lapsen vapaa-ajan tapahtumista samassa yhteydessä, kun heille kerrotaan lapsen päiväkotipäivästä. Lapsen arjesta kertomisen

avuksi joissakin päiväkodeissa käytetään pehmolelua, joka matkustaa vuorollaan jokaisen lapsen kotiin. Huoltajilta kysytään etukäteen lupa tällaiseen toimintatapaan. Lapsen huoltajat kirjoittavat pehmolelun mukana kulkevaan vihkoon pehmolelun vierailusta lapsen kotona: siitä mitä pehmolelu on lapsen kanssa vierailunsa aikana tehnyt ja kokenut ja miltä lapsesta on tuntunut. (Heinonen ym. 2016, 232.)

Kokemukset lapsen asioiden edistämisestä yhdessä kodin ja päiväkodin välillä luovat tunteen toimivasta yhteistyöstä. Yhteistyö mahdollistaa uudenlaisia toimintatapoja liittäessään monenlaista osaamista yhteen. Tällöin yhteistyön osapuolten tulee asettua tasaveroisiksi kumppaneiksi arkea helpottavien toimintatapojen ja tarvittaessa erilaisten tukimuotojen löytämiseksi. Ilman yhteistyötä on vaarana jumiutua tietynlaisiin käyttäytymismalleihin ja toimintatapoihin. (Heinonen ym. 2016, 185.)

Huoltajien äänen kuuleminen on olennaista varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa ja kehittämisessä. Tämä edellyttää huoltajilta päiväkodin arkeen osallistumista sekä avointa ja luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta. Arviointi ja kehittäminen ovat hankalia toteuttaa ilman kokemusta asiasta, sekä intoa ja halua osallistua laatutyöhön. Tästä syystä huoltajille voidaan järjestää avointen ovien päiviä tai mahdollisuuksia vierailla lapsen ryhmässä. Tärkeää on myös kysellä huoltajien mielipiteitä ja kehityskohteita vanhempainilloissa ja arjen tilanteissa. (Heinonen ym. 2016, 232.) Päiväkodin järjestämiin vanhempainiltoihin osallistuu noin joka toinen päiväkotilasten huoltajista (Heinonen ym. 2016, 228). Huoltajien tiedonjano oman lapsensa päiväkotitoiminnasta on toisinaan pohjaton, mikä on erinomainen lähtökohta yhteistyölle. Videon näyttäminen ryhmän arjesta vanhempainillassa tarjoaa huoltajille mahdollisuuden saada kaipaamaansa tietoa niin ryhmän toiminnasta kuin omasta lapsestaan ryhmän jäsenenä. (Keskinen & Virjonen 2004, 106.)

Toisinaan niin kasvattajia kuin huoltajakin voi huolestuttaa lapsen kehitykseen tai perheen tilanteeseen liittyvät asiat. Tällöin huoli tulisi ottaa puheeksi. Osa huoltajista kokee huolen puheeksi ottamisen hankalana, koska he eivät tiedä, miten kasvattajat ottavat vastaan heidän huolensa. Huoltajat kuitenkin toivovat mahdollisimman suoraa ja avointa puhetta, jossa huomioidaan tilanne ja vastaanottava huoltaja. Huoltajat pitävät ajoitusta tärkeimpänä tekijänä huolen puheeksi ottamisessa ja he keskustelevat mieluiten erikseen sovittuna aikana rauhallisessa paikassa, ei ”...oven ja kurahousujen välissä”. (Keskinen & Virjonen 2004, 97.)

Huoltajat myös toivovat, että perhettä tai lasta koskevista asioista kysytään heiltä ennen kasvattajien tekemiä hätäisiä johtopäätöksiä. Kasvattajien tulee siis kunnioittaa huoltajien asiointijuttua omasta perheestään. (Keskinen & Virjonen 2004, 97.) Toisinaan lapsia sadutettaessa lasten saduista ilmenee huolta herättäviä aiheita. Sadutus on lapsilähtöistä ja lapselle paljon tilaa antava tapa lapsen kuulemiseen. Lapsen sadun käsitteleminen yhdessä huoltajan kanssa siitä lähtökohdasta, että huoltajalle annetaan mahdollisuus kertoa mitä ajatuksia satu

tuo hänelle mieleen, mahdollistaa dialogisen keskustelun kasvattajan ja huoltajan välillä. (Keskinen & Virjonen 2004, 149-155.) Avoimen ja läheisemmän vuorovaikutuksen mahdollistuminen edellyttää keskustelua huoltajien ja kasvattajien välillä siitä, millaista vuorovaikutusta he toivovat välilleen kehittyvän. Samalla he ikään kuin sopivat asioiden puheeksi ottamisesta tarpeen vaatiessa (Keskinen & Virjonen 2004, 100).

Varhaiskasvattajat keskustelevat lasten huoltajien kanssa eniten perushoitotilanteista eli ruokailuun, lepoetkiin, hygienia- ja WC- sekä pukeutumiseen liittyvistä asioista (Alasuutari 2010, 154). Yhteistyössä huoltajien kanssa voi olla syytä miettiä esimerkiksi vaihtoehtoisia päivälepotapoja. Nokiolla Alhoniityn päiväkodissa on lasten ja perheiden yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaisesti käytössä Rentola-malli, jossa rentoudutaan satujen, musiikin ja rentoutusharjoitusten avulla. Rentola-mallilla tuetaan myös lasten sosiaalis-emotionaalisia taitoja erilaisilla harjoituksilla (Ahonen 2017, 191-192).

Lapsen haasteista myös syömisen suhteen on syytä keskustella huoltajien kanssa. Yhdessä on hyvä miettiä lapsen syömiselle asetettavat realistiset tavoitteet: lapselle voi esimerkiksi aluksi riittää perunan koskettaminen kielellään, ilman että sitä tarvitsee syödä ollenkaan. Lapsen syömisen turhan intensiivistä tarkkailua tulisi myös välttää. Ruokailu on itse syömisen lisäksi sosiaalinen tapahtuma, joka mahdollistaa lasten kanssa keskustelun erilaisista asioista. Yhdessä keskusteleminen ruokailun ohessa rakentaa paineetonta ruokailuilmapiiriä, mikä voi puolestaan saada lapsen nopeastikin maistamaan perunaa. (Ahonen 2017, 194.)

Varhaiskasvatuslaissa ei ole säädetty lapsen päiväkotiin tuomisesta tai pois hakemisesta, mutta toimintakäytäntöjen varmistamisesta lapsen turvalliseen kulkemiseen vastaavat lapsen huoltajat, varhaiskasvatuksen järjestäjät sekä päiväkotien henkilöstö. Lapsi on huoltajiensa vastuulla siihen asti, kunnes lapsi on päiväkodissa luovutettu varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulle ja valvontaan. Vastaavasti vastuu lapsesta siirtyy takaisin huoltajille heidän hakiesaan lasta päiväkodista. (Heinonen ym. 2016, 220.)

Lapsen viemisen ja hakemisen lisäksi huoltajan tehtäviä on varmistaa, että lapsi siivoaa käyttämänsä tavarat, huolehtia portin sulkemisesta ja poistua päiväkodilta yhtä aikaa lapsensa kanssa. Tulotilanteissa huoltajan on hyvä muistuttaa lasta purkan pois heittämisestä ja käsien pesemisestä päiväkotiin tultaessa. Osa päiväkodeista toivoo huoltajilta, että tuonti- ja hakutilanteet ovat lasta varten, joten niissä ei käytetä puhelinta. Varhaiskasvattajat joutuvat toisinaan myös muistuttamaan huoltajia siitä, että sairasta lasta ei voi tuoda päiväkotiin. (Heinonen ym. 2016, 220.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli auttaa huoltajia osallistumaan lapsensa hoitoon perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi. Mitä siis vaaditaan huoltajien osallistumisen lisäämiseksi? Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 24) todetaan, että osallistuminen vaatii huoltajalta taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan. Osallistuminen vaatii myös luottamusta

siihen, että juuri minullakin on mahdollisuus vaikuttaa. (VASU 2016, 24.) Tällä opinnäytetyöllä pyrin lisäämään erityisesti huoltajien taitoa päiväkotiyhteisön arjen sujuvoittamiseen osallistumiseksi. Tätä kautta myös huoltajien halu osallistua lisääntynee tietojen ja taitojen karttuessa. Koivunen (2009, 154) toteaa, että toimivaa yhteistyösuhdetta tavoiteltaessa tulee kuitenkin muistaa, että kaikilla huoltajilla ei kyse ole välttämättä puuttuvasta taidosta ja halusta. Huoltajilta voi puuttua myös mahdollisuuksia ja jaksamista. Heitä voi kuormittaa heidän yksityiselämänsä, esimerkiksi vuorotyö tai määräaikaiset työsuhteet tai erilaiset perhetilanteet, kuten lähiomaisten sairaudet ja perheiden sisäiset ongelmat. (Koivunen 2009, 154.)

Osallisuuden vahvistaminen koetaan tärkeäksi erityisesti huoltajilla, joilla on elämässään voimavaroja kuormittavia tekijöitä. Huoltajien osallisuuteen monilla osa-alueilla vaikuttavat esimerkiksi arjen toimivuus ja vanhemmuuden taitojen riittävyys. (Halme, Kaunonen, Perälä, Vuorenmaa & Åstedt-Kurki 2013, 927-936.)

Hornby (2000, 4-5) on sitä mieltä, että huoltajien epäselvyys siitä, mitä heiltä odotetaan, voi muodostua osallisuuden esteeksi ja keskeiseksi haasteeksi päiväkodin ja kodin välisessä yhteistyössä. Huoltajien kanssa tulisi pystyä käymään keskustelua siitä, mitä heidän oleminen osallisena lapsensa päivähoidossa käytännössä tarkoittaa. Kasvattajat voivat myös myönteisellä asenteellaan yhteistyötä kohtaan vahvistaa huoltajan osallisuutta. (Kallio 2017, 14.)

Tässä opinnäytetyössä tarkoitan osallisuudella VASUun 2016 kirjattua määrettä osallisuudelle, jonka mukaan huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Huoltajien osallisuutta pyritään edistämään toimintatapoja ja rakenteita kehittämällä. (VASU 2016, 30.) Thomaksen (2000, 175-176) mukaan osallisuus koostuu ihmisen mahdollisuudesta valita oma osallistumisensa, mahdollisuudesta saada tietoa tilanteesta ja omista oikeuksistaan, mahdollisuudesta toimia vaikuttajana päätöksentekoprosessissa, mahdollisuudesta saada tarvitessaan tukea ja apua osallistumiseen sekä mahdollisuudesta itsenäiseen päätöksentekoon. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 48.) Ihminen sitoutuu toimintaan, jos hän kokee voivansa päättää toimintaan vaikuttavista asioista, ja jos hän kokee vaikuttavansa siihen (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 47). Tällä opinnäytetyöllä pyrin lisäämään huoltajien osallistumisen mahdollisuuksia kokoamalla materiaalia heidän tukemisekseen ja auttamisekseen päiväkodin perushoito- ja arkitilanteissa.

Kasvattajien kertomat, juuri heidän lastaan koskevat kokemukset, sattumukset ja pohdinnat lapsen päiväkotipäivän ajalta vahvistavat huoltajien luottamusta ja yhteistyösuhdetta kodin ja päiväkodin välillä (Kaskela & Kronqvist 2007, 23).

6 Kuvien käyttö varhaiskasvatustyössä

Kuvia voidaan käyttää kielellisen ohjeen tukemiseksi annettaessa lapsille ohjeita toimintaan (Ahonen 2017, 201). Esimerkiksi askartelutyön ohjeistus voidaan toteuttaa vaihe vaiheelta kuvin (Ahonen 2017, 202). Lasten melutason noustessa, tarpeeksi ison, hiljaisuutta tai hiljempaa puhumista symboloivan kuvan näyttäminen, on tehokas keino etenkin lapsille, joilla on vaikeuksia auditiivisessa hahmottamisessa. Kuvan käyttäminen on tehokasta, koska tällaisten lasten visuaalisen hahmottamisen kyky on usein hyvin kehittynyt. (Koivunen 2009, 180-181.) Ihmisistä noin 65 %:lla visuaalinen eli näköaisti on voimakkaampi kuin muut aistit. Tälle joukolla asioista tulee ensimmäisenä mieleen valoisuuteen, muotoon, rytmiin, nopeuteen, liikkeeseen, sijaintiin ja väriin liittyvät tekijät. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 183.)

Kuvista on täten hyötyä lapsen päivän rakenteen ilmaisemisessa. Kuvien avulla lapsi osaa varautua tulevaan siirtymään tai toimintaan ja pystyy täten ennakoimaan päiväntulkua ja säätelemään käyttäytymistään. Päiväkodin arki tuntuu lapsesta ennustamattomalta ja haittaa tämän aktiivista toimintaa, mikäli hän ei koe voivansa ennustaa tulevia tapahtumia. (Ahonen 2017, 196.) Kuvia käytetään lisäksi lasten itsearviointiin. Tässä apuna voivat toimia erilaiset kuvalliset tunnekortit tai rastitettavat itsearviointiruudukot, joihin on piirretty ihmiskasvoja seuraavasti: yksi hymyilee, toisen suu on vaakasuorassa ja kolmannella suupielet roikkuvat alaspäin. (Ahonen 2017, 203.)

Rajatorpan päivähoitoyksikössä Vantaalla kuvia on käytetty myös esimerkiksi leikin valitsemisen apuna leikkitauluissa, pitkäkestoisempien leikkien mahdollistajana, oikeiden vaatteiden valitsemiseen pukeutumistilanteissa ja laulujen ja lorujen kuvittamisessa (Mustonen 2009, 161-162). Lapset ovat myös kuvittaneet itse pihäsääntöjä, jotka on kiinnitetty ulko-oveen kaikkien tiedoksi (Mustonen 2009, 163). Kasvattajat ovat käyttäneet kuvia ohjattaessa lapsia pikapiirtämisen avulla ja lapset ovat piirtäneet päivän tapahtumista kuvia Mitä kuuluu! -viestitaululle. Kasvattajat lisäsivät taululle kuvaviestejä huoltajille esimerkiksi siitä, mitä tarvitaan mukaan tulevan päivän retkelle. He myös toivoivat taululle viestejä lasten viikonlopun merkityksellisimmistä hetkistä. (Mustonen 2009, 164.)

Kuvista on apua käsiteltäessä tunteita ja vaikeita tilanteita kielellisiä vaikeuksia omaavien lasten kanssa. Läheisen kuolemaa voidaan muistella yhdessä valokuvin ja läheiselle kuulunein esinein. Kuvista on hyötyä myös päiväkodin sääntöjen havainnollistamisessa esimerkiksi riitatilannetta ratkaistaessa. Kuvallisen viestin avulla lapsi ymmärtää sanallisia ohjeita helpommin, miten hänen tulisi toimia. (Keskinen & Virjonen 2004, 217.)

Näiden useiden kuvien käyttöä koskevien, positiivisten esimerkkien jälkeen on mielestäni huomionarvoista kehittää kuvien käyttöä myös lasten huoltajien kanssa työskenneltäessä. Isomäki (2015, 10) kertoo, että käsiteltäessä tietoa visuaalisesti, huomattavasti muiden aistien välittämää tietoa laajempi aivokuoren alue osallistuu tämän näkö tiedon käsittelyyn. Tästä

syystä sanotaan, että yksi kuva kertoo ihmiselle enemmän kuin tuhat sanaa (Isomäki 2015, 10). Myös Loiri ja Juholin (1998, 52) ovat sitä mieltä, että vastaanottaja tavoitetaan kuvalla paremmin kuin tekstillä, koska sen vastaanottaminen vaatii sanallista viestintää vähemmän aktiivisuutta, se ei vaadi kielitaitoa eikä muitakaan erityistaitoja. Tekstin käyttäminen kuvan lisänä auttaa kuitenkin viestin ymmärtämistä (Loiri & Juholin 1998, 52.)

Visuaalisen oppimisen mahdollistamiseksi puhe tulee havainnollistaa eli muuttaa helposti vastaanotettavaan ja ymmärrettävään muotoon. Havainnollisuuden merkitys korostuu, jos vasta- puoli ei ymmärrä hänelle osoitettua sanallista viestintää. Havainnollisuuden tarkoituksena on muun muassa auttaa asian ymmärtämisessä ja muistamisessa. Kuvia voidaan käyttää sanallisen viestinnän havainnollistamiseksi. (Havainnollistaminen 2018.)

Sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi mukautettua suomen kielen muotoa kutsutaan selkokieleksi. Se on tarkoitettu henkilöille, joilla on vaikeuksia yleiskielen lukemisessa tai ymmärtämisessä. (Määritelmä 2015.) Selkokieli hyödyttää esimerkiksi henkilöitä, joilla on lukihäiriö, tai joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Puutteet kielitaidossa luovat näille henkilöille haasteita arjessa selviytymiseen, yhteiskunnan asioihin osallistumiseen, opintoihin ja työelämään. (Kohderyhmät 2015.) Niin maahanmuuttajien, ikääntyvien kuin erityisoppilaidenkin määrän kasvun vuoksi selkokieliä tarvitaan yhä enemmän. Maahanmuuttajissa on suomea toisena kiele- nään opetteleva, kasvava joukko aikuisia, joita voidaan selkokielen avulla auttaa oppimaan suomen kieltä sekä pääsemään sisälle suomalaisen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. (Selkokielen tarve 2015.)

Selkokuvien avulla pyritään näyttämään asiasta olennainen tieto. Asetettaessa useampia kuvia rinnakkain tai lähekkäin samaan yhteyteen, muodostuu niistä yhdessä kuvien kertoma tarina eli uusi ajatuskokonaisuus. Jokainen kuvien katsoja kuitenkin tulkitsee niitä omalla tavallaan. Kuvien tulkintaan vaikuttavat katsojan kokemukset, tunteet, tiedot ja asenteet sekä kuville annetut henkilökohtaiset merkitykset. Selkokuvia tarvitsevien lukijoiden kuvanlukutaidot ovat erilaiset kuin tavallisilla lukijoilla, tekstin ymmärtäminen voi perustua tekstin yhteydessä esitettyihin kuviin. Näistä syistä on kiinnitettävä huomiota asiayhteydessä käytettyjen kuvien laatuun. Esimerkiksi piirroskuvat voivat olla vaikeasti hahmotettavia tai valokuvat voivat korostaa tiedotettavan asian kannalta epäolennaisia yksityiskohtia. (Virtanen 2012, 129-130.)

Käytettäessä kuvia tekstin tukena, tulisi niiden olla aiheiltaan yhteneviä keskenään. Kuvissa tulisi välttää symboleiden käyttöä, koska toisesta kulttuurista tuleva lukija voi ymmärtää sen väärin heijastaessaan sen omaa kulttuuritaustaansa vasten. Kuvissa on syytä välttää myös erikoisia kuvakulmia ja voimakkaita, turhia yksityiskohtia. Kuvat kannattaa sijoittaa oikeissa suhteissa toisiinsa kuvatusta aiheesta riippuen, sekä huolehtia siitä, että kuvan tunneviesti vastaa kuvaan liittyvää tekstiä. (Virtanen 2012, 133; 135.)

7 Opinnäytetyön yhteys aiempiin tutkielmiin

Tässä luvussa käsittelemme aiemmin tehtyjä opinnäytetöitä ja pro gradu -tutkielmia, jotka toimivat pohjana omalle opinnäytetyölle.

Maria Arttijeffer julkaisi vuonna 2015 pro gradu -tutkielmansa aiheella ”Yhteistyötä ilman yhteistä kieltä - Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden yhteistyöstä”. Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvattajien ja maahanmuuttajaperheiden välistä yhteistyötä ja erityisesti työn osuutta ilman yhteistä kieltä kahdessa päiväkodissa. Tässä tutkielmassa ilmeni, että tulkin käyttö päiväkodin ja lapsen huoltajien välisissä keskusteluissa ei ole aina riittävää, koska tulkki ei käänne kaikkea mistä puhutaan. Niinpä varhaiskasvattajien puheen lisäksi kaivattaisiin jotakin muuta työkalua. (Arttijeffer 2015, 48.) Tutkielman tuloksista selvisi myös, että yhteisen kielen puuttuminen luo haasteita arkipäivän asioissa kuten sovittujen sääntöjen noudattamisessa, vanhempien velvollisuuksissa ja ymmärretyksi tulemisessa (Arttijeffer 2015, 49). Haasteita maahanmuuttajaperheiden kohdalla oli tulosten mukaan myös päiväkodin sääntöjen ymmärtämisessä esimerkiksi lapsen tuonti- ja hakuajojen noudattamisessa, sairaan lapsen hoitoon tuomisessa ja lapsen säänmukaisessa vaatettamisessa (Arttijeffer 2015, 51). Arttijefferin (2015, 53) mukaan varhaiskasvattajat kyseisissä tutkimuspäiväkodeissa kaipaisivat apua heidän ja maahanmuuttajaperheiden yhteistyöhön perheille jaettava selkokielisen, kuvallisen oppaan avulla, jossa olisi esitettyä vain kaikkein tärkeimmät päiväkodin arkea ja käytänteitä koskevat asiat.

Virve Kallio käsittelee vuonna 2017 pro gradu -tutkielmassaan aihetta ”Lastentarhanopettajien tulkintoja huoltajien osallisuudesta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa”. Kallion (2017) mukaan huoltajien osallisuuden vahvistaminen olisi tärkeää niin lapsen kuin kasvatusyhteistyönkin kannalta. Hänen tutkielmastaan käy myös ilmi, että varhaiskasvattajilla voidaan nähdä olevan suuri vaikutus huoltajien osallisuuden mahdollistamisessa mutta huoltajat eivät ole aina halukkaita lisäämään omaa osallisuuttaan.

Outi Moilanen kartoitti varhaiskasvatusyhteisön henkilökunnan työajankäyttöä ja sen kehittämistä eräässä 100-paikkaisessa päiväkodissa opinnäytetyössään ”Varhaiskasvattajien työajan käytön kehittäminen” vuonna 2014. Moilasan tavoitteena oli löytää keinoja työajanhallintaan, työajan käytön ja työn hallitsemiseksi. Moilasan mukaan toimintaa päiväkodissa pitäisi suunnata perushoitoon, aikuisen läsnäoloon, lasten osallisuuteen, ajan antamiseen, liian karsimiseen sekä tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen toimintaan. Ajankäyttöä onkin Moilasan opinnäytetyön mukaan suunniteltava, jotta kiire ei yllättäisi varhaiskasvatuksen arjessa. Tämän opinnäytetyön tuloksista nousi esille työntekijöiden vaatimuksia päällekkäisen työn ja keskeytyksien poistamiselle (Moilanen 2014, 80). Moilanen myös esitti kysymyksen: ”Miten keskeytyksiä voidaan varhaiskasvatuksessa vähentää?” (Moilanen 2014, 80).

Laura Penttinen puolestaan tutki kandidaatintyössään vuonna 2015 ”Lastentarhanopettajan ajankäyttö työpäivän aikana pysyvässä pienryhmässä”, millainen on lastentarhanopettajan työpäivä pysyvässä pienryhmässä ja miten lastentarhanopettajan ajankäyttö jakautuu eri toimintoihin työpäivän aikana. Tutkimustulosten mukaan aikaa kului määrällisesti eniten perushoidollisten toimintojen ohjaamiseen, suunnittelu-aikaan sekä pedagogiseen toimintaan. Penttisen (2015, 45) työstä nousi esille myös toiminnan hyvän ennakkosuunnittelun ja -valmisteluiden merkitys, sillä lapsiryhmästä irrottautuminen on hankalaa.

Hanna Pyöriä tutki vuonna 2011 pro gradu -tutkielmassaan ”Lasten vastuullistaminen päiväkodin perushoitotilanteissa”, millaiset tekijät rauhoittavat päiväkodin perushoitotilanteita pyritäessä tähän lasten osallisuutta edistävästä näkökulmasta. Hän käytti työssään Reunamon (2010) tutkimusaineistoa, josta hän havaitsi, että 29 % tutkimukseen osallistuneista varhaiskasvattajista piti perushoitotilanteita joskus rauhallisina, 12 % harvoin rauhallisina ja 3 % vastaajista ilmoitti perushoitotilanteiden olevan aina rauhattomia (Pyöriä 2011, 36). Pyöriä (2011, 36) nostikin esille tämän rauhattomien perushoitotilanteiden joukon toteamalla, että pienestä luvusta huolimatta tilanne on todella stressaava niin näiden päiväkotiryhmien lapsille kuin heidän kasvattajillensakin.

Heli Tenhovuoren (2017) opinnäytetyöstä ”Työajanseurantaan perustuva työajan kehittämisprojekti päiväkodissa” nousi esille huomioita, joiden mukaan perushoidollisten tilanteiden rauhoittaminen on äärimmäisen tärkeää. Tämä johtuu siitä, että joissakin ryhmissä lasten ja kasvattajien väliselle aktiiviselle vuorovaikutukselle jää perushoitotilanteiden ulkopuolella vain vähän aikaa. Haluttaessa saavuttaa varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet, joissa esimerkiksi opetus, kasvatustilanteet ja lapsen yksilöllinen huomiointi ovat vahvasti läsnä, tulisi perushoitotilanteet valjastaa kiireen ja suorittamisen sijasta rauhallisiksi vuorovaikutustilanteiksi. Esteiksi kuitenkin koetaan pienet tilat, henkilöstöresurssit sekä suuret ryhmäkoot. (Tenhovuori 2017, 42.) Tenhovuoren (2017, 96) tulosten mukaan erään päiväkodin varhaiskasvattajilta kului 29 % päivittäisestä ajankäytöstä perushoittoon, eli vuorovaikutustilanteisiin olisi mahdollisuus vaikuttaa, mikäli kiire minimoitaisiin.

8 Toteutus

Aluksi perehdyin aihetta käsitteleviin, aiemmin julkaistuihin opinnäyte- ja pro gradu -tutkielmiin, jotka olen esitellyt tämän opinnäytetyön luvussa seitsemän sekä muuhun kirjallisuuteen, kuten VASUn perusteisiin 2016 että päiväkodin perushoitotilanteita, perushoitotilanteiden kiireentunnetta, päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä sekä kuvien käyttöä varhaiskasvatustyössä käsittelevään kirjallisuuteen. Hankkimani tiedon avulla aloin koota opinnäytetyösuunnitelmaa.

Opinnäytetyön toteutin kvalitatiivisena eli laadullisena, toiminnallisena tutkimuksena. Opinnäytetyöni on siis kaksiosainen sisältäen laadullisen ja toiminnallisen osuuden. Laadullinen tutkimus kuvaa todellista elämää, jossa tutkimuksen kohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Olemassa olevien (totuus)väittämien todentaminen ei ole laadullisessa tutkimuksessa yhtä olennaista kuin tosiasioiden löytäminen tai paljastaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157.) Työn toiminnallisen tutkimuksen osuus tarkoittaa työelämän kehittämiseen tähtäävää työtä, jolla pyritään kehittämään, ohjeistamaan, järjestämään tai järjeistämään ammatillisen toiminnan kenttää (Falenius, Leino, Leinonen, Lumme, & Sundqvist 2006). Käytin opinnäytetyössä kahta tutkimustapaa, koska tarvitsin laadullisen osion tuottamia tuloksia työn toiminnallisen osuuden perustaksi.

Teoriaan perehtymisen jälkeen aloin työstää opinnäytetyön tutkimuksellista osuutta. Tämän toteutin sähköisenä kyselynä luvun 8.1 mukaisesti. Valitsin kyselyn tutkimusmetodiksi, koska sen avulla on mahdollista saada selville mitä kyselyyn vastaajat ajattelevat, tuntevat, kokevat ja uskovat (Hirsjärvi ym. 2007, 180). Kyselyn perusteella saamani tulokset käsittelin teoriasidonnaisesti. Niin kirjallisuudesta löytämieni kuin kyselyn tuloksista esiin nostamieni asioiden perusteella toteutin opinnäytetyön toiminnallisen osuuden kokoamalla materiaalin luvun 8.2 mukaisesti.

8.1 Kyselyosuus

Tässä alaluvussa käsittelen aineiston keräämisen vaiheita, kerätyn aineiston analysointia, kyselyn tuloksia sekä esitän johtopäätöksiä tuloksista.

8.1.1 Aineiston kerääminen kyselylomakkeella

Laadullisen tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksella (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeintä löytää tutkittavan ilmiön hyvin esiin tuovia henkilöitä eli informantteja (Estola 1999, 137). Tässä opinnäytetyössä kohdejoukko olikin ulkopuolisilta suljettu, mutta laaja ryhmä varhaiskasvattajia Facebookissa. Ryhmään pääseminen nimittäin edellytti hyväksynnän sen ylläpitäjiltä. Vaikka kyselyn kohteeksi valitsin juuri tämän ryhmän ja sen jäsenet, oli kyseessä kuitenkin myös satunnaisotos ryhmän suuruudesta, yli 40 000 jäsenestä johtuen. Facebook on yhteisöpalvelu, jonka tehtävänä on yhdistää ihmisiä, mahdollistaa vuorovaikutusta näiden ihmisten välille sekä luoda yhteisöllisyyttä (Our mission 2018).

Laadullista tutkimusmenetelmää käytetään erityisesti haluttaessa antaa ääni sellaisille, joilla sitä ei perinteisesti ole ollut (Hakala 2010, 21). Tästä syystä halusin päiväkotien varhaiskasvattajille mahdollisuuden kertoa omasta työstään yli päiväkoti- ja kuntarajojen. Monesti erilaiset tutkimukset ja tutkielmat koskevat ennalta määriteltyjä päiväkoteja tai tietyn kunnan päiväkoteja.

Opinnäytetyössä halusin saada selville varhaiskasvattajien omia kokemuksia, joten käytin siinä osaltaan narratiivis-elämäkerrallista tutkimusta, jonka tavoitteena on tuoda lastentarhanopettajien oma tieto esille, sekä antaa heille mahdollisuus kertoa omalla kielellään omasta työstään (Estola 1999, 132). Varhaiskasvattajien työstä saadaan tietoa heidän omien tarinoidensa kautta. Näistä tarinoista saadaan tietoa myös varhaiskasvatuskulttuurista. (Estola 1999, 134.) En kuitenkaan käyttänyt opinnäytetyössä narratiivis-elämäkerralliselle tutkimustavalle ominaista aktiivista vuorovaikutusta (Estola 1999, 135) itseni ja kyselyyn vastanneiden välillä, sillä toteutin tiedon keruun sähköisen kyselylomakkeen kautta ilman kohtaamisia niin todellisessa kuin virtuaalimaailmassakaan.

Kirjallisuuteen perehtymisen jälkeen tein kyselylomakkeen varhaiskasvattajille (liite 1), jossa käytin avoimia kysymyksiä. Näin vastaajat voisivat kirjoittaa aiheesta vapaasti omin sanoin (Hirsjärvi ym. 2007, 196). Lomakkeen kysymyksiä ja niiden muotoa pohdin useampaan otteeseen ja sain tähän tukea myös opinnäytetyöni ohjaajalta. Tämän tein siksi, että kyselylomake olisi loppuun asti harkittu. Näin saisin omaa tutkimuskysymystäni tukevaa, mahdollisimman paljon hyödyllistä tietoa tarjoavaa aineistoa. (Ruoppila 1999, 44.)

Osoitin kyselyn päiväkodeissa työskenteleville varhaiskasvattajille, koska työskentelyolosuhteet eroavat perhepäivähoidossa työskentelevien kasvattajien työstä johtuen erisuurista lapsimääristä. Kyselyn toteutin päiväkotien varhaiskasvattajille myös siitä syystä, että tavoite toiminnan kehittämisestä ja mahdollisesta muuttamisesta kohdistuu juuri päiväkoteihin (Ruoppila 1999, 44).

Muotoilin kysymykset niin, että saisin niistä sopivaa materiaalia opinnäytetyöni toiminnallista osuutta varten. Toiminnallisen osuuden tuotoksen tulisi vastata tutkimuskysymykseeni: *”Miten auttaa huoltajaa toimimaan yhteistyössä varhaiskasvattajan kanssa niin, että huoltajan toiminta huomioisi lapsen edun ja tukisi varhaiskasvattajan työtä päiväkodin perushoitotilanteissa?”*. Käytin tätä kysymystä pohjana kyselylomaketta luodessani. Lisäsin tutkimuskysymyksen myös kyselylomakkeen saatekirjeeseen, jotta vastaaja ymmärtäisi mihin tällä kyselyllä pyrin.

En rajannut vastaajien määrää ennalta, vaan seurasin aineiston riittävyttä aineiston keräämisen aikana, koska laadullisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen ja analyysi etenevät samanaikaisesti, eikä aineistoa tule kerätä vain varmuuden vuoksi, sillä aineiston määrä kasvaa nopeasti. (Estola 1999, 137.) Pidin siis aineiston keruun lopettamisen koko ajan mielessäni seuraamalla, tuottaako aineisto vielä tutkimusongelman kautta uutta tietoa. Seurasin myös aineiston laadullista riittävyttä, mikä narratiivis-elämäkerrallisessa tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että kertojan ääni varmasti kuuluu aineistosta. (Estola 1999, 138.) Kootun aineiston

määrä ei kuitenkaan ole laadullisen tutkimuksen kelvollisuuden kriteerinä vaan analyysin kelvollisuus eli se mitä aineistosta saadaan irti ja millaisia johtopäätöksiä sen perusteella tehdään (Hakala 2010, 19).

Kyselyyn sai vastata nimettömänä, sillä valitsin lomakkeeseen vastaamisen nimettömänä mahdolliseksi kyselylomakkeen asetuksista, mutta annoin vastaajalle mahdollisuuden jättää sähköpostiosoitteensa mahdollisten vastauksista ilmenneiden tarkentavien kysymysten tarpeen vuoksi, tai palautteen pyytämiseksi kokoamastani materiaalista. Myös niiden vastaajien, jotka jättivät yhteystietonsa, anonymiteetista huolehdin käsittelemällä myös heidän vastauksiaan käyttämällä tunnustuskodeja (Ruoppila 1999, 41). Näistä kerron tarkemmin luvussa 8.1.2 aineiston analysoinnin yhteydessä. Tein lomakkeen Survey Monkey-palveluun, jossa voi luoda ja julkaista verkkokyselytutkimuksia (Saat tarvitsemasi vastaukset). Loin palveluun henkilökohtaiset käyttäjätunnukset, joten kyselyn vastaukset olivat vain minun luettavissani. Näin aineisto pysyi vain omassa hallinnassani (Ruoppila 1999, 41).

Loin kyselyyn kaksi varsinaista avointa kysymyskohtaa (liite 1). Ensiksi kysyin ”Millaisia haasteita kohtaatte/olette kohdanneet päiväkodin perushoitotilanteissa? Miten näissä tilanteissa toimitaan?”. Toiseksi kysyin ”Millaisin keinoin olette nähin haasteisiin vastanneet vai ovatko ne vielä ratkaisematta? Millaisin keinoin yhteistyö on mahdollisesti saatu sujumaan ja huoltajat on saatu osallistumaan? Millaisia keinoja kaipaisitte työnne tueksi?”. Nämä kysymykset on kehitetty suoraan opinnäytetyöni tavoitteista.

Yhdistin kummankin kysymyskohdan alle useamman osakysymyksen, koska ne mielestäni täydensivät toisiaan. Yhteen kysymykseen vastatessaan, vastaaja vastaa todennäköisesti samassa yhteydessä seuraavaan saman kohdan kysymykseen, täydentäen näin ensimmäistä kysymystä. Jos olisin laittanut jokaisen kysymyksen erikseen, ei tämä mielestäni olisi tukenut narratiiviselämäkerrallista haastattelutapaa. Pikemminkin koen, että tämä olisi voinut rajoittaa vastaajien omaa kerrontaa.

Kyselyyn olisi ollut mahdollista luoda niin sanotusti vastauspakko molempiin kysymyksiin, mutta halusin, että kyselyyn vastanneet henkilöt saisivat itse päättää, vastaisivatko vain toiseen vai molempiin kysymyksiin. Halusin antaa vastaajille myös vapauden kirjoittaa mitä he itse kokivat tärkeäksi, joten loin kolmannen kysymyksen vapaalla aiheella. Survey Monkey -palvelu huolehtii tietojen turvallisesta säilyttämisestä eikä jaa kyselyn vastauksia eteenpäin (Your SurveyMonkey Data 2018).

Kyselyn sivustolinkkiä luodessa valitsin voiko samalta laitteelta vastata kyselyyn yhden vai useamman kerran. Huomioin tässä sen, että kaikilla päiväkodeilla ei ole ryhmillä omia tietokoneita tai tabletteja, joilla jokainen voisi kyselyyn osallistua. Niinpä asetin lomakkeen asetukset niin, että kyselyyn voisi vastata useamman kerran samalta koneelta. Vaihtoehtona olisi ollut lomakkeen väärinkäytön estämiseksi, että SurveyMonkey-palvelu tallentaisi sen koneen

IP-osoitteen, jossa lomake on avattu ja lähetetty. Täten lomaketta ei tämän jälkeen pystyisi avaamaan ja täyttämään uudelleen samalta koneelta. (Yksityisyydensuoja 2018.) Tässä kohdassa ajattelin voivani luottaa varhaiskasvattajien rehelliseen vastaustapaan. Sallin myös vastausten muuttamisen niin kauan, kunnes kyselyvastaus olisi lähetetty. Kyselyn vastaukset eivät näkyneet vastaajille.

Lisäsin kyselylomakkeen sisältävän linkin näkyville ulkopuolisilta suljettuun Varhaiskasvattajan Materiaalipankki -nimiseen Facebook-ryhmään huhtikuussa 2018, jolloin ryhmään kuului yli 40 000 varhaiskasvattajaa. Harkitsin kyselylomakkeeseen salasanaa, jonka avulla vastaajat olisivat päässeet vastaamaan kyselyyn. Koin tämän lopulta tarpeettomaksi, koska Facebook-ryhmä, jonne lomake linkitettiin, oli itsessään jo suljettu eli ryhmään pääsi vain sinne hyväksytyt jäsenet. Lisäksi salasanan käyttäminen olisi voinut lisätä joidenkin vastaajien kynnystä osallistua kyselyyn. Lomake oli tarkoitettu päiväkodeissa työskenteleville varhaiskasvattajille. Vastausaikaa annoin kolme viikkoa. Halusin rajata perhepäivähoidon aiheen ulkopuolelle, koska työskentely-ympäristöt ovat erilaiset päiväkodissa ja perhepäivähoidossa johtuen lasten erisuurista määrästä kussakin ympäristössä, eivätkä perushoitotilanteiden olosuhteet vastaa täten toisiaan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Kirjoitin kyselylle saatekirjeen (liite 2), jonka liitin Facebook-ryhmän julkaisuun.

Kyselylomakkeessa vastaajalla oli mahdollisuus jättää yhteystietonsa mahdollista myöhempää yhteydenottoa varten. En kuitenkaan kokenut tarvetta saada lisätietoa heidän kirjoittamistaan vastauksista. Vastaajien kirjoittamat tekstit olivat narratiiveja eli heidän kokemuksiinsa siitä mitä heille oli työssään tapahtunut (Estola 1999, 138).

Ennen kyselylomakkeen julkaisua kokeilin sen toimivuutta itse. Varmistin, että lomake toimisi kuten olin ajatellut, ja että jokaiseen kysymykseen olisi tarpeeksi vastaustilaa. Lopuksi poistin nämä testivastaukseni. Varmistin myös, että osaan etsiä SurveyMonkey-palvelun sivuilta kyselyni vastaukset, ja että osaan ottaa ne talteen omalle koneelleni aineiston analysointia varten. Kyselin lomakkeesta palautetta opinnäytetyöni ohjaajalta. Saamani palautteen mukaan tein lomakkeeseen joitakin muutoksia.

Tein kyselylomakkeelle myös QR-koodin, jolla välitetään osoitelinkki mobiileihin päätelaitteisiin (Tietoa QR-koodeista). QR-koodin avulla kokeilin, toimiiko kyselylomake oikein älypuhelimella ja tabletilla käyttäen QR-koodien lukemiseen tarkoitettua ilmaissovellusta Obsqr. Latausin sovelluksen sekä älypuhelimelle että tablettiin Google Play-sovelluskaupasta. Lomake vaikutti toimivan ja näyttikin oikeanlaiselta näissäkkin laitteissa. Alun perin tein koko lomakkeen kannettavalla tietokoneella. QR-koodia olisi ollut mahdollista käyttää myös tilanteessa, jossa olisin toimittanut kyselylomakkeen paperiversiona jollekin taholle. Tällöin olisin liittännyt QR-koodin lomakkeeseen, jotta vastaaja olisi voinut QR-koodin lukemalla siirtyä suoraan kyse-

lyyn. Näin hän olisi välttynyt kyselyyn johtavan internet-linkin kirjoittamiselta internetselaimen hakukenttään. Tämän hyödyntäminen oli pohdinnan alla mutta en lopulta kokenut sitä tarpeelliseksi kyselylomakkeen osalta.

Mietin, voinko laittaa Varhaiskasvattajien materiaalipankki -ryhmään opinnäytetyötä koskevan kyselylomakkeen. Löysin ryhmän tiedoista kuitenkin ryhmän ylläpitäjän Outi Kosusen tekstin: *”Myös jos kaipaat esim. gradua tai muuta lopputyötäsi varten haastateltavia, niin niitä voi kysellä myös seinällä ilman erillistä lupaa.”* (Varhaiskasvattajan materiaalipankki 2018). Asia tuli tällä ratkaistua ja julkaisin kyselylomakkeen 24.4.2018 Varhaiskasvattajan materiaali-pankki -ryhmässä Facebookissa. Varsin pian huomasin olevan työstä pitää julkaisuani näkyvillä vilkkaassa keskusteluryhmässä. Ihmisten tykkäykset julkaisustani nostivat sen kuitenkin alussa uudestaan ryhmän seinälle ensimmäiseksi. Nostin julkaisua viikon kuluttua kommentoimalla sitä itse.

Sain kyselyyni seitsemän vastausta heti kyselyn julkaisun jälkeen. Nostettuani julkaisua vastauksia ei tullut enää uusia. Aineistoa alkoi kuitenkin olla riittävästi sen saavuttaessa kylläisyyden eli saturaation käsitteen. Tässä vaiheessa vastaukset eivät siis tuottaneet uutta tietoa tutkimusongelman kannalta vaan samat asiat alkoivat kertautua vastauksissa (Hirsjärvi ym. 2007, 177). Laadullisessa tutkimuksessa aineiston äänen ja tuen tulee riittää tutkijan sanojen taakse mutta siltä ei vaadita määrällistä enemmistöä. Määrällisesti vähäisistäkin tuloksista voidaan kuitenkin päätellä, millä alalla ne ovat päteviä, ja miten niitä voitaisiin siirtää toisiin samankaltaisiin tilanteisiin. (Hakala 2010, 21.) Näistä syistä en nähnyt tarpeelliseksi tehdä enemmän työtä useampien vastausten saamiseksi.

Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä tutkimustehtävä saattaa muuttua tutkimuksen edetessä, mutta mielestäni tässä opinnäytetyössä se ei ollut tarpeellista, koska asiat sujuivat suunnitelmani mukaisesti saadessani riittävän aineiston. Tutkimuksen tekemiseen suhtaudutaan joustavasti ja tehtyjä suunnitelmia voidaan muuttaa kulloisten olosuhteiden mukaisesti. Tämän olisin tarvittaessa tehnyt toimittamalla QR-koodilla varustetun kyselylomakkeen jollekin päiväkodille, josta olisin olettanut saavani tarvittavia vastauksia. Joka tapauksessa olin tyytyväinen saamaani vastausten määrään, kun huomioin sen tosiasian, että suomalaisille lähetetään nykyään niin paljon kyselylomakkeita, että ihmisillä ei ole enää mielenkiintoa ryhtyä tutkimushenkilöiksi. (Hirsjärvi ym. 2007, 122; 160; 193.)

8.1.2 Kerätyn aineiston analysointi

Opinnäytetyössä keräämäni kyselyaineistoa käsittelemällä sisällönanalyysin keinoin, koska tarkoitukseni oli etsiä siitä eroja ja yhtäläisyyksiä. Niinpä teemoittelin ja ryhmittelin aineiston kyselylomakkeesta esille nostamieni tärkeimpien aihepiirien mukaan. Näiden aiheiden mukaisesti etsin aineistosta määrittelemiäni teemoja kuvaavia näkemyksiä. Näin pystyin vertailemaan teemojen esiintymistä aineistossani. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105-107.) Lopuksi kokosin aineistosta tulkitsemani kokonaisuuden teoriasidonnaista analyysiä käyttäen, koska se mahdollisti aineiston analysoinnin pohjaamatta sitä suoraan teoriaan mutta kuitenkin mahdollisti teorian hyödyntämisen apuna. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109). Teoriasidonnaista analyysiä käytettäessä teoriasta etsitään siis selityksiä tai vahvistuksia aineistosta tehtyjen löydösten tulkintojen tueksi (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006).

Kyselyyn kertyi vastauksia seitsemältä kasvattajalta. Nämä vastaukset käsittelemällä teoriasidonnaisella sisällönanalyysillä. Aloitin kokoamalla kaikki vastaukset yhteen Word-tiedostoon. Nimesin kunkin vastaajan vastaukset merkinnöin V1 = ensimmäinen vastaaja, V2 = toinen vastaaja jne. Tällä tavalla koodaamalla pystyin myöhemmin jäljittämään erilleen irrotetut vastausten osat takaisin alkuperäisiin vastauksiin ja oikeaan vastaajaan (Estola 1999, 141). Lisäsin kyselylomakkeen kysymykset tiedoston alkuun. Koodasin valitsemillani väreillä ensin kysymyksistä eri tekijöitä seuraavasti: haasteet = punainen, lila = toimintamuodot haastavissa tilanteissa, vihreä = miten yhteistyö sujumaan ja keltainen = kaivatut keinoja työn tueksi. Seuraavaksi aloin lukea kyselyvastauksia läpi ja merkitsin vastauksista kaipaamiani asioita määrittelemillani väreillä. Tiedostin tässä sen, että itselläni oli jo esiymmärrykseni kautta aiheesta aineistoon kohdistuvia ennako-odotuksia (Estola 1999, 141). Esimerkiksi merkitsin haasteeksi kohdan ”...yhteisiä vasussa sovittuja toimintamenetelmiä ei noudateta kotona” (V1), joten korostin tätä kohtaa punaisella värillä. Lisäksi vastauksista korostui asioita, jotka eivät suoranaisesti kuuluneet merkitsemieni asioiden alle mutta olivat opinnäytetyön kannalta oleellisia. Merkitsin nämä kohdat alleviivaamalla, jotta muistaisin palata niihin myöhemmin. Esimerkiksi kohdan ”Vanhempien konkreettinen osallistaminen on oikeasti haastavissa tilanteissa vaikeaa, koska he eivät ole paikalla päivän aikana, eivätkä ole mitenkään vastuussa päiväkodin kuormittavuudesta.” (V5) koin alleviivauksen arvoiseksi.

Käytyäni koko aineiston useampaan kertaan läpi, loin Exceliin taulukon, johon taulukoin aineistosta löytämäni asiat samaa värikoodausta käyttäen otsikoiden Haasteet = punainen, Toimintatavat = lila, Yhteistyön edistäminen = vihreä ja Kaivatut keinot = keltainen alle. Aloin käydä tätä taulukkoa läpi etsimällä esimerkiksi haasteisiin liittyen eri vastaajien vastauksista löytyviä yhteneviä tekijöitä ja erilaisia teemoja. Merkitsin näitä asioita kunkin sarakkeen alle, eli esimerkiksi haasteiden alle aloin kerätä haasteista ilmenneitä seikkoja (taulukko 1).

Taulukko 1. Haasteiden kokoaminen.

HAASTEET:
Lasta ei ehdi huomata
Isot lapsiryhmät
Huoltajien vaatimukset
Yhdessä sovittujen asioiden noudattamattomuus
Lasten kasvattaminen varhaiskasvattajien vastuulla
Kiire
Apua ei riitä kaikille
Kyselyihin ei vastata ajoissa
Huoltajien muistuttelu vie aikaa
Väärä tai puutteellinen vaatetus
Lasten tarkkaavuus ja oman toiminnan ohjauksen puutteet
Lasten rajattomuus kaikissa arjen tilanteissa
Huoltajien uusavuttomuus
Lasten itseohjautuvuuden puute (huoltajat pukevat/syöttävät)
Epäjohdonmukaiset kieliympäristöt
Tiimin oma toiminta
Lapsen malttamattomuus (pukeminen, ruokailu, paikallaan oleminen)
Lapsen turhautuminen esim. pukemisen epäonnistuessa
Lasten kielenkehityksen lisääntyneet haasteet
Lastensuojelun asiakkuuksien lisääntyminen
Pula puheterapia-ajoista
Laiminlyötyjen lasten huoltajia tuetaan liian pitkään varhaiskasvatuksessa
Lapsen likaisuus
Lapsen lyöminen
Lapsi opetetaan kotona liian varhain liian omatoimiseksi (vaihtaa itse vaipan ja tekee aamupalan 2-vuotiaana, ulkoilee alasti)

Käytin taulukkoa 1 hyödyksi vielä teemoittelemalla kaikki taulukossa mainitut asiat pääteemojen Kiire, Kasvatusyhteistyö, Huoltajien vastuullistaminen, Tiimin toiminta ja Lapsen kehitys alle (liite 3).

Tämän jälkeen valitsin liitteestä 3 tämän opinnäytetyön näkökulmasta merkityksellisimmät haasteisiin liittyvät pääteemat Kiire, Kasvatusyhteistyö ja Huoltajien vastuullistaminen sisältyvät aiheet käsiteltäviksi (taulukko 2). Näin tiimin toimintaan ja lapsen kehitykseen liittyvät asiat jätin tulosten käsittelyn ulkopuolelle. Tällä rajauksella koin aineiston vastaavan parhaiten tavoitteeseeni koota materiaalia päiväkodeilla hyödynnettäväksi päiväkotiarjen tilanteisiin huoltajien tukemiseksi. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 104) toteavatkin laadullisesta tutkimuksesta, että tutkijan on osattava valita ja rajata tutkimuksen tarkoituksen kannalta kaikki oleellinen aineistosta irti saatava tieto ja jättää kaikki muu mielenkiintoinen tieto seuraavaan tutkimukseen.

Taulukko 2. Käsiteltäviksi valitut haasteet.

KIIRE	KASVATUSYHTEISTYÖ	HUOLTAJIEN VASTUULLISTAMINEN
Lasta ei ehdi huomata	Huoltajien vaatimukset	Lasten kasvattaminen varhaiskasvattajien vastuulla
Isot lapsiryhmät	Yhdessä sovittujen asioiden noudattamattomuus	Väärä tai puutteellinen vaatetus
Kiire	Kyselyihin ei vastata ajoissa	Lasten rajattomuus kaikissa arjen tilanteissa
Apua ei riitä kaikille	Huoltajien muistuttelu vie aikaa	
	Huoltajien uusavuttomuus	
	Lasten itseohjautuvuuden puute (huoltajat puukevat / syöttävät)	
	Lastensuojelun asiakkuuksien lisääntyminen	
	Laiminlyötyjen lasten huoltajia tuetaan liian pitkään varhaiskasvatuksessa	
	Lapsen likaisuus	
	Lapsen lyöminen	
	Lapsi opetetaan liian varhain liian omatoimiseksi	

Taulukkoon 3 lisäsin aineistosta löytyneitä toimintatapoja, joita ryhmissä toteutetaan (taulukko 3). Aineistoa analysoidessani tein jo sellaisen tietoisin valinnan, että lisäsin asiat, jotka liittyvät aiheeseen Yhteistyön edistäminen, mutta mahdollisesti myös aiheeseen Toimintatavat, vain taulukkoon Yhteistyön edistäminen (taulukko 4). Näin Toimintatavat-taulukkoon jäivät tekijät, jotka kuuluvat lapsen kehitykseen ja tiimin toimintaan lapsen näkökulmasta. Tämän jaon perusteella jätin Toimintatavat-taulukkoon kerätyt asiat jatkokäsittelyn ulkopuolelle samoin perusteella kuin rajasin pois osan haasteistakin. Estola (1999, 141) on sitä mieltä, että saman tekstipätkän voi luokitella eri teemojen alle, koska sitä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Tätä noudattaen en olisi kuitenkaan saanut teemoitteluun lisäarvoa, koska joka tapauksessa jätin Toimintatavat-taulukon tarkastelun ulkopuolelle.

Taulukko 3. Toimintatapoja perushoitotilanteissa.

TOIMINTATAVAT:
Huomion kiinnittäminen tilanteiden sujuvuuteen seuraavalla kerralla (jos mahdollista)
Toimiminen parhaan mukaan koko ryhmän etu ja hyvinvointi edellä
Lapselle rauhallisemman pukeutumispaikan mahdollistaminen
Tarrataulun ja palkitsemisen käyttö
Pienryhmissä työskentely
Johdonmukainen, positiivinen ja sensitiivinen vuorovaikutus
Arjen hoitaminen pedagogiikan avulla
Käsinojatuolit niitä tarvitseville

Tukikuvat pöydällä lapsille
Pienien annoskokojen suosiminen ruokailuissa
Kehuminen ja kannustaminen pukemistilanteissa
Yritetään ennakoita

Kodin ja päiväkodin yhteistyön sujuvoittamiseksi ja huoltajien osallistamiseksi aineistosta ilmeni taulukon 4 mukaisia tekijöitä.

Taulukko 4. Yhteistyön kehittämisessä käytettyjä tekijöitä.

YHTEISTYÖN EDISTÄMINEN:
Toimintatapojen perustelu huoltajille
Neuvottelu (esim. lepoajan lyhentämisestä / toisessa ryhmässä olemisesta)
Huoltajan tunteisiin vetoaminen (vanhempainiltaan tarina lapsen päivästä)
Asioiden läpi käyminen aloituskeskustelussa
Avoin keskustelu haasteista arjessa ja VASU-keskusteluissa
Pedagoginen dokumentointi keskustelujen tukena
Huoltajien omien havaintojen huomioiminen
Huoltajien ehdotusten kuuleminen
Kasvattajien näkemysten ja ratkaisuehdotusten esittäminen huoltajille
Kiertävän erityislastentarhanopettajan / Suomi toisena kielenä -opettajan konsultointi
Lapsen/perheen palveluohjaus, esim. perheneuvola

Kyselylomakkeessa tiedustelin vastaajilta myös keinoja, joita he kaipaivat työnsä tueksi (taulukko 5).

Taulukko 5. Kasvattajien kaipaamia keinoja työnsä tueksi.

KAIVATUT KEINOT:
Huoltajat pitämään huolta lapsensa vaatteista (nimikointi, paikoilleen laittaminen, säänmukaisuus, oikea koko, puettavuus, kunto ym.)
Huoltajilta ymmärrystä ja maalaisjärjen käyttöä (isot ryhmät, joka ikisen toiveen huomiointi mahdotonta liittyen lapsen vaatetukseen tai nukkuma-aikoihin)
Kaikkien huoltajien osallistuminen vanhempainiltaan (he eivät osallistu, jotka siitä eniten hyötyisivät)
Psykologi säännöllisesti vierailemaan päiväkotiryhmiin (psykologin pienikin, kasvattajilta huomaamatta jäänyt huomio voisi helpottaa arkea)

8.1.3 Kyselyn tulokset

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää tekijöitä, joita päiväkotien varhaiskasvattajat kokevat haasteiksi kodin ja päiväkodin välisessä yhteistyössä päiväkodin perushoitotilanteiden näkökulmasta. Lisäksi selvitin keinoja, joilla varhaiskasvattajat ovat jo joko onnistuneet kehittämään yhteistyötä tai joilla he toivoisivat yhteistyötä kehitettävän. Tässä luvussa käsittelen kyselyvastauksista ilmenneitä haasteita (liite 3) ja vastaajien käyttämiä (taulukko 4) sekä kasvattajien kaipaamia keinoja (taulukko 5) haasteiden ratkaisemiseksi.

Aineistoanalyysin avulla havaitsin, että kyselyyn vastanneet päiväkotien varhaiskasvattajat kokevat haasteiksi kiireen lisäksi kasvatusyhteistyöhön, huoltajien vastuullistamiseen, tiimin toimintaan ja lapsen kehitykseen liittyviä asioita (liite 3). Tiimin lapseen kohdistuvat ja lapsen kehitykseen kohdistuvat tekijät jätin kuitenkin tämän tulosten tulkinnan ulkopuolelle, johtuen siitä, että ne eivät suoranaisesti palvele opinnäytetyön tavoitetta koostaa materiaalia päiväkodeilla hyödynnettäväksi päiväkotiarjen tilanteisiin huoltajien osallistumisen auttamiseksi. Tästä rajauksesta johtuen käsittelen tässä tulososiossa vain taulukkoon 2 koottuja haasteita.

Tähän tulosten tulkintaan käsiteltäviksi valittuja asioita olivat esimerkiksi sovittujen sääntöjen noudattamiseen ja lapsen säänmukaiseen vaatettamiseen liittyvät maininnat (taulukko 2). Samanlaisia havaintoja sääntöjen noudattamattomuudesta ja vaatetuksesta teki myös Arttijeffer (2015, 49 & 51). Myös vastaaja V1 kommentoi aihetta näin:

”...yhteisiä vasussa sovittuja toimintamenetelmiä ei noudateta kotona. Tuntuu, että varhaiskasvatuksen työ on kasvattaa lapset, eikä siihen kuulu perheiden osallistumista.”. (V1)

Tämän vastauksen mukaan huoltajilta odotetaan myös vastuun ottamista omasta lapsestaan, mikä vastaisi VASUn (2016, 8-9, 14, 32) tavoitetta mahdollistaa varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille yhdenvertaiset edellytykset heidän terveille ja turvalliselle kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle yhteistyössä lasten huoltajien kanssa.

Vastaaja V3 totesi lapsen vaatetuksen olevan puutteellinen tai väärä. Kasvattajat kaipaisivatkin huoltajia enemmän huolehtimaan lapsensa vaatetuksesta:

”Auttaisi kovasti, jos vanhemmat pitäisivät huolta lastensa vaatteista; sopivan kokoiset, säänmukaiset, ehjät, helposti lapsen itse puettavissa, nimikoitu jne.” (V2).

Vastaaja V7 kertoo, että hänen mielestään huoltajat eivät voi juuri vaikuttaa asiaan, mutta kokee kuitenkin, että vaatteiden nimikoiminen ja oikeille paikoilleen laittaminen helpottavat kasvattajien toimintaa. Vastaaja V3 on sitä mieltä, että joillekin vanhemmille riittää lapsen vaatetuksesta sanominen, joillekin ei.

Vastaaja V3 esitti huoltajille toiveen:

”Ymmärrystä siitä että ryhmät ovat isoja ja aina emme muista laittaa Maija-Petterille juuri niitä punaisia hanskoja, emme voi sille mitään, jos MaijaPetterin sisähousut ovat märät, koska kurahousut ovat pienet eikä niissä ole lenksuja”. (V3)

Ratkaisuksi vaatteisiin liittyviin haasteisiin vastaaja V3 kertoi lähestyneensä asiaa huoltajien omien tunteiden kautta. Hän kirjoitti vanhempainiltaan tarinan lapsen päivästä, siitä miten ikävältä lapsesta tuntuu esimerkiksi monta kertaa päivässä kiskoa pieniä vaatteita päällensä tai olla likaisissa vaatteissa loppupäivä, koska ei ole vaihtovaatteita. Vastaaja V3 koki tosin haasteeksi sen, että ne huoltajat eivät saavu vanhempainiltoihin, jotka siitä eniten hyötyisivät. Päiväkodin järjestämiin vanhempainiltoihin osallistuukin vain noin joka toinen päiväkotilasten huoltajista (Heinonen ym. 2016, 228).

Haasteita päiväkotien arkeen tuovat myös huoltajien kasvattajille asettamat vaatimukset. Lasten vanhemmat toivovat lapsensa herättämistä kesken päiväunien, koska he odottavat lapsen nukahtavan illalla paremmin lyhyempien päiväunien johdosta. Varhaiskasvatuksessa tulee kuitenkin lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta puolustaa lapsen oikeutta riittävään lepoon. (Mikkola & Nivalainen 2009, 47.) Vastaaja V2 kertoi saaneensa ”Vanhemmilta ”järjettömiä” vaatimuksia esim päiväuniin... liittyen.” Hän myös tarkentaa, että

”Emme voi toteuttaa jokaisen vanhemman toivomusta tarkasta lepoajasta, jonkun toivotaan nukkuvan 2 h, toisen 19 min, kolmannen 45 min, neljännen 32 min ja viidennen ei ollenkaan.”. (V2)

Yhteistyössä huoltajien kanssa voi olla syytä miettiä esimerkiksi vaihtoehtoisia päivälepota-poja (Ahonen 2017, 191). Näin vastaaja V2 kertoikin tehneensä. Hän on neuvotellut huoltajien kanssa lapsen lyhyemmästä lepoajasta ja tarjonneensa lapselle mahdollisuutta olla lepoaika toisessa ryhmässä, jos huoltajat toivovat, että lapsi ei nuku lainkaan.

Kyselyaineiston mukaan kiirettä pidetään haasteena päiväkodin perushoitotilanteissa. Keski-sen (1999, 10) mukaan kiirettä kokiessaan työntekijä ei koe hallitsevansa sen hetkistä työtilannettaan (Keskinen & Poikus 2005, 225). Niinpä kiireen vuoksi kasvattajat eivät välttämättä ehdi huomata jokaista lasta, joten osalta lapsista jää esimerkiksi kädet pesemättä, kengät ovat väärissä jaloissa, housut väärinpäin tai kotona huomataan, että lapsella on ollut toppahaalarin alla vain T-paita. Toisinaan huoltajille myös perustellaan, miksi lapsella on esimerkiksi vaivalla itse jalkaan laittamansa housut väärinpäin. Osa huoltajista toivoo lastensa vaatteille erikoiskäsittelyä, esimerkiksi joitain heidän lapsensa vaatteita ei saa kuivata kuivauskaapissa tai että osa niistä pitää kuivata vain nurinpäin käännettyinä. Kasvattajan näkökulmasta lapsia on kuitenkin ryhmissä liian paljon, eikä jokaisen lapsen vaatetuksen yksilöllinen huomioiminen ole mahdollista. (V1.) Kiireen taltuttamiseksi uloslähtötilannetta yritetään ennakoida, mutta vastaajan V7 mukaan tällöin täytyy karsia leikki- tai muuta toiminta-aikaa. Jääskeläinen (2005, 42) neuvoo kuitenkin kiireisissä tilanteissa kaiken painaessa päälle ennakoimaan, ennakoimaan ja ehkäisemään ennakolta. Aikaa vievät myös tilanteet, joissa huoltajia joudutaan erillisten viestien avulla muistuttelemaan useampaan kertaan esimerkiksi lomakyselyihin vastaamisesta ajoissa (V2).

Haasteita perushoitotilanteissa aiheuttaa myös lasten itseohjautuvuuden puute. Lapset ovat tottuneet kotona esimerkiksi siihen, että heidät puetaan, joten päiväkodilla he lähtevät vaeltelemaan tai tutkimaan leluja, kun palvelu ei pelaakaan. (V5.) Tällaisissa tilanteissa vastaaja V5 kertoi ottaneensa asiat avoimesti puheeksi huoltajien kanssa arjessa ja VASU-keskustelussa ja käyttäneensä apuna pedagogista dokumentointia:

”Joskus vanhemmat yllättyvät kuinka lapsi on niin taitava toimissaan...”. (V5)

Toisaalta haasteita aiheuttaa myös lasten rajattomuus kaikissa arjen tilanteissa sekä huoltajien ”kädettömyys”, kun lasta tuodessa huoltaja venyttää lähtöä ja tartuttaa oman tunnetilansa itkevään lapseen. Näidenkin asioiden huolellinen läpikäyminen on tärkeää jo aloituskeskustelussa. (V5.) Tutustumiskäynnin lisäksi aloituskeskustelu onkin merkittävä kasvatusyhteistyön rakentumisen kannalta. Hyvälle pohjalle rakennettu päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö sujuu ja toimii myös haasteellisissa tilanteissa. (Heinonen ym. 2016, 226.)

Yleensäkin avoin kommunikaatio huoltajien kanssa auttaa haastavien tilanteiden ratkaisemisessa. Huoltajat tuntevat lapsensa parhaiten, joten heidän havaintojaan lapsesta ja toimintaehdotuksiaan olisi hyvä kysellä. Vasta tämän jälkeen kasvattajat voivat kertoa tiimin havainnoista ja ratkaisuehdotuksista. (V5.) Tarvittaessa voidaan konsultoida Keltoa tai S2-opettajaa (V5) tai ohjata lapsi tai perhe esimerkiksi perheneuvolan palveluihin (V6). Myös Heinonen ym. (2016, 232) on sitä mieltä, että huoltajien mielipiteiden ja kehityskohteiden kuuleminen on tärkeää vanhempainilloissa ja arjen tilanteissa. Huoltajat myös toivovat, että perhettä tai lasta koskevista asioista kysytään heiltä ennen kasvattajien tekemiä hätäisiä johtopäätöksiä. Kasvattajien tulee siis kunnioittaa huoltajien asiantuntijuutta omasta perheestään. (Keskinen & Virjonen 2004, 97.)

Vastaaja V6 kertoo lastensuojelun asiakkuuksien ja kielenkehityksen häiriöiden lisääntyneen huomattavasti 10 vuoden aikana. Hän myös kokee, että lasten puheterapia-ajoista on pulaa. Hänen mukaansa lasten huoltajia myös tuetaan varhaiskasvatuksen puolelta ehkä liiankin pitkään, vaikka lasten hoitoon liittyviä laiminlyöntejä tapahtuisi jatkuvasti:

”...esim. likaisuus, lyöminen, lapsi opetetaan omatoimiseksi 2 v., esim. vaihtaa itselleen vaipan, laittaa itselleen aamupalan, ulkoillaan alasti, lapsi kulkee samoissa kengissä yhden vuoden joka säällä. Huolestuttaa näiden lasten tulevaisuus.”. (V6)

Vastaaja V6 kaipaaisikin työnsä tueksi säännöllisesti päiväkodissa vierailevaa psykologia, joka seuraisi etenkin niitä lapsia päiväkodin arjessa, joiden kehitys aiheuttaa huolta. Hän voisi huomata jonkin pienen, kasvattajalta itseltään huomaamatta jääneen pienen asian, joka voisi

helpottaa arkea. Vastaaajan V5 mukaan kaksikielisyyttä tavoiteltaessa puhutaan joskus epäjohdonmukaisesti kieliä sekaisin sen enempää miettimättä, mikä vaikuttaa lapsen kielelliseen kehitykseen ja tätä kautta kaikkeen arjen toimintaan.

Kyselyvastausten perusteella mielipiteet huoltajien osallistumisen tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä päiväkodin perushoitotilanteiden sujuvuuteen olivat vaihtelevia. Vastaaaja V4 oli sitä mieltä, että kasvattajien tehtävä on saada homma toimimaan päiväkodissa pedagogisin ratkaisuin. Vastaaaja V5 koki yhteistyön yleensä ihan sujuvaksi ja huoltajilla olevan suurta kiinnostusta lapsensa asioita kohtaan. Hän oli kuitenkin myös sitä mieltä, että

”Kun jokin ei toimi, pitää katseet kääntää ensiksi omaan toimintaan... Vanhempien konkreettinen osallistaminen on oikeasti haastavissa tilanteissa vaikeaa, koska he eivät ole paikalla päivän aikana, eivätkä ole mitenkään vastuussa päiväkodin kuormittavuudesta. Ammattilaisten on osattava hoitaa arki pedagogiikan avulla, vanhempien kanssa haastavista tilanteista aktiivisesti keskustelen.”. (V5)

Myös vastaaaja V7 on sitä mieltä, että huoltajat eivät voi juuri vaikuttaa asiaan, mutta toisaalta hän kokee, että esimerkiksi vaatteen nimikoiminen ja oikeille paikoilleen laittaminen helpottaisivat varhaiskasvattajien toimintaa. Vastaaaja V2 kokee myös, että se auttaisi kovasti, jos huoltajat huolehtisivat lapsensa vaatetuksesta. Vastaaajan V6 mielestä huoltajat ovat olleet erittäin yhteistyökykyisiä ja tekevät parhaansa kotona lastensa kanssa. Toisaalta taas vastaaaja V3 kertoo, että kaikkien huoltajien kanssa ei toimi asiasta keskusteleminen, vaan on parempi käyttää jotakin muuta keinoa kuten hänen tekemäänsä tarinaa lapsen päivästä. Vastaaajasta V1 tuntuu, että lasten kasvattaminen on varhaiskasvatuksen työ ilman, että perheet osallistuisivat siihen.

8.1.4 Kyselyn johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena oli koota materiaalia päiväkodeilla hyödynnettäväksi nimenomaan päiväkotiarjen tilanteisiin huoltajien osallistumisen tukemiseksi. Hornbyn (2000, 4-5) mukaan huoltajien osallistumisen esteenä voi olla tietämättömyys kasvattajien heihin kohdistamista odotuksista, mikä voi puolestaan muodostaa haasteen kasvatusyhteistyölle (Kallio 2017, 14).

Kyselyaineistossa merkittävänä osuutena haasteellisiin tilanteisiin puuttumiseksi oli ensinnäkin edustettuna avoin vuoro vaikutus huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä. Avoimen vuoro vaikutuksen merkityksellisyyttä on pohtinut myös Koivunen (2009, 176) todetessaan, että hänen tutkimuksensa perusteella huoltajiin liittyvät tekijät kuormittavat kasvatusyhteistyötä kaikkein eniten. Yhteistyön kehittäminen entistä tasalaatuisemmaksi on tarpeellista johtuen

kasvatusyhteistyön tärkeydestä (Heinonen 2016, 228), sillä lapsen tarpeet ja lapsen edun toteutuminen ovat kasvatusyhteistyön lähtökohtia (Kaskela & Kekkonen 2006, 17). Keskinen ja Virjonen (2004, 97) ovat huomioineet myös huoltajat, jotka toivovat mahdollisimman suoraa ja avointa puhetta kasvattajilta.

Toiseksi kyselyaineistosta ilmeni merkittävänä osuutena haasteellisiin tilanteisiin puuttumiseksi lapsen vaatetukseen liittyvät seikat (taulukko 5). Alasuutarin (2010, 154) mukaan kasvattajien ja huoltajien välisenä puheenaiheena on useimmiten perushoitotilanteisiin, kuten vaatetukseen liittyvät seikat. Myös Arttijeffer (2015, 51) on kiinnittänyt tutkimustuloksissaan huomiota lapsen vaatettamiseen liittyviin haasteisiin.

Saamani tulokset perustuvat omaan tulkintaani kyselyaineistosta, joten tulkintaerimielisyyksiä tulosten suhteen voi ilmetä. Aineistoa analysoidessani olen voinut myös havaita asioita eri tavoilla kuin joku toinen havaitsisi. Myös kyselytutkimukseen liittyvät haitat, kuten varmistuminen siitä, millä vakavuudella vastaajat suhtautuvat tutkimukseen vastaamiseen, tai miten hyvin he ovat perillä kyselyä koskevasta aiheesta, ovat voineet vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. (Hirsjärvi ym. 2007, 190; 224.)

Laadullisen tutkimuksen heikkoutena on, että tutkielman tekijää voidaan pitää sisäpiirin tarkkailijana hänen tehdessään tutkielmaa aiheesta, joka on liian lähellä hänen omaa elämäänsä. Tällöin on vaara, että saadut tulokset vaikuttavat lukkoon lyödyiltä jo ennen tutkimuksen aloittamista. Tämän opinnäytetyön aihe on lähellä omaa elämääni ja pyrinkin huolehtimaan siitä, että tunteeni pysyvät erillään tutkielman tekemisestä. (Hakala 2010, 19).

Havaitsin aineistosta Arttijefferin (2015, 49) pro gradu -tutkielmastakin tuttuja haasteita päiväkodeilla liittyen arkipäiväisiin asioihin, kuten sovittujen sääntöjen noudattamiseen, vanhempien velvollisuuksiin, ymmärretyksi tulemiseen sekä säänmukaiseen vaatettamiseen. Aineistosta ei kuitenkaan noussut suoranaisesti esille päiväkodin sääntöjen ymmärtäminen esimerkiksi lapsen tuonti- ja hakuajkojen noudattamisessa tai sairaan lapsen hoitoon tuomisessa (Arttijeffer 2015, 51), vaikka ne sisältyvätkin avoimeen vuorovaikutuksen käsitteeseen huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä. Syitä tähän voisi esimerkiksi olla, että vastaajilla ei ollut kokemusta näistä asioista, ne eivät tulleet vastaushetkellä heidän mieleensä tai he eivät kokeneet näitä asioita haasteina omassa työssään. Opinnäytetyön tavoitteen saavuttamiseksi keskityn työn toiminnallisessa osuudessa luvussa 8.2 kuitenkin kaikkiin edellä mainittuihin tekijöihin, koska lapsen edun mukaisesti lapsella on oikeus muun muassa hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun (VASU 2016, 18). Esimerkiksi aiheen ”lapsen tuominen sairaana päiväkotiin” huomiotta jättäminen ei täten olisi lapsen edun mukaista.

8.2 Materiaalin kokoaminen

Sekä kirjallisuuteen tutustumisen, että aineistoanalyysin perusteella, aloin työstää sopivaa materiaalia päiväkotien arjessa hyödynnettäväksi. Tavoitteenani oli koota kuvallista materiaalia, joka tukisi lasten huoltajien osallistumista lapsensa varhaiskasvatukseen päiväkotiarjen sujuvoittamiseksi.

Materiaalia kootessa kiinnitin huomiota sen graafiseen ulkoasuun eli käyttämiini kirjaimiin, muotoiluun, kuvitukseen, paperin väriin ja vieruksiin eli marginaaleihin, jotta materiaali olisi mahdollisimman helposti ymmärrettävissä, miellyttävän näköinen ja herättäisi lukijan mielenkiinnon sanoman perille menemiseksi. (Loiri & Juholin 1998, 32.)

Päätin koota materiaalin Papunetin kuvapankkia hyödyntäen. Päädyin kuvalliseen materiaaliin, koska ”hyvä kuva voi korvata tuhat sanaa”. Arttijeffin (2015, 53) tutkimuksesta jo ilmeni, että useat varhaiskasvattajat kaipasivat työnsä tueksi materiaalia, jossa olisi hyvin selkeästi esitettynä päiväkodin tärkeimmät säännöt ja tavat. Lisäksi toivottiin kuvia selkeyden lisäämiseksi (Arttijeff 2015, 54). Osa kasvattajista oli käyttänyt kuvia lasten reissuvihoissa (Arttijeff 2015, 51).

Vastaanottaja tavoitetaankin kuvalla paremmin kuin tekstillä, koska sen vastaanottaminen vaatii sanallista viestintää vähemmän aktiivisuutta, se ei vaadi kielitaitoa eikä muitakaan erityistaitoja. Viesti saadaan kuitenkin parhaiten perille selittämällä kuvaa tekstillä ja päinvas-toin. (Loiri & Juholin 1998, 52.) Tästä syystä lisäsin materiaaliin myös tarkkaan harkittuja tekstejä. Tavoitteenani oli, että materiaali olisi lasten huoltajien ymmärrettävissä esimerkiksi heidän kielitaidostaan riippumatta.

Ensiksi kysyin Papunetin asiakaspalvelusta lupaa kuvien käyttämiseen ja käsittelyyn. Sain heiltä luvan käyttää kuvia ja muokata niitä tarpeeni mukaan, kunhan kuvat eivät tulisi kaupalliseen käyttöön. Kuviin tuli myös merkitä Papunet ja kunkin kuvan tekijä lähteeksi sekä maininta mahdollisesta kuvan muokkaamisesta. Lupa ja ehdot kuvien käytöstä löytyivätkin myös heidän internet-sivuiltaan (Papunet 2018).

Kokosin tässä opinnäytetyössä niin kirjallisuudesta kuin aineistoanalyysin avulla löytyneitä, perushoitotilanteissa enemmän tai vähemmän haasteita aiheuttavia aiheita, jotka koen kuuluvaksi aineistoanalyysissä ilmenneisiin teemoihin (taulukko 2). Tähän toiminnalliseen osuuteen valikoitui teema ”avoin vuorovaikutus huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä”, koska se nousi mielestäni taulukossa 4 mainittujen tekijöiden ydinkäsitteeksi, ja palvelee mielestäni parhaiten tämän opinnäytetyön päätavoitetta koota materiaalia päiväkotiarjen tilanteisiin huoltajien tukemiseksi. Toiseksi valitsin käsiteltäväksi taulukossa 5 esiintyneen kohdan ”huoltajat pitämään huolta lapsensa vaatteista”.

Aiheiksi sain näitä kahta teemaa työstäen sopivankokoiset vaatteet, ehjät vaatteet, säänmukaiset vaatteet, nimetyt vaatteet, varavaatteiden tuominen, kuravaatteiden pesuun vieminen, huoltaja riisuu ja pukee lapsen tarvittaessa, vesipullon pesuun vieminen, hoitoaikojen noudattaminen, lapsen tuominen sairaana päiväkotiin, lapsen tuominen päiväkotiin, lapsen hakeminen päiväkodista, lapsen poissaolosta ilmoittaminen, lapsen naulakkopaikasta huolehtiminen, poikkeustilanteista kuten retkistä tiedottaminen huoltajille, lapsen epäpuhtaus, lapsen lyöminen sekä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Jaoin nämä tekijät otsikoiden vaatetus, lapsen hyvinvointi ja aikataulut alle (taulukko 6).

Taulukko 6. Kuvitettavien aiheiden taulukointi (isoin kirjaimin kirjoitetut).

VAATETUS	LAPSEN HYVINVOINTI	AIKATAULUT
<u>sopiva koko (kengät, sadevaatteet, muut vaatteet)</u>	<u>juomapullon pesu</u>	<u>hoitoajat</u>
<u>ehjät</u>	<u>sairas lapsi</u>	lapsen tuominen (riisuminen, heipat)
säänmukaisuus	<u>lapsen epäpuhtaus</u>	lapsen hakeminen (pukeminen, heipat)
<u>nimikointi</u>	lapsen lyöminen	<u>lapsen poissaolot</u>
varavaatteet	lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	<u>poikkeustilanteista ilmoittaminen, esim. retket, lapsen lomapäivä</u>
<u>kuravaatteiden pesu</u>		
<u>naulakkopaikka</u>		

8.2.1 Materiaalin rajaaminen

Osan taulukon 6 aiheista jätin tietoisesti kuvittamatta, koska niistä löytyi valmiiksi sopivaa materiaalia hyödynnettäväksi. Tämän jälkeen alleviivasin taulukosta 6 käsiteltäviksi valitut aiheet. Niittysen ja Viuhan (2017, 59-69) varhaiskasvatuksen kuvallisessa oppaassa olikin kuvattu hyvin eli arjen tilanteitakin silmällä pitäen vaatetukseen liittyviä tekijöitä, kuten lapsen sopivankokoiset vaatteet, vaatteiden säänmukaisuus, varavaatteiden tarve sekä lapsen tuonti- ja hakutilanteet. Säänmukaisesta vaatetuksesta löytyi selkeä, kuvallinen pukeutumisopas myös Vauva-lehden internetsivuilta (Huolman 2018).

Niittysen ja Viuhan oppaassa (2017) ei kuitenkaan otettu käytännön arjen näkökulmasta kantaa lapsen sopivankokoisiin kenkiin ja sadevaatteisiin, vaatteiden kuntoon (rikkinäiset sadevaatteet), naulakkopaikan siisteydestä huolehtimiseen ja kuravaatteiden pesuun viemiseen. Lisäksi kaipasin vaatteiden nimeämiseen konkreettisempaa ohjeistusta, vaikka se esitettiinkin jo Niittysen ja Viuhan oppaassa (2017, 62). Nämä tekijät otin täten mukaan kokoamaani materiaaliin.

Lapsen hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä (taulukko 6) Niittysen ja Viuhan oppaassa oli käsitelty lapsen sairastumista (2017, 58) mutta näkökulma oli mielestäni aloituskeskustelussa, mikä olikin ollut kyseisen sivun tarkoitus. Koin siis tarvetta koota sivun, jossa lapsen sairastumista lähestytään opinnäytetyössäni olennaisesta, huoltajien osallisuutta edistävästä näkökulmasta. Lapsen lyömiseen ja seksuaalisen hyväksikäyttöön löysin valmiita, aiheeseen sopivaa materiaalia Väestöliiton sivuilta. Sivuilta löytyy useammalla kielellä juliste Turvataidot ja lapsen keho (Materiaalit 2017), jossa kerrotaan lapsen oikeanlaisesta koskettamisesta ja uimapuikusäännöstä. Nämä julisteet toimivat mielestäni enemmän ennaltaehkäisevänä tietona huoltajille. Myös lastensuojelu.info-sivustolta löytyy usealla kielellä tietoa huoltajien oikeuksista ja velvollisuuksista. Sivulla esimerkiksi kerrotaan, että ruumiillinen kuritus ja kaikenlainen lapsen kohdistuva väkivalta on rikos suomalaisessa lastenkasvatuksessa. (Vanhempien oikeudet ja velvollisuudet 2017.) Aiheiden arkaluontoisuudesta johtuen lapsen lyömiseen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviä asioita ei tulisi keskustella päiväkodin arkitilanteissa kuvien avulla, vaan näiden asioiden käsittelemiseksi tulisi varata erikseen aikaa yhteistä keskustelua varten, tarvittaessa tulkin läsnä ollessa. Samoin lapsen epäpuhtaudesta keskustelu ei mielestäni kuulu arkitilanteisiin, joten jätin sen kokoamani materiaalin ulkopuolelle. Keskinen ja Virjonen (2004, 97) toteavatkin teoksessaan Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen, että huoltajat keskustelevat kasvattajien huolta herättäneistä asioista mieluiten erikseen sovittuna aikana rauhallisessa paikassa. Lapsen hyvinvointi-sarakkeessa (taulukko 6) lisäksi mainittu juomapullon pesun otin mukaan koottavaan materiaaliin, koska siitä ei ollut mainintaa Niittysen ja Viuhan (2017) oppaassa.

Taulukon 6 Aikataulut-sarakkeeseen sisältyvät aiheet, hoitoajat, lapsen poissaolot ja poikkeustilanteista ilmoittaminen, otin myös materiaaliin mukaan. Tämä siksi, että Niittysen ja Viuhan (2017, 54, 57-58) oppaassa käsiteltiin lapsen hoitoaikoja ja lapsen poissaoloja yleisellä tasolla, mutta ne eivät mielestäni vastaa tarvetta arkitilanteissa. Kaipasin näihin aiheisiin selkeät, kuvitetut, lapsikohtaiset ohjeet huoltajien osallistamiseksi. Poikkeustilanteista ilmoittamisella tarkoitan niin huoltajien kuin kasvattajienkin velvollisuutta ilmoittaa muutoksista lapsensa hoitopäiviin. Huoltajien näkökulmasta tämä tarkoittaisi esimerkiksi lapsen lomapäivistä, tai poikkeukselliseen aikaan päiväkotiin tulemisesta ilmoittamista päiväkotiin. Kasvattajien näkökulmasta tämä tarkoittaisi esimerkiksi tulevista retkistä ilmoittamista huoltajille.

8.2.2 Materiaalin työstäminen

Seuraavaksi aloin etsiä taulukossa 6 mainittuihin aiheisiin, jotka jätin merkitsemättä keltaisella värillä, liittyviä kuvia Papunetistä. Kopioin kuvat sellaisinaan omalle koneelleni nimettyyn Word-tiedostoon, jossa muokkasin niitä tarpeen mukaan rajaamalla kuvia, lisäämällä niihin tekstejä tai vaihtamalla niiden suuntaa kääntämällä.

8.2.2.1 Hoitoajat

Käsitellessäni aihetta ”hoitoajat”, etsin Papunetin kuvapankista sopivat kuvat päiväkotiin saapumiseen ja päiväkodista lähtemiseen liittyen sanoilla ”saapua”, ”lähteä” ja ”kello”. Valitsin mielestäni aiheita parhaiten kuvaavat kuvat. Lisäsin saapumista ja lähtemistä ilmaiseviin kuviin sanan päiväkotiki ymmärtämisen helpottamiseksi. Kellon valitsin tyhjänä kellotauluna, jotta kasvattaja voisi käsin piirtää kellotauluihin kyseisen lapsen hoitoajat. Kasvattaja voi myös lisätä lapsen nimen ja hoitoajat kirjoittamalla hoitoaikoja koskevan lomakkeen alkuun niille varatuille paikoille. Tulo- ja lähtöaikakuvien välille lisäsin nuolen ilmaisemaan kuvien lukusuuntaa johtuen siitä, että eri kielissä ja kulttuureissa lukusuunta voi olla päinvastainen ja täten aiheuttaa väärinymmärryksiä. Hoitoaikoja käsittelevä materiaalin sivu voidaan täyttää huoltajien kanssa lapsen aloituskeskustelussa käyttäen apuna huoltajien täyttämää hoitoaikasopimusta. Sivua voidaan käyttää myös arjen tilanteissa, joissa huoltajat eivät noudata sovittuja nouta-aikoja. Tällöin sivu voidaan täyttää uudestaan ja käsitellä asia kuvin tuettuna lapsen huoltajan kanssa.

8.2.2.2 Poikkeustilanteista ilmoittaminen

Poikkeustilanteista ilmoittamisella tarkoitan tässä päiväkodin puolelta aiheutuvia muutoksia ja tiedotusluonteisia asioita, joista huoltajien olisi hyvä olla tietoisia. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset retket, valokuvaus- tai lelopäivä, jotka edellyttävät huoltajilta lapsen tuomista päiväkotiin tiettyyn aikaan mennessä, tai esimerkiksi lapsen lelun tai retkieväiden mukaan ottamista lapselle.

Tein aluksi sivun yläreunaan kohdan ilmoitettavaa asiaa ja sen ajankohtaa varten. Esimerkiksi viivalle voitaisiin kirjoittaa ”metsäretki” sekä retken päivämäärä ja kellonaika. Samat asiat halusin ilmaista myös kuvallisesti. Löysin Papunetistä aiheeseen liittyen kuvan ”kalenteri”, jota rajasin kahden viikon pituiseksi. Kalenterikuva käsitti alun perin koko kuukauden mutta koin sen tarpeettoman pitkäksi. Usein esimerkiksi retkistä tiedotetaan huoltajia joitakin päiviä aikaisemmin. Kopioin materiaalin hoitoaikoja käsittelevältä sivulta kellon kuvan. Kalenterikuvan ja kellon lisäsin tähän materiaaliin, jotta kasvattajan on helpompi konkreettisesti esittää retken ajankohta esimerkiksi kielitaidottomalle huoltajalle. Kasvattaja siis piirtää sivulle esimerkiksi lähtemisajan metsäretkelle ja merkitsee retkipäivän kalenteriosuuteen haluamallaan tavalla. Kellokuvan vasemmalle puolelle jätin tyhjän tilan, johon kasvattaja voi

valita tiedotettavaa asiaa koskevan kuvan, tässä tilanteessa esimerkiksi kuvan metsästä. Kasvattaja voi lisäksi piirtää metsäkuvasta lähtevän nuolen osoittamaan kalenteriin merkattua retkipäivää. Kalenteriin voi myös merkitä, mitä päivää tällä hetkellä eletään ja siirtää tätä päivää ajankulun mukaan. Näin huoltajien voisi olla helpompi hahmottaa lähestyvän retken ajankohtaa.

Poikkeustilanteista ilmoittamista varten tehdyn sivun voisi tulostaa, laminoida ja kiinnittää näkyvälle paikalle ryhmätiloihin. Laminoituun sivuun kasvattajien olisi helppo tehdä uusia merkintöjä, koska entiset voisi pyyhkiä pois esimerkiksi metsäretken jälkeen. Kellokuvan vie-reen voisi kiinnittää kulloiseenkin aiheeseen sopivan laminoidun kuvan. Joitakin esimerkkiku- via on liitetty valmiiksi materiaalin sivulle 14 (liite 4) tulostamista varten. Tarvittaessa sivun voisi tulostaa ja täyttää joitakin perheitä varten heille mukaan annettavaksi.

8.2.2.3 Lapsen sairastuminen

Materiaalin ”lapsi sairaana”-sivun jaoin kahteen osaan. Sivun yläosaan etsin kuvia, jotka kuvaavat sairasta lasta sekä päiväkotia. Halusin lisätä päiväkotia koskien materiaaliin sellaisen kuvan, josta huoltaja mieltäisi viestin: Älä vie lasta päiväkotiin. Tällaista asiaa kuvaavaa kuvaa päiväkodista ei löytynyt, joten muokkasin löytynyttä päiväkoti-kuvaa lisäämällä siihen punaisen raksin päälle.

Sivun alaosaan lisäsin tekstimuodossa kohdat, joihin kasvattaja voisi täyttää lapsen ryhmän puhelinnumeron ja kellonajan, johon mennessä päiväkoti toivoo perheiden ilmoittavan lapsensa poissaoloista. Lisäsin tekstin alapuolelle selvyuden lisäämiseksi soittamista ja ilmoittamista ilmaisevan kuvan sekä materiaalin aiemmilla sivuilla käyttämäni tyhjän kellotaulun. Kasvattaja voi piirtää kellotauluun sen kellonajan, johon mennessä lapsen poissaolosta toivotaan ilmoitettavan päiväkodille.

Kehystin sivun ylä- ja alaosan kuvat omiksi kokonaisuuksiksiin ja lisäsin näiden kahden osan välille nuolen kuvaamaan asian etenemistä eli lukusuuntaa. Lapsen sairastumista kuvaava sivu voidaan täyttää huoltajien kanssa valmiiksi lapsen aloituskeskustelussa. Sivua voidaan käyttää myös arjen tilanteissa muistuttamaan huoltajia sairaan lapsen poissaolosta ilmoittamisesta.

8.2.2.4 Lapsen poissaolosta ilmoittaminen ennakoon

Toisinaan huoltajilla on tarve ilmoittaa päiväkotiin poikkeuksista lapsen hoitoajassa esimerkiksi lapsen neuvolakäynnin tai lomapäivän vuoksi. Tätä tarkoitusta varten halusin koota kieli- taidottomille huoltajille sivun, jonka avulla huoltajan olisi kenties helpompi ilmaista muutok- sesta lapsen tulevassa hoitopäivässä ryhmän kasvattajalle. Kuvien käyttö mahdollistaa mieles- täni myös sen, että kasvattaja todennäköisemmin ymmärtää mitä huoltaja yrittää hänelle viestiä.

Lisäsin tälle sivulle kaksi kappaletta tyhjän kellotaulun kuvia sekä kalenterikuvan, joita käytin jo kappaleessa 8.2.2.2 käsitellessäni poikkeustilanteista ilmoittamista. Tyhjiin kellotauluihin huoltajalla on mahdollisuus piirtää lapsen päiväkotitulo- ja lähtöajat. Kalenteriin huoltaja voi merkitä mitä viikonpäivää asia koskee. Sivun voisi laminoida käytettäväksi toistamiseen. Lisäksi huoltajan valittavaksi voisi tulostaa ja laminoida mahdollisia kuva-aiheita, joita lapsen poissaolot useimmiten koskevat. Valmiita kuvia löytyy esimerkiksi materiaalin sivulta 14 (liite 4).

8.2.2.5 Sopivankokoiset talvikengät / kumisaappaat

Materiaalin sopivankokoisia kenkiä koskevan sivun tekemistä lähestyin siitä ajatuksesta, että huoltaja ymmärtäisi, että talvikengäitä ja kumisaappaita pidetään kylmillä ilmoilla. Näin ollen lapsen jalkojen tulisi pysyä lämpiminä. Suomen sääoloissa käytetään näissä kengissä usein villasukkia tavallisten sukkiensa lisänä, joten kokosin materiaalin yläosaan asiaa havainnollistavan kuvankollaasin, eli samojen kehyksien sisälle etsin Papunetistä sopivat kuvat paljaasta jalkaterästä, sukasta ja villasukasta. Villasukasta ei ollut yksittäiskuvaa, joten otin sellaisen kuvan. Lisäsin kuvien välille vielä plusmerkin ja näitä kuvia ympäröivästä kehyksestä nuolen Papunetistä löytämiäni lumi- ja vesisadekuvien keskellä olevaan kenkien kuvaan. Ideani tässä oli, huoltaja ymmärtäisi oikeanlaisen pukeutumisen talvi- ja sadekeleillä. Näiden kuvien alle lisäsin vielä kehyksen, jonka sisälle laitoin kaksi ottamaani kuvaa lapsen jalkaterästä erikokoisten kengänpohjallisten päällä. Vasemmanpuoleisen kuvan idea oli osoittaa, että liian pieni kenkä ei ole hyvä asia. Näinpä lisäsin kuvaan myös surullista ilmettä osoittavan kuvan. Oikealla puolella olevaan kuvaan, jossa kengänpohjallinen oli isompi ja täten myös sopivan kokoinen talvikengille ja kumisaappaille, lisäsin iloista ilmettä osoittavan kuvan. Oikeanpuolimmainen pohjallinen oli tarpeeksi suuri, koska siinä oli tarpeeksi paljon eli 20-22 mm villasukka-, kasvu- ja liikkumavaraa (Kasvu- ja käyntivaran määrittäminen 2018). Lisäsin sopivan kokoista kenkää ilmaisevaan kuvaan myös tekstin ”20 mm” osoittamaan tilantarpeen suuruutta. Liian pienessä kengässä villasukka ja varpaat painautuvat kengän kärkeä vasten eikä kenkä tunnu lämpimältä villasukasta huolimatta, koska liian ahtaassa kengässä jalkaterän verenkierto heikentyy. (Jalkineiden vaikutuksia jalkaterään 2018). Näiden kuvien tarkoituksena on auttaa huoltajaa hahmottamaan riittävän suurten kenkien tarve kylmille keleille.

8.2.2.6 Vaatteiden nimeäminen

Vaatteiden nimeämistä käsittelevän sivun tein kaksiosaiseksi. Lisäsin sivulle siis kaksi kehystä, joiden sisälle valitsin kuvia Papunetistä seuraavasti: sivun yläosassa olevaan kehykseen etsin vaatteiden nimeämättömyyteen liittyviä kuvia hakusanoilla ”kenen” ja ”missä” sekä surullista ilmettä edustavan kuvan, sivun alaosassa olevaan kehykseen etsin vaatteiden nimeämiseen liittyviä kuvia hakusanoilla ”nimetä” ja ”merkitä” ja iloista ilmettä edustavan kuvan. Rajasin

”merkitä”-kuva, koska alkuperäisessä kuvassa merkintä tehtiin pallon kuvaan, joka oli mielestäni turhan kaukana vaatteista. Rajaamalla pallon yläreunaa näyttää kuva mielestäni hieman enemmän vaatekappaleen osalta.

Lisäsin näiden kahden kehyksen välille nuolen alaspäin osoittamaan asioiden etenemissuunnan. Tarkoituksena onkin, että huoltaja katsoisi ensin sivun yläosaa ja kuvien avulla ymmärtäisi lapsen vaatteiden nimikoinnin merkityksen. Tämän jälkeen huoltajia kehoitetaan vielä nimeämään lapsen vaatteet sivun alaosassa olevissa kuvissa. Kasvonilmeitä osoittavat kuvat edistävät ymmärrystä siitä, miten olisi hyvä toimia.

Vaatteiden nimeämiseen liittyvän sivun voisi kiinnittää monesta päiväkotiryhmästä löytyvän löytövaatekorin yhteyteen, joka sisältää nimeämättömiä lasten vaatteita. Sivu voisi olla huoltajien nähtävillä ryhmän eteistiloissa myös toimintakauden alkaessa ja lasten vaatekertojen vaihtuessa esimerkiksi vuodenajan mukana. Sivua voidaan käyttää hyödyksi keskusteltaessa huoltajan kanssa tilanteissa, joissa lapsen vaatteet ovat järjestelmällisesti nimeämättä. Sivun kuvien avulla voidaan lähestyä asiaa huoltajan kanssa lapsen tunteiden kautta.

8.2.2.7 Sopivankokoiset sadevaatteet (ehjät)

Sopivankokoisia sadevaatteita käsittelevän sivun kokosin samalla idealla kuin vaatteiden nimeämistä käsittelevän sivun. En löytänyt Papunetistä aiheeseen sopivia kuvia, joten otin ne itse. Kuvasin siis lapsen sadehousut liian lyhyillä lahkeilla jalkalenkkiä kiristyessä saappaan alle, sadehousut ilman jalkalenkkejä sekä sadehousut sopivanpituuisilla lahkeilla ja ehjillä jalkalenkkeillä. Käytin rekvisiittana lapseni vaatteita. Liian lyhyissä sadehousuissa lapsen on hankala ja epämukava liikkua ja kyykistyä housujen kiristäessä jalkovälissä. Liian lyhyt lahje on myös hankala vetää saappaan varren päälle samoin kuin kireä jalkalenkki saappaan alle. Ilman jalkalenkkiä taas lyhyet lahkeet eivät pysy saappaan varren päällä lapsen liikkuessa, vesi pääsee saappaisiin sisään ja lapsen jalat kastuvat. Liian pienet sadehousut on myös hankala pukea esimerkiksi välikausi- tai talvipuvun päälle.

Tällä sivulla käytin myös samoja surullista ja iloista ilmettä ilmaisevia kuvia kuin materiaalin muillakin sivuilla. Sivun yläosassa olevien, liian lyhyillä lahkeilla ja ilman jalkalenkkejä olevien kuvien väliin lisäsin surullista ilmettä osoittavan kuvan, ja sivun alaosassa olevan sopivanpituuiset lahkeet -kuvan viereen lisäsin iloista ilmettä osoittavan kuvan. Tämä siksi, että huoltaja hahmottaisi paremmin, ovatko oman lapsen sadehousut edelleen sopivat ja ehjät.

Sopivankokoisia sadevaatteita käsittelevä sivu voisi olla esillä ryhmän eteistiloissa syksyllä ja keväällä sadevaatekeliä alkaessa. Tällöin on monesti tarve tarkistaa sadevaatteiden sopivuus edellisen kauden jäljiltä. Samaa sivua voisi käyttää myös esimerkiksi muistuteltaessa huoltajia sopivankokoisen talvipuvun hankkimisesta lapselle.

8.2.2.8 Sadevaatteiden pesuun vieminen

Sadevaatteiden pesuun viemistä käsittelevän sivun kokosin myös samalla kaksiosaisella idealla kuin esimerkiksi sopivankokoisia sadevaatteita käsittelevän sivun. Kirjoitin sivun yläosaan tekstin ”Sadevaatteet pesuun”. Tekstin perään lisäsin viivan, johon kasvattaja voisi kirjoittaa minä päivänä he toivovat huoltajien vievän lasten sadevaatteita kotiin pestäviksi.

Sivun yläosaan etsin Papunetistä sadevaatteiden kuvia, jotta kielitaidotonkin huoltaja ymmärtää mitä aihetta tämä sivu käsittelee. Sivun alaosaan etsin vaatteiden pesemistä osoittavan kuvan sekä kopioin iloista ilmettä ja viikkokalenteria osoittavat kuvat kokoamani materiaalin aiemmilta sivuilta, jotta huoltajat ymmärtävät kuvallisesti, mitä vaatteille tulisi tehdä ja minä päivänä. Sadevaatteiden pesuun viemisestä on olemassa monenlaisia suomeksi kirjoitettuja loruja, mutta uskon tämän sivun olevan hyvä visuaalinen muistin tuki kaikille huoltajille kielitaidosta riippumatta. Sivun voisi laminoida lapsiryhmän eteiseen sadevaatteiden yhteyteen.

8.2.2.9 Juomapullon pesuun vieminen

Juomapullon pesuun viemiseen liittyvää sivua varten kopioin materiaalin sivun, jonka tein sadevaatteiden pesuun viemistä varten luvussa 8.2.2.8. Muutin sivun yläosan tekstin muotoon ”Juomapullo pesuun” ja vaihdoin kuvat aiheeseen sopiviksi. Sopivat kuvat löytyivätkin Papunetistä hakusanoilla ”juomapullo” ja ”pestä”. Kuvien alapuolella olevaan viikkokalenteriin kasvattajat voivat merkitä haluamallaan tavalla päivän, jolloin he toivovat vesipullojen pesuun viemistä. Tämän sivun voisi laminoida ja kiinnittää hellekauden ajaksi ryhmän oveen tai ilmoitustaululle.

8.2.2.10 Naulakkopaikasta huolehtiminen

Naulakkopaikasta huolehtimisesta kertovaa sivua varten yritin etsiä Papunetistä aiheeseen sopivia kuvia hakusanoilla ”naulakko”, ”eteinen”, ”siisti”, ”siivota” ja ”järjestellä”. Sopivia kuvia ei löytynyt, joten otin kuvat itse omalla työpaikallani eräessä päiväkodissa. Kuvat ovat lavastettuja oman lapseni ja päiväkodin varavaatteiden avulla, ne eivät sisällä ryhmän lasten omia vaatteita. Ryhmässä ei ollut nimikoimatonta naulakkopaikkaa, joten tyydyin peittämään lapsen nimen ennen kuvaamista.

Naulakkopaikasta huolehtimiseen liittyvän sivun yläosaan kirjoitin tekstin ”Huolehdiathan lapsesi naulakkopaikasta, kiitos!”. Tekstin alle loin kaksi pystysuoraa kehystä. Vasemmanpuoleiseen kehykseen lisäsin surullista ilmettä ja epäsiistiä naulakkopaikkaa osoittavat kuvat, oikeanpuoleiseen iloista ilmettä ja siistiä naulakkopaikkaa osoittavat kuvat. Kuvien ideana on, että huoltaja näkisi nopealla vilkaisulla mihin tulisi pyrkiä.

Tätä sivua voidaan hyödyntää jo aloituskeskustelussa ja siihen voidaan tarvittaessa palata huoltajien kanssa kauden aikana esimerkiksi vanhempainillassa, jonka jälkeen sivu voitaisiin kiinnittää muistutukseksi ryhmän eteiseen.

8.2.2.11 Materiaalin kansi- ja muut sivut

Itse sisällön jälkeen tein materiaalille kannen. Halusin mukailla samaa tyyliä kuin materiaalin muillakin sivuilla, joten käytin samaa tekstityyliä ja kehystä kuin muillakin sivuilla. Valitsin materiaalista sen aiheita ilmaisevia kuvia, jotka lisäsin kansilehteen.

Nimiölehdelle kirjoitin lyhyesti materiaalin tarkoituksen ja joitakin huomioita sen käytöstä. Lopuksi lisäsin materiaaliin vielä sivunumeroinnin ja sisällysluettelon kaivatun aiheen löytämisen nopeuttamiseksi sekä lähdeluettelon materiaalin loppuun. Lähdeluetteloon merkitsin kaikki Papunetistä ottamani kuvat tekijöineen sekä tiedon siitä, mitä kuvia olin muokannut. Materiaalin sivuille merkitsin kuvälähteet alaviitteeseen.

8.2.3 Palautetta materiaalista

Kokosin palautekyselyn (liite 1) samaan SurveyMonkey-palveluun kuin haastattelulomakkeenkin. Palautelomakkeessa kaipasın palautteenantajalta tietoa materiaalin hyödyllisyydestä ja käytettävyydestä sekä mahdollisista muutosehdotuksista. Kirjoitin palautelomaketta varten myös saatekirjeen (liite 4).

Päätin kysyä palautetta materiaalista eräästä monikulttuurisesta, vantaalaisesta päiväkodista, jonne toimitin materiaalin luonnosversion niin sähköisenä kuin paperisenäkin versiona. Valitsin tämän päiväkodin sillä perusteella palautteen antajaksi, että entuudestaan tiedän heillä mahdollisesti olevan tarvettakin tekemälleni materiaalille. Luvan materiaalin lähettämiseksi heille varmistin kyseisen päiväkodin johtajalta.

Päiväkodin johtajan kertoman mukaan materiaali oli saanut positiivista palautetta ainakin ensivilkaisulla. Samanlaista palautetta sain myös opinnäytetyöni ohjaajalta. Lisäksi sain yhdeltä vastaajalta palautetta kyselylomakkeeni kautta. Hän oli sitä mieltä, että materiaali oli hyvää ja arjen sujuvuuteen sopivaa. Hän myös kertoi aikovansa ottaa materiaalin käyttöön omissa ryhmässään eikä keksinyt siihen muutettavaa. Lomakkeen lopussa vastaajalla oli mahdollisuus kirjoittaa vapaasti. Hän olikin käyttänyt tämän mahdollisuuden ja kirjoittanut, että olin perehtynyt hyvin arjen haasteisiin monikulttuuristen perheiden kanssa. Lisäksi hän kirjoitti kyseisen päiväkodin työntekijöiden saaneen materiaalistani hyviä ideoita omaan työhönsä. Koska materiaalista saamani palaute oli positiivista enkä saanut kehitysehdotuksia, oli materiaali tätä myöten valmis (liite 5).

Julkaisen valmiin materiaalin Facebookissa Varhaiskasvattajien materiaalipankki -ryhmässä. Ryhmästä olisi todennäköisesti saanut runsaammin palautetta. En kuitenkaan laittanut palautekyselyä kyseiseen ryhmään, koska en halunnut antaa keskeneräistä materiaalia yleiseen jakoon.

9 Arviointi

Eettisesti hyväksyttävä ja luotettava ja tuloksiltaan uskottava tieteellinen tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tätä opinnäytetyötä tehdessä on täten noudatettu rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta niin tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä kuin tutkimuksen ja sen tulosten arvioinnissa. Opinnäytetyötä on tehty tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti käyttäen eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Opinnäytetyötä on tehty avoimesti ja vastuullisesti viestien sen vaiheista ja tuloksista. Opinnäytetyössä on huomioitu muut aiheeseen liittyvät tutkijat viittaamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisesti ja arvostavasti. Opinnäytetyö on suunniteltu, toteutettu, raportoitu ja syntyneet tietoaineistot tallennettu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Mahdollisten tutkimuslupien tarpeellisuutta on harkittu työn aikana toteamalla ne tarpeettomiksi, sillä opinnäytetyöprosessiin on voinut osallistua omasta tahdostaan ja anonyyminä. Tämä opinnäytetyö ei myöskään kohdistu yksittäiseen toimintayksikköön tai työnantajaan. Lisäksi opinnäytetyössä on huomioitu asianosaisten tietosuoja viittaamalla opinnäytetyöraportissa kyselyn vastaajiin koodimerkinnoin. (Helin, Jäppinen, Launis, Spoof & Varantola 2013, 6-7.)

Mikään opinnäytetyön vaiheista ei millään muotoa vahingoittanut lapsia (Ruoppila 1999, 48.), sillä yhteistyötahot olivat varhaiskasvatusalan ammattilaisia. Lapsia yhteistyötahoina ei ollut omaa lastani lukuun ottamatta. Hän toimi apuna valokuvaustilanteissa. Palautelomaketta lähettäessä siirsin palautteen kyselyn ajankohtaa elokuun alulta, jolloin päiväkotien toimintakausi alkaa, syyskuun puoliväliin. Näin toimimalla ajattelin sitä, että ryhmien toiminta oli ehditty saada käyntiin ja kasvattajilla olisi todennäköisemmin aikaa ja voimavaroja palautteen antamiseen kuin kauden alkaessa, jolloin lasten sylin ja aikuiskontaktin tarve on suurimmillaan ja ryhmä hakee vielä muotoaan.

Koska opinnäytetyö ei ollut sidottu hankkeisiin, ei sen aikana esiintynyt hankaluuksia perustamiseen tai rahoituksen saantiin liittyen (Isohanni & Toljamo 2007, 304). Rahoitus oli siis tarpeeton, koska opinnäytetyöstä aiheutuneet kulut olivat minimaaliset: hieman bensakuluja kirjastoilla käymiseksi, yhden palautemateriaalin tulostaminen sekä kirjaston myöhästymissakkoja. Itseni ja muiden opinnäytetyöhön osallistuneiden ajankäyttöä en laske tässä kohtaa kuluksi, vaikka se omalta kohdaltani olikin merkittävä. Muiden ajallinen panostus työtäni kohtaan oli arvostettavaa ja kiitettävää. Opinnäytetyön sitomattomuus hankkeeseen mahdollisti itselleni sopivan etenemistahdin opinnäytetyön parissa ja sain näin ollen vaikuttaa siihen, mi-

ten etenen ja toimin (Isohanni & Toljamo 2007, 304). Lähetin opinnäytetyöni ohjaajalle useamman väliversion, joista saamani palautteita huomioin tarvittaessa työni aikana. Opinnäytetyötä tehdessä en kohdannut ristiriitoja opinnäytetyöhön osallistuneiden kanssa (Isohanni & Toljamo 2007, 304).

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden vahvuuksina pidetään niiden käytännöllisyyttä ja työelämälähtöisyyttä, mikä puolestaan lisää tulosten hyödynnettävyyttä (Isohanni & Toljamo 2007, 305-306). Tämä opinnäytetyö perustuikin aitoon tarpeeseen käytännön työn kehittämiseksi ja opinnäytetyön tuloksena on valmis materiaali käytännön työssä käytettäväksi. Niin opinnäytetyö kuin itse materiaalikin julkaistaan internetissä kaikkien tahojen vapaasti hyödynnettäväksi, jolloin tämän opinnäytetyön anti ei jää arvottomaksi (Rissanen 2007, 421). Opinnäytetyössä kokoamani materiaalin jakaminen vapaaseen käyttöön edistää myös ajatusta siitä, että kunta-alan työelämässä pyritään yhä enemmän kehittämään arjen toimintakykyä korostavien hyvien tapojen levittämistä (Hyötyläinen & Simons 2007, 121).

Smith (1990) kertoo tutkimustyön laadun olevan olennainen kysymys tutkimusta tehdessä. Tästä syystä tein käytännön tarpeeseen perustuvan opinnäytetyön. Näin toimien niin itseni kuin opinnäytetyöhöni osallistuneiden ajalliset resurssit eivät ole menneet hukkaan. (Ruoppila 1999, 48.) Ratkaisun löytäminen käytännön tarpeelle toimi siis opinnäytetyön lähtökohtana (Järvensivu & Koski 2007, 192.) Tietoa ratkaisun löytämiseksi voi saada esimerkiksi potentiaalisesta hiljaisesta tai eksplisiittisestä tiedosta (Järvensivu & Koski 2007, 193). Tietoa tähän opinnäytetyöhön keräsinkin kyselylomakkeen avulla perustuen varhaiskasvattajien omiin kokemuksiin ja tietoon.

Opinnäytetyön tulosten hyödyt käytännön työlle sekä työyhteisön kehittyminen ovat kriteerejä arvioitaessa työelämälähtöisen tutkimus- ja kehitystyön laatua (Rissanen 2007, 421). Materiaalistani saamani palautteen mukaan se koettiin hyödylliseksi sellaisenaan. Sen myös kerrottiin tuoneen uusia ideoita kasvattajien omaan työhön. Laadukkaana työelämälähtöisen tutkimus- ja kehitystyön tulee olla myös innovatiivista. Innovatiivisuudella voidaan taloudellisen hyödyn lisäksi tarkoittaa esimerkiksi työyhteisön ilmapiiriin, toiminnan laadun tai suhteiden paranemista (Stähle ym. 2004) (Rissanen 2007, 421). Suhteiden paranemisella tarkoitan tässä yhteydessä yhteistyön kehittymistä materiaalia käytettäessä kasvattajien ja huoltajien välillä. Sujuvampi yhteistyö eli laadukkaampi toiminta puolestaan voi heijastua tyytyväisyytenä omaan työhön ja vaikuttaa positiivisesti työyhteisön ilmapiiriin.

Opinnäytetyön laatua kuvaa myös yhteistyöverkostojen toimivuus ja toimijoiden välinen luottamus ja opinnäytetyöntekijän kyky verkostoitua erilaisten toimijoiden kanssa (Rissanen 2007, 422). Yhteistyötahoja koko prosessin aikana olivat kyselylomakkeeseen vastanneet varhaiskasvattajat Facebook-ryhmästä, opettajat Laurea-ammattikorkeakoulun puolelta, Papunetin asiakaspalvelu, Vauva-lehden päätoimittaja, Lastentarha-lehden toimituspäällikkö, itselleni

ennestään tutun vantaalaisen päiväkodin johtaja, palautekyselyyn vastannut varhaiskasvattaja sekä kirjastojen henkilökuntaa. Kaikki yhteistyötahot toimivat avuliaasti ja ystävällisesti kanssani opinnäytetyötäni tukien ja edistäen. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa oli sujuvaa koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Kunnioitin lähdeviittauksissa alkuperäisten kirjoittajien tekijänoikeuksia käyttämällä asianmukaista lähdeviittausta sekä selviä lainausmerkintöjä niitä tarvitessani. Pyrin kuvailemaan koko opinnäytetyöprosessiani niin tarkasti, että se olisi tarvittaessa toistettavissa. (Ruoppila 1999, 42.)

Pyrin toteuttamaan opinnäytetyöni laadukkaana, koska olisi epäeettistä tehdä ja julkaista hyödytön opinnäytetyö ja tuhata näin niin itseni kuin muidenkin opinnäytetyöprosessissa mukana olleiden resursseja (Ruoppila 1999, 48). Opinnäytetyössäni tuottamasta kuvallisesta materiaalista saamani positiivisen palautteen perusteella, tulee siitä mahdollisesti olemaan hyötyä erityisesti sellaisten lapsiryhmien perushoitotilanteissa, jotka Pyöriä (2011, 36) totesi Reunamon (2010) tutkimusaineistoa tulkitsemalla harvoin rauhallisiksi tai aina rauhattomiksi.

Työpaikoilla motivoitumista toimintansa kehittämiseen tapahtuu kuitenkin vain, jos käsiteltävät asiat nousevat työntekijöiden arkisista kokemuksista, ja joilla työntekijät kokevat olevan merkitystä niin heidän itsensä kuin työyhteisönkin kannalta (Järvensivu & Koski 2007, 194). Reunamon (2010) tutkimusaineiston mukaan samanlaisia rauhattomia perushoitotilanteita on monissa eri päiväkodeissa, joten opinnäytetyössäni tuottaman materiaalin voisi ottaa käyttöön myös muissa kuin palautekyselyyn vastanneessa yksikössä. Estola (1999, 145) kutsuu tätä siirrettävyydeksi. Myös Arttijeffin (2015, 49) tulokset tukevat opinnäytetyöni tulosten siirrettävyyttä, koska niissä mainittiin yhteisen kielen puuttumisen kodin ja päiväkodin välillä luovan haasteita arkipäivän asioihin, kuten sovittujen sääntöjen noudattamiseen, vanhempien velvollisuuksiin ja ymmärretyksi tulemiseen.

Opinnäytetyön laadullisessa osassa selvitin narratiivis-elämäkerralliseen haastattelutapaan pohjautuvan sähköisen kyselylomakkeen avulla varhaiskasvattajien kokemia haasteita kodin ja päiväkodin välisessä yhteistyössä sekä keinoja näiden haasteiden ratkaisemiseksi. Kyselyssä suurin mielenkiintoni kohdistui tilanteisiin ja tekijöihin, joihin kasvattajat toivoisivat muutosta kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä kehittämällä. Tämän tulisi tapahtua tavalla, joka tukisi varhaiskasvattajien työtä päiväkodin perushoitotilanteissa. Tämä puolestaan voisi vähentää kasvattajien kiireentunnetta ja kohentaa heidän työssäjaksamistaan. Näin arjessa olisi enemmän aikaa lasten kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle - arjen pedagogiikalle.

Kyselyvastauksissa korostui kasvatusyhteistyöhön liittyviä, varhaiskasvattajia kuormittavia haasteita, kuten huoltajien esittämät vaatimukset, yhdessä sovittujen asioiden noudattamat-

tomuus, lasten omatoimisuuden vähäisyys, huoltajien uusavuttomuus sekä lastensuojelunasiakkuuksien lisääntyminen. Samanlaisia havaintoja teki Koivunen (2009, 176) päiväkodeille vuonna 2005 teettämässään kyselyssä kasvatusyhteistyössä kuormittavista tekijöistä.

Kyselyaineiston merkittävin tekijä haasteellisiin tilanteisiin puuttumiseksi oli avoin vuorovaikutus huoltajien ja varhaiskasvattajien välillä. Myös Koivunen (2009, 176) toteaa tutkimuksensa perusteella, että huoltajiin liittyvät tekijät kuormittavat kasvatusyhteistyötä kaikkein eniten. Toiseksi kyselyaineistosta ilmeni merkittävänä osuutena haasteellisiin tilanteisiin puuttumiseksi lapsen vaatetukseen liittyvät seikat (taulukko 5). Myös Alasuutarin (2010, 154) ja Arttijeffin (2015, 51) mukaan varhaiskasvattajien ja huoltajien keskusteluiden puheenaiheina ovat usein lapsen vaatettamiseen liittyvät haasteet.

Kyselylomakkeeseen vastanneiden näkemyksiin ovat voineet vaikuttaa niin heidän aikaisemmat elämäkokemuksensa kuin heidän tulevaisuuttansa koskevat odotukset, huolimatta siitä, että vastaukset kirjoitettiin nykyhetkessä. Haasteena narratiivis-elämäkerrallisessa tutkimuksessa onkin se, missä iässä ja millaisten kokemusten jälkeen elämäkokemuksia tarkastellaan ja miten ne kokemuksellisella tasolla muuttuvat ajan myötä. Kysellessäni kasvattajien kokemista haasteista yhteistyössä huoltajien kanssa, voivat eri ihmiset nähdä erilaiset asiat haasteina: toinen pitää sitä haasteena, mikä toiselle on tavallista arkea. Koska narratiivis-elämäkerrallisen tutkimuksen tavoitteena on tuoda opettajien oma tieto esille sekä antaa heille mahdollisuus kertoa omalla kielellään omasta työstään (Estola 1999, 132-134), olisi hyvä vastauksissa huomioida seuraavat kysymykset: Millä kielellä kysymykset on esitetty? Olisiko joku halunnut vastata, jos kieli olisi ollut toinen? Ovatko heikommin haastattelukysymysten kieltä eli suomea puhuvien vastaukset tulkittu oikein, jos niissä on tulkintaepäselvyyksiä? Pystyykö vastaaja, jonka äidinkieli on muu kuin suomi, kirjoittamaan vastatessaan todella sen, mitä hän itse ajattelee kirjoittavansa?

Narratiiviselämäkerrallisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan koko tutkimusprosessin osalta. Erityisesti siinä korostuvatkin aineiston tulkintatavat sekä saatujen tulosten tulkinta. Luotettavuutta näissä tilanteissa varmistaa se, että muut opinnäytetyötä lukevat osapuolet hyväksyvät julkaistavaksi tutkijan kirjoittamat asiat. Pyrin kirjoittamaan koko opinnäytetyöprosessista kaikkine vaiheineen ja tulosten tulkintoineen mahdollisimman läpinäkyvästi, jotta lukija voi seurata opinnäytetyöprosessia. Lukijan voi olla hankala päätellä, mihin tulkinnat aineistosta ja tuloksista perustuvat. (Estola 1999, 144-145). Tätä varten kirjoitin aineistosta ylös suoria lainauksia, jotka lisäsin mukaan aineiston tulkintaosioon.

Koska huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erittäin tärkeää varhaiskasvattajille, tulee sen laatua kehittää entistä tasalaatuisemmaksi (Heinonen ym. 2016, 228). Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan esiymmärrys laittaa tutkimuksen liikkeelle. Tutkimusprosessin aikana tutkija oppii ymmärtämään ilmiötä tarkemmin. Tämä on taas pohja uuden esiymmärryksen ja tätä

kautta uuden tutkimuksen syntymiselle. Tutkimus ei siis tule koskaan valmiiksi. (Estola 1999, 136.) Aiheen eteenpäin viemiseksi olisikin hyvä tutkia materiaalin käytettävyyttä arjessa ja sen vaikuttavuutta huoltajien osallistumiseen päiväkodin perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi. Myös huoltajien näkökulma olisi hyvä huomioida: kokevatko he materiaalista olevan hyötyä yhteistyölle? Jos eivät, onko huoltajilla elämässään haasteita, joihin he tarvitsisivat tukea laajemmassa mittakaavassa kuin kuvallisena tukena päiväkodin arjessa? Muuttuuko mikään materiaalin käyttöön otton myötä esim. yhteistyön sujuvuudessa? Alkavatko huoltajat osallistua enemmän lastensa asioiden hoitamiseen päiväkodissa vaikkapa vain vaatteita nimeämällä? Vaikuttaako huoltajien mahdollinen osallistumisen lisääntyminen kiireentunteeseen perushoitotilanteissa? Lisäksi merkittäväksi jatkotutkimuksen kohteeksi laadullisen tutkimuksen aineistosta nousevat, tässä opinnäytetyössä käsittelemättä jätetyt, lapsen edun näkökulmasta tärkeät aiheet: laiminlyötyjen lasten huoltajia tuetaan liian pitkään varhaiskasvatuksessa sekä psykologin palveluiden tarve lapsiryhmissä.

Opinnäytetyötä aloittaessani huomasin, että materiaalin löytäminen kasvattajien kokemasta kiireentunteesta päiväkodin perushoitotilanteissa nimenomaan huoltajista johtuvista syistä, osoittautui varsin hankalaksi. Teoriapohjaa kokosinkin monesta eri lähteestä, pienistäkin palasista. Alkuvaiheessa jopa ajattelin hylätä koko aiheen, koska en saanut siitä kunnon otetta enkä löytänyt sopivaa materiaalia. Myöskään Laurea-ammattikorkeakoulun tiedonhaun opettaja ei löytänyt aiheesta enää mitään uutta. Lopulta satuin löytämään Maria Arttijeffin vuonna 2015 julkaiseman pro gradu -tutkielman aiheella ”Yhteistyötä ilman yhteistä kieltä - Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden yhteistyöstä”. Tutkielman tuloksista selvisi, että yhteisen kielen puuttuminen luo haasteita arkipäivän asioissa kuten sovitujen sääntöjen noudattamisessa, vanhempien velvollisuuksissa ja ymmärretyksi tulemisessa (Arttijeff 2015, 49). Haasteita maahanmuuttajaperheiden kohdalla oli tulosten mukaan myös päiväkodin sääntöjen ymmärtämisessä esimerkiksi lapsen tuonti- ja hakuajkojen noudattamisessa, sairaan lapsen hoitoon tuomisessa ja lapsen säänmukaisessa vaatettamisessa (Arttijeff 2015, 51). Arttijeffin (2015, 53) mukaan varhaiskasvattajat kyseisissä tutkimuspäiväkodeissa kaipaisivat apua heidän ja maahanmuuttajaperheiden yhteistyöhön perheille jaettavan selkokielisen, kuvallisen oppaan avulla, jossa olisi esitettynä vain kaikkein tärkeimmät päiväkodin arkea ja käytänteitä koskevat asiat.

Tämän luettuani sain uutta pontta ja pidin aihettani sittenkin ihan sopivana. Työstin kirjallista osuutta eteenpäin ja aloin kyselyhaastattelun tulosten perusteella työstää kuvallista materiaalia yhteistyön tukemiseksi. Tässä yhteydessä löysin Niittysen ja Viuhan (2017) kuvallisen oppaan aloituskeskusteluja varten. Ensi reaktioni oli kauhistus, koska ajattelin tämän valmiin oppaan vievän kokonaan pohjan omalta opinnäytetyöltäni. Niin ei kuitenkaan käynyt, koska tämä materiaali ei täyttänyt tarvetta kehittää yhteistyötä nimenomaan arjessa, päiväkotien

perushoitotilanteissa. Niinpä käytin Niittysen ja Viuhan (2017) opasta pohjana omalle materiaalilleni, joka tuli lopulta olemaan täydentävä osa heidän aloituskeskustelu -oppaalleen kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön kehittämiseksi.

Vaikka käytettävissä olevat tietokoneohjelmat materiaalin tekemiseksi eivät olleet tähän tarkoitukseen kovin optimaaliset, voin koko opinnäytetyöprosessin jälkeen sanoa olevani tyytyväinen materiaalin lopputulokseen. Etenkin, kun se palautteen antajienkin mukaan vaikuttaa käyttökelpoiselta ja tarpeelliselta. Opinnäytetyön päätavoitehan oli koota materiaalia päiväkotiarjen tilanteisiin, joten tämän tavoitteen saavutin mielestäni hyvin. Opinnäytetyön tarkoitukseen auttaa huoltajia osallistumaan lapsensa hoitoon perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi, vaatii huoltajalta taitoa ja halua osallistua päiväkotiyhteisön toimintaan (VASU 2016, 24). Tuottamani materiaali tarjoaa kasvattajille työkalun yhteistyöhön ja huoltajille taitoa osallistua. Todellinen osallistuminen vaatii myös luottamusta omiin kykyihin vaikuttamisesta (VASU 2016, 24). Onko huoltajilla halua osallistua? Ainakin niin työntekijän persoonallisuus kuin yhteisen kielen löytyminenkin korostuvat huoltajien mielestä hyvässä yhteistyösuhteessa (Koivunen 2009, 158). Nämä luovatkin hyvän pohjan osallistumiselle.

Opinnäytetyöprosessin aikana varsinaista tiedollista osaamista ei suuria määriä karttunut, koska käsitellyt aiheet olivat entuudestaan tuttuja. Poikkeuksen tähän toi selkokieleen ja selkokuviin perehtyminen sekä pienet yksittäiset asiat, kuten kyselyvastauksista ilmennyt huoli laiminlyötyjen lasten huoltajien tukemisesta liian pitkään varhaiskasvatuksessa. Niinpä oppiminen tässä prosessissa keskittyi enemmän konkreettisiin asioihin, kuten SurveyMonkey-palvelun käyttöön ja tiedon jäsentelyyn. Olinkin muutamaa otteeseen solmussa ajatusteni kanssa, mutta sain ohjaavalta opettajalta palautetta opinnäytetyön väliversioista, jonka avulla pääsin aina askeleen eteenpäin. Yleisesti ottaen osasin viedä opinnäytetyöprosessiani omatoimisesti eteenpäin ja toimia ammatillisesti niin yhteistyötahojen kanssa työskennellessäni kuin opinnäytetyön kirjallista osuutta kirjoittaessani. Opinnäytetyön valmistuttua tunnen yhtä lailla niin helpotusta kuin haikeuttakin siitä, että tämä vaihe elämästä päättyy.

Lähteet

Painetut

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Alasuutari, M. 2011. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Arttijeff, M. 2015. Yhteistyötä ilman yhteistä kieltä. Tutkimus päiväkodin henkilöstön ja maahanmuuttajaperheiden välisestä yhteistyöstä. Pro gradu -tutkielma. Rovaniemi: Lapin yliopisto, Kasvatustieteen tiedekunta, Kasvatustiede.

Estola, E. 1999. Varhaiskasvatus lastentarhanopettajan silmin - narratiiviselämäkerrallinen tutkimus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P., Ojala, M. & Ruoppila, I. (toim.). Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena-kustannus, 131-148.

Hakala, J. 2010. Tutkimusmenetelmän valinnasta. Teoksessa Aaltola, J. (toim.) & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 12-25.

Halme, N., Kaunonen, M., Perälä, M.-L., Vuorenmaa, M. & Åstedt-Kurki, P. 2013. Validity and reliability of the personnel version of the Family Empowerment Scale (FES) in social, health and educational services in Finland. *Journal of Advanced Nursing*. 70/2013, issue 4, 927-936.

Hatcher, B. & Squibb, B. 2011. Going Outside in Winter: A Qualitative Study of Preschool Dressing Routines. *Early Childhood Education Journal*, 38/2011, 339-347. New York.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hintsala, S. 2011. Yhdessä tekemällä tyytyväisempää väkeä. Teoksessa Mäkitalo, A.-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.) Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Nro 26. Helsinki: Socca ja Heikki Waris -instituutti, 74-82.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, S. 2011. Autuutta aivoille. *Lastentarha* 1/2011.

Hyötyläinen, R. & Simons, M. 2007. Tutkimusavusteisen kehittämisen menetelmät ja käytännön kehitystyö: haasteena tutkimuksellisuus. Teoksessa Alasoini, T. (toim.) & Ramstad, E. Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa. Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Raportteja 53. Helsinki: Tykes, 104-129.

Isohanni, I. & Toljamo, M. 2007. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö osana työelämän tutkimusta ja kehittämistä. Teoksessa Alasoini, T. (toim.) & Ramstad, E. Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa. Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Raportteja 53. Helsinki: Tykes, 298-311.

Järvensivu, A. & Koski, P. 2007. Työyhteisö BPL - kehittäminen yhteisenä työnä. Teoksessa Alasoini, T. (toim.) & Ramstad, E. Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa. Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Raportteja 53. Helsinki: Tykes, 192-208.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Järvinen, P. 2017. Menestyvän työyhteisön pelisäännöt. 3. painos. Helsinki: Alma Talent.

Jääskeläinen, J. 2005. Aikaa enemmän - kiirettä vähemmän. Opas parempaan ajankäyttöön. Helsinki: TJS Opintokeskus.

Kallio, V. 2017. Lastentarhanopettajien tulkintoja huoltajien osallisuudesta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Stakes.

Kaskela, M. & Kronqvist, E.-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jyväskylä: Stakes.

Keskinen, S. & Poikus, A. 2005. Päiväkotihenkilöstön stressinhallintakeinot vuosina 1992 ja 2000: yhteydet yksilön ja yhteisön hyvinvointiin. Teoksessa Niikko, A. & Korhonen, R. Lapsuuden puutarhassa. Joensuu: Joensuun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Kinos, J. 1999. Vuoropuhelua lähihistorian dokumenttien kanssa. Teoksessa Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P., Ojala, M. & Ruoppila, I. (toim.). Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena kustannus, 73-88.

Koivunen, P.-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lampikoski, T. 2009. Hidasta! Ajankäytön valinnat arjessa ja työssä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Launis, K. & Rokkanen, T. 2007. Työhyvinvointipajassa työterveyshuolto kohtaa työorganisaation kehittämisen haasteet. Teoksessa Alasoini, T. (toim.) & Ramstad, E. Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa. Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Raportteja 53. Helsinki: Tykes, 209-229.

Loiri, P. & Juholin, E. 1998. Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja. Helsinki: Inforviestintä.

Luukkonen, T. & Ruokojärvi, P. 2011. Satujen matkassa kohti uutta. Teoksessa Mäkitalo, A.-R. Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arkeen II. SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja, nro 25. Helsinki: Socca.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Helsinki: Pedatieto.

Moilanen, O. 2014. Varhaiskasvattajien työajan käytön kehittäminen. Opinnäytetyö. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen.

Mustonen, H. 2009. Kuvat käyttöön. Teoksessa Mäkitalo, A.-R., Ojala, M., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.). Löytöretkellä omaan työhön. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 22, 161-165.

Niikko, A. 2008. Perustoimintojen pedagogiikka. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Niittyinen, N. & Viuha, O. 2017. Varhaiskasvatuksen kuvallinen opas maahanmuuttajavanhemmille. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu, Sosionomikoulutus.

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Juva: Bookwell Oy.

Pautola, H.-M. & Suojala, A. 2011. VKK-metro kohdallamme. Teoksessa Mäkitalo, A.-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.). Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arkeen II. Nro 26. Helsinki: Socca ja Heikki Waris-instituutti, 139-144.

Penttinen, L. 2015. Lastentarhanopettajan ajankäyttö työpäivän aikana pysyvässä pienryhmässä. Kasvatustieteen kandidaatin tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Varhaiskasvatus.

Pyöriä, H. 2011. Lapsen vastuullistaminen päiväkodin perushoitotilanteissa. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto, Käyttätymistieteellinen tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos, Varhaiskasvatuksen maisteriohjelma, Kasvatustiede.

Rissanen, R. 2007. Kokemuksia ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön laadun arvioinnista. Teoksessa Alasoini, T. (toim.) & Ramstad, E. Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa. Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Raportteja 53. Helsinki: Tykes.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Hujala, E., Karila, K., Kinno, J., Niiranen, P., Ojala, M. & Ruoppila, I. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena-kustannus, 26-48.

Tenhovuori, H. 2017. Työajanseurantaan perustuva työajan kehittämisprojekti päiväkodissa. Opinnäytetyö. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja rikosseuraamusalan johtaminen ja kehittäminen.

Tiusanen, E. 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoitossa. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit, 79-98.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Virtanen, H. 2012. Selkokielen käsikirja. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry & Oppimateriaalikeskus Opike.

Sähköiset

Falenius, M., Leino, M., Leinonen, R., Lumme, R., & Sundqvist, L. 2006. Monimuotoinen / toiminnallinen opinnäytetyö. Virtuaaliammattikorkeakoulu. Viitattu 20.7.2018.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html>

Havainnollistaminen. 2018. Jyväskylän yliopisto. Kielikeskus. Viitattu 31.5.2018. https://kielikompassi.jyu.fi/puheviestinta/tietomajakka/maja_perusteita_havainnollistaminen.shtml

Helin, M., Jäppinen, S., Launis, V., Spoof, S. & Varantola, K. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Helsinki. Viitattu 21.5.2018. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Huolman, S. 2018. Mitä lapselle päälle tänään? Tulosta pukeutumisopas joka säälle. Vauva-lehti. Viitattu 4.7.2018. <https://www.vauva.fi/artikkeli/vanhemmuus/vauva-ja-taapero/mita-lapselle-paalle-tanaan-tulosta-pukeutumisopas-joka-saalle>

Kasvu- ja käyntivarannin määrittäminen. Respecta Oy. Viitattu 24.7.2018. <https://www.respecta.fi/fi/ratkaisut/apuvalineet/jalkineet/opas-lasten-jalkineiden-valintaan/kasvu-ja-kayntivarannin-maarittaminen/>

Kohderyhmät. 2015. Selkokeskus. Viitattu 31.5.2018. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/kohderyhmat/>

Jalkineiden vaikutuksia jalkaterään. Respecta Oy. Viitattu 25.7.2018. <https://www.respecta.fi/fi/ratkaisut/apuvalineet/jalkineet/opas-lasten-jalkineiden-valintaan/jalkineiden-vaikutuksia-jalkateraan/>

Materiaalit. 2017. Väestöliitto. Viitattu 4.7.2018. <http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/materiaalit/>

Määritelmä. 2005. Selkokeskus. Viitattu 1.6.2018. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/maaritelma/>

Our mission. 2018. Facebook. Viitattu 20.7.2018. <https://newsroom.fb.com/company-info/>

Papunet. 2018. Materiaalia kommunikoinnin tukemiseen. Papunet. Viitattu 29.5.2018. <http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki>

Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 26.7.2018. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html

Saat tarvitsemasi vastaukset. Survey Monkey. Viitattu 2.5.2018. <http://fi.surveymonkey.com>

Selkokielen tarve. 2015. Selkokeskus. Viitattu 1.6.2018. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/tarvearviointi/>

Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/1301. 1:5. Viitattu 3.5.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki#L1P5>

Tietoa QR-koodeista. TietoWeb Oy. Viitattu 22.7.2018. <http://www.qr-koodit.fi/qr-koodi;jsessionid=787E795AEC471AAB9B5873A367C0F3AF>

Vanhempien oikeudet ja velvollisuudet. Lastensuojelu.info. Viitattu 4.7.2018. <https://www.lastensuojelu.info/lastensuojelun-perusta/vanhempien-oikeudet-ja-velvollisuudet/>

Varhaiskasvattajan materiaalipankki. 2018. Facebook. Viitattu 24.4.2018. <https://www.facebook.com/groups/641014112603018/>

Varhaiskasvatuslaki. 19.1.1973/36. 2:11. Viitattu 3.5.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L1>

VASU 2016, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016: 17. Opetushallitus. Viitattu 3.5.2018. https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. 2011. Suomen YK-liitto. Helsinki. Viitattu 3.5.2018. http://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/lapsen_oikeudet_paino.pdf

Yksityisyydensuoja. 2018. SurveyMonkey. Viitattu 21.7.2018. https://fi.surveymonkey.com/mp/legal/privacy-policy/?ut_source=footer

Your SurveyMonkey Data. 2018. SurveyMonkey. Viitattu 21.7.2018. https://help.surveymonkey.com/articles/en_US/kb/Data-Ownership#DataPrivacySecurity

Liitteet

Liite 1: Kysely- ja palautelomakkeiden kysymykset	60
Liite 2: Kyselylomakkeen saatekirje	61
Liite 3: Haasteiden teemoittelu	62
Liite 4: Palautelomakkeen saatekirje.	63
Liite 5: Materiaali huoltajien osallistumisen auttamiseksi päiväkodin arjessa.....	64

Liite 1: Kysely- ja palautelomakkeiden kysymykset

Kyselylomakkeen kysymykset:

1. Millaisia haasteita kohtaatte/olette kohdanneet päiväkodin perushoitotilanteissa? Miten näissä tilanteissa toimitaan?
2. Millaisin keinoin olette näihin haasteisiin vastanneet vai ovatko ne vielä ratkaisematta? Millaisin keinoin yhteistyö on mahdollisesti saatu sujumaan ja huoltajat on saatu osallistumaan? Millaisia keinoja kaipaisitte työnne tueksi?
3. Muuta? Sana vapaa.
4. Yhteystietonne mahdollista myöhempää yhteydenottoa varten (vapaaehtoinen).

Palautelomakkeen kysymykset:

1. Millaisia ajatuksia materiaali herätti? Materiaalin hyödyllisyys ja käytettävyys?
2. Millaisia muutoksia tai lisäyksiä toivoisitte materiaaliin? Puuttuuko jokin aihe kokonaan, mikä?
3. Muuta? Sana vapaa.

Liite 2: Kyselylomakkeen saatekirje

Arvoisat varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokemustaustasta riippumatta!

Olen varhaiskasvatukseen suuntautuva sosionomiopiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teen parhaillaan opinnäytetyötäni aiheella ”Kodin ja päiväkodin yhteistyön kehittäminen varhaiskasvattajien kiireentunteen vähentämiseksi päiväkotien perushoitotilanteissa”. (työn nimi muuttunut kyselyn jälkeen!)

Miten auttaa huoltajaa toimimaan yhteistyössä varhaiskasvattajan kanssa niin, että huoltajan toiminta huomioisi lapsen edun ja tukisi varhaiskasvattajan työtä päiväkodin perushoitotilanteissa? Millaisia haasteita olet aiheeseen liittyen kohdannut? Millaisin keinoin mahdollisia haasteita on ratkaistu vai kaivataanko niihin vielä ratkaisua? Millaisia keinoja kaipaat työsi tueksi?

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuottaa suoraan käytännön työssä hyödynnettävää materiaalia, jonka tulen jakamaan jokaisen vapaasti käytettäväksi Varhaiskasvattajan materiaalipankki -Facebook-ryhmässä syksyllä 2018.

Tein aiheesta kyselylomakkeen, jonne toivon päiväkodin varhaiskasvattajilta (nimikkeestä riippumatta) vastauksia 15.5.2018 mennessä. Varaan kuitenkin itselleni oikeuden sulkea kyselyn tarvittaessa jo aiemmin.

Tyyli on vapaa: omakohtaisia kokemuksia, hiljaista tietoa, tietotaitoa, käytännön vinkkejä esim. luovin menetelmin ym.! Vastata voit joko anonyyminä tai halutessasi voit jättää sähköpostiosoitteesi mahdollista myöhempää yhteydenottoa varten. Vastauksia käsitellään luottamuksellisina eikä niitä anneta muille tahoille.

Kiitos, jokainen vastaus on tärkeä.

Liite 3: Haasteiden teemoittelu.

KIIRE	KASVATUSYHTEISTYÖ	HUOLTAJIEN VASTUULLISTAMINEN	TIIMIN TOIMINTA	LAPSEN KEHITYS
Lasta ei ehdi huomata	Huoltajien vaatimukset	Lasten kasvattaminen varhaiskasvattajien vastuulla	Epäjohdonmukaiset kieliympäristöt	Lasten tarkkaavuus ja oman toiminnan ohjauksen puutteet
Isot lapsiryhmät	Yhdessä sovittujen asioiden noudattamattomuus	Väärä tai puutteellinen vaatetus	Tiimin oma toiminta	Lapsen malttamattomuus (pukeminen, ruokailu, paikalla oleminen)
Kiire	Kyselyihin ei vastata joissa	Lasten rajattomuus kaikissa arjen tilanteissa		Lapsen turhautuminen esim. pukemisen epäonnistuksessa
Apua ei riitä kaikille	Huoltajien muistuttelu vie aikaa			Lasten kielenkehityksen lisääntyneet haasteet
	Huoltajien uusavuttomuus			Pulaa puheterapeutitajoista
	Lasten itseohjautuvuuden puute (huoltajat pukevat / syöttävät)			
	Lastensuojelun asiakkuuksien lisääntyminen			
	Laiminlyötyjen lasten huoltajia tuetaan liian pitkään varhaiskasvatuksessa			
	Lapsen ikaisuus			
	Lapsen lyöminen			
	Lapsi opetetaan liian varhain liian omatoimiseksi			

Liite 4: Palautelomakkeen saatekirje.

Arvoisat varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokemustaustasta riippumatta!

Olen varhaiskasvatukseen suuntautuva sosionomiopiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teen parhaillaan opinnäytetyötäni aiheella ”**Huoltajien osallistamisen kehittäminen päiväkodin perushoitotilanteiden sujuvoittamiseksi**”.

Tässä opinnäytetyössä selvitän, miten kasvattaja voisi auttaa huoltajaa toimimaan yhteistyössä niin, että huoltajan toiminta huomioisi lapsen edun ja tukisi varhaiskasvattajan työtä päiväkodin perushoitotilanteissa. Lähestyn aihetta kehittämällä kuvallista materiaalia päiväkodin arjessa käytettäväksi. Materiaali täydentää Niittysen ja Viuhan (2017) varhaiskasvatuksen kuvallista opasta maahanmuuttajavanhemmille. Valmiin materiaalin tulen jakamaan vapaasti käytettäväksi Varhaiskasvattajan materiaalipankki -Facebook-ryhmässä syksyllä 2018.

Kaipaisin nyt materiaalista palautetta **15.9.2018** mennessä. Lyhyeen palautekyselylomakkeeseen pääsette joko osoitteesta <https://fi.surveymonkey.com/r/H2HCX2C> tai oheisella QR-koodilla. Käytättehän vastatessa salasanaa: **palauteSPK**. Vastaaminen tapahtuu anonyyminä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisina, eikä niitä anneta muille tahoille.

Kiitos! 😊

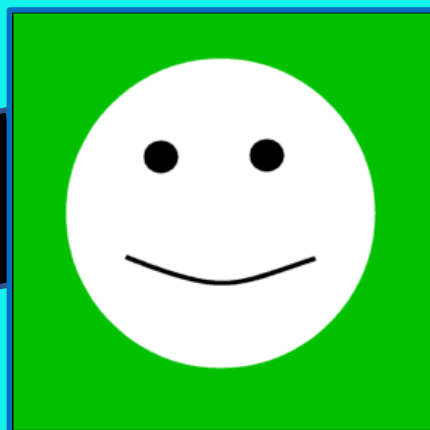

Liite 5: Materiaali huoltajien osallistumisen auttamiseksi päiväkodin arjessa.

MATERIAALI HUOLTAJIEN OSALLISTUMISEN AUTTAMISEKSI PÄIVÄKODIN ARJESSA

MA	TI	KE	TO	PE
■	■	■	■	■

HYVÄ LUKIJA,

Tämän kuvallisen materiaalin tarkoituksena on toimia varhaiskasvattajien ja huoltajien välisen yhteistyön apuna myös tilanteissa, joissa yhteistä kieltä ei ole.

Materiaalista voidaan käyttää yksittäisiä sivuja tarpeen mukaan joko suoraan huoltajalle annettuna tai esimerkiksi ryhmän tiloihin ilmoitusluontoisesti kiinnitettynä (laminoituina ja näin uudelleentäytettävänä). Materiaalin sivuja voidaan osaltaan hyödyntää myös aloituskeskusteluissa.

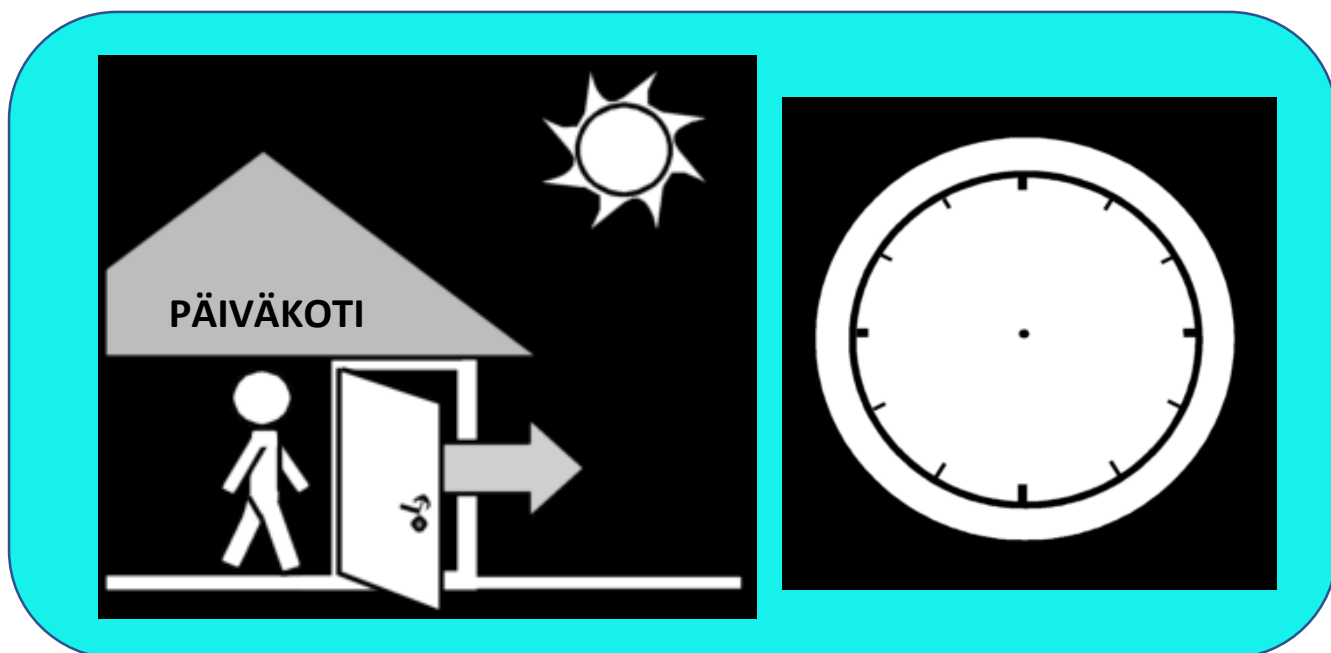
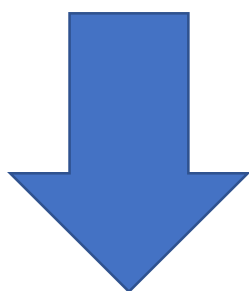
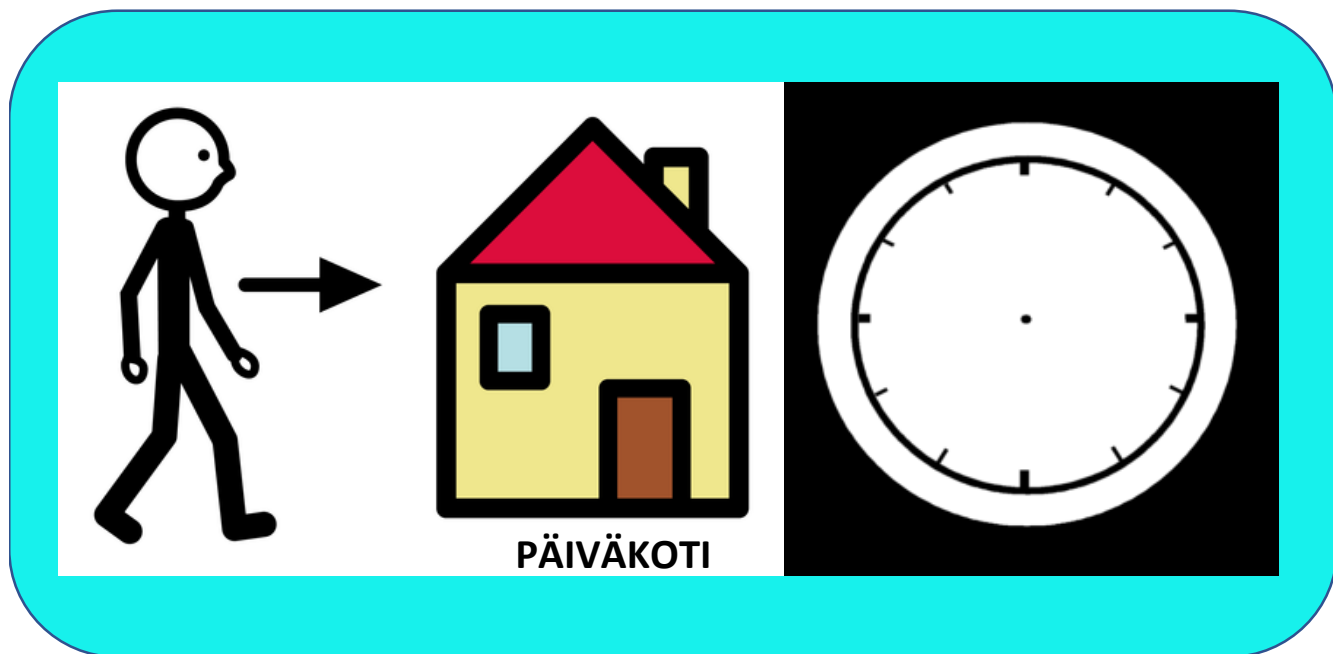
Sivuille on lisätty tekstien jälkeen tyhjää viivaa sekä tyhjiä kello-
tauluja ja kalenteripohjia, joita kasvattaja voi täyttää lapsen nimellä, puhelinnumerolla, ryhmän nimellä, kellonajalla, viikonpäiviä tai retkiä merkitsemällä. Materiaalin sivulla 14 on kuvia, joita voi hyödyntää sivujen 5 ja 7 materiaalia käytettäessä.

Tekijä: Marjaana Latva 2018, materiaali on osa
Laurea-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä

SISÄLLYSLUETTELO

1 Hoitoajat.....	4
2 Poikkeustilanteista ilmoittaminen.....	5
3 Lapsen sairastuminen.....	6
4 Lapsen poissaolosta ilmoittaminen ennakkoon.....	7
5 Sopivankokoiset talvikengät / kumisaappaat.....	8
6 Vaatteiden nimeäminen.....	9
7 Sopivankokoiset sadevaatteet (ehjät).....	10
8 Sadevaatteiden pesuun vieminen.....	11
9 Juomapullon pesuun vieminen.....	12
10 Naulakkopaikasta huolehtiminen.....	13
11 Lisäkuvat.....	14
LÄHTEET.....	15

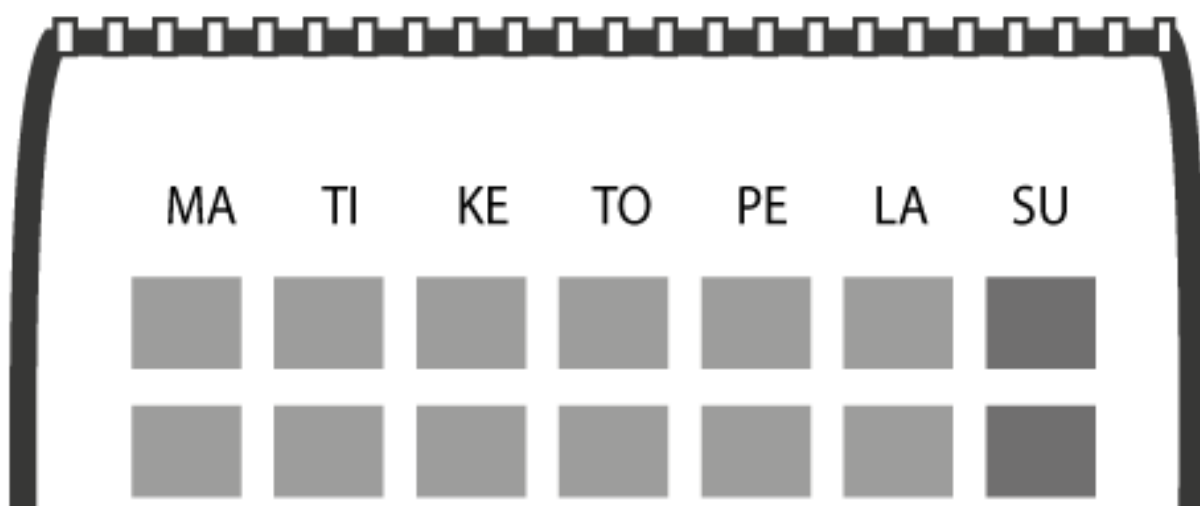
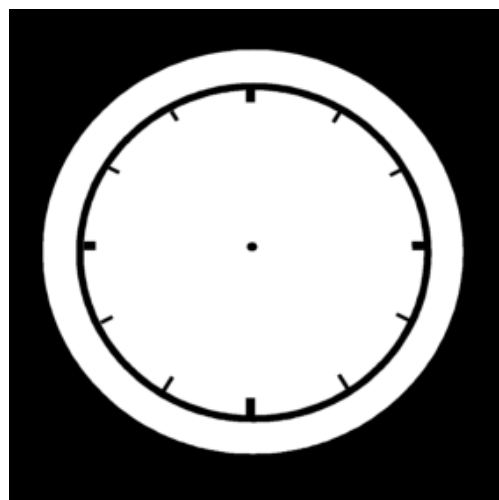
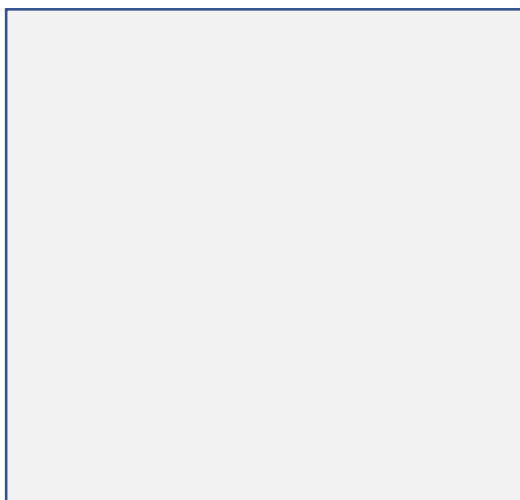
HOITOAIKA KELLO ____ : ____ - ____ : ____

____.____.20__ KELLO ____:____

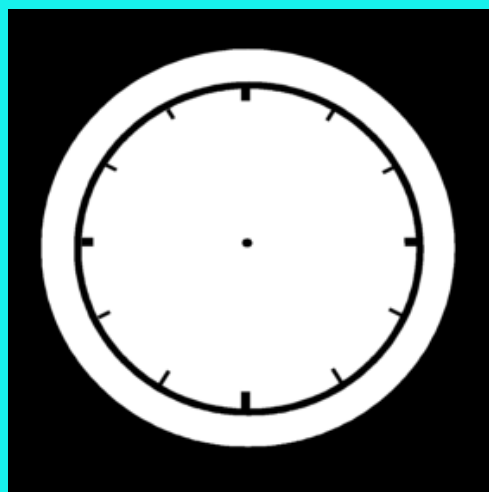

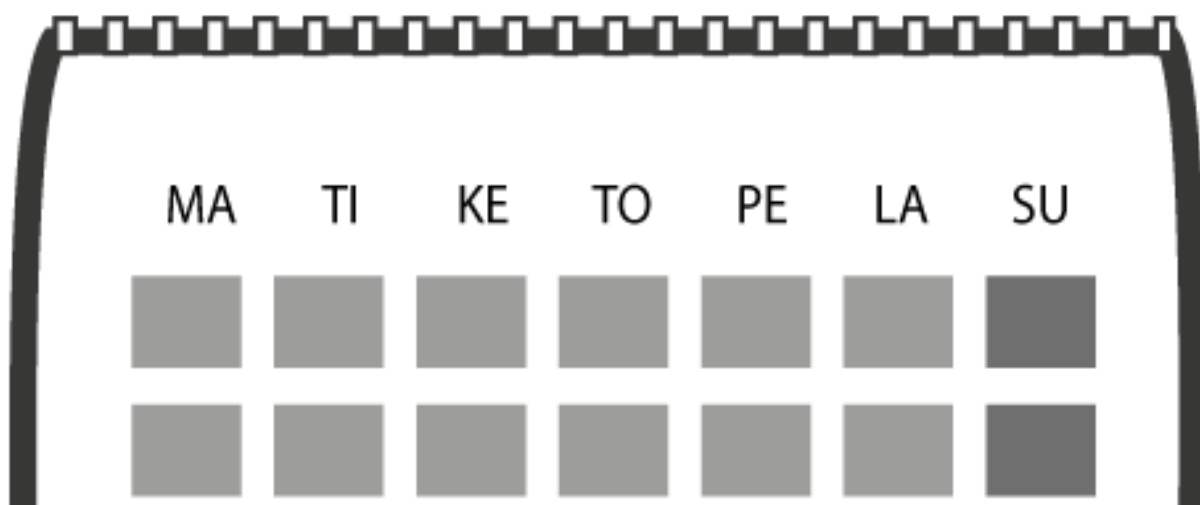
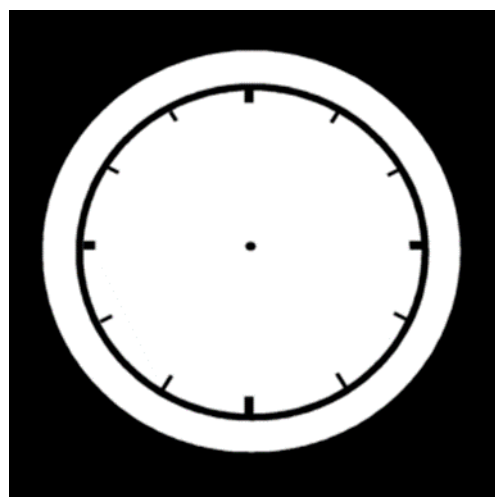
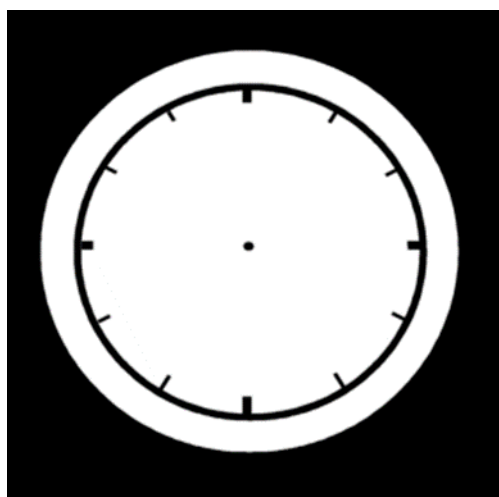
LAPSI SAIRAS

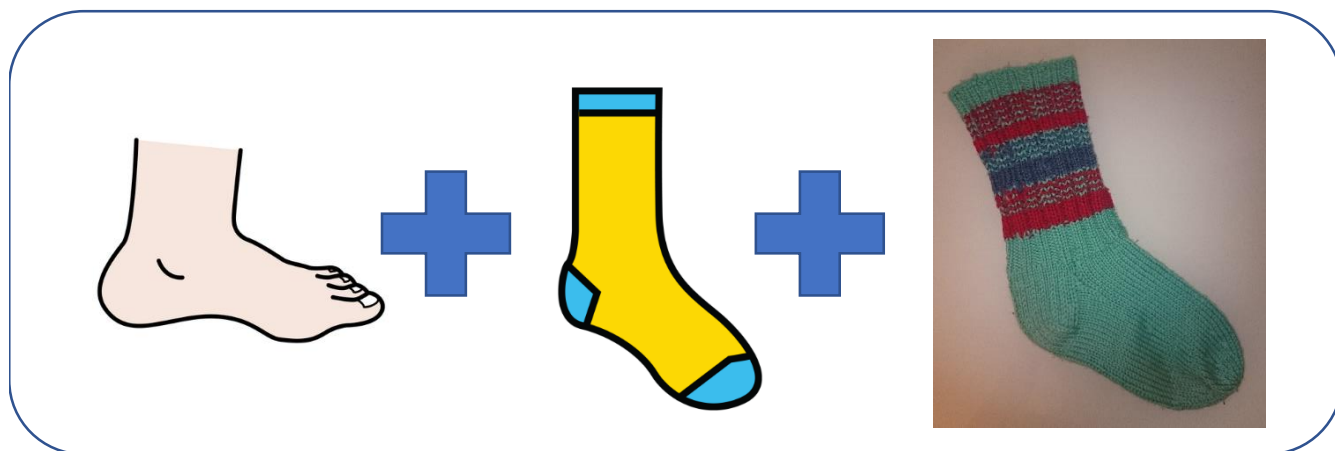
ILMOITA PÄIVÄKOTIIN KELLO ___:___ MENNESSÄ
PUHELINNUMERO: _____

LAPSEN POISSAOLO / TILAPÄINEN MUUTOS HOITOAJASSA

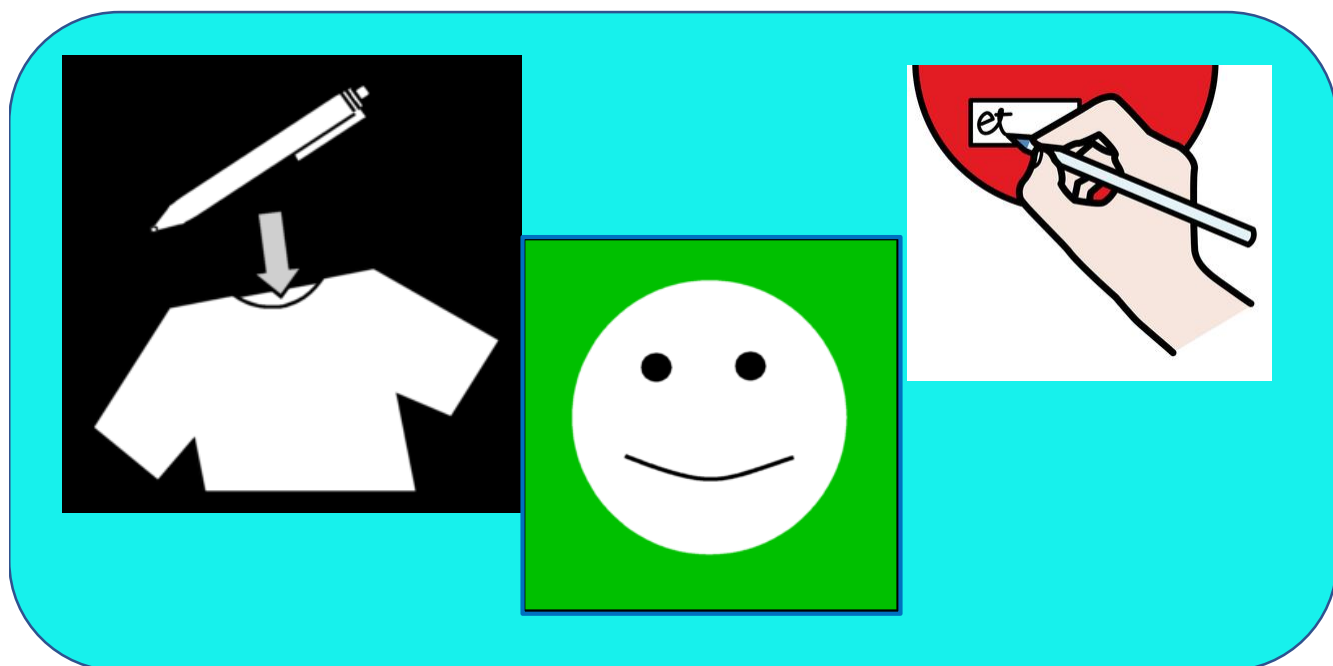
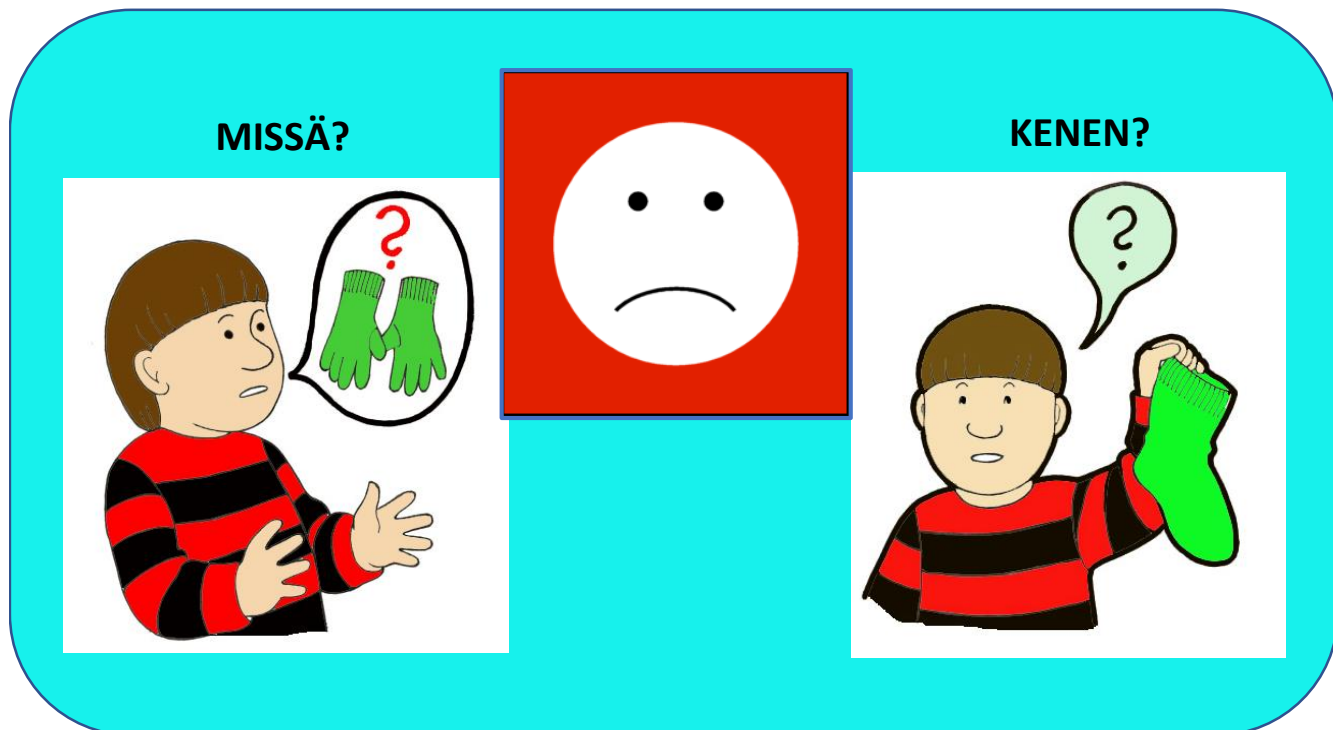

TALVIKENGÄN / KUMISAAPPAN OIKEA KOKO

NIMIKOITHAN LAPSESI VAATTEET, KIITOS!

SOPIVAT SADEVAATTEET

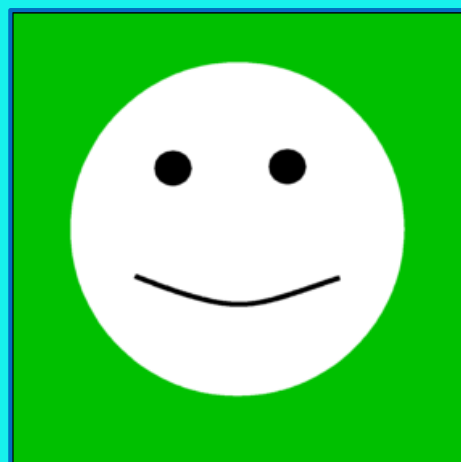
**LIIAN LYHYET
LAHKEET**

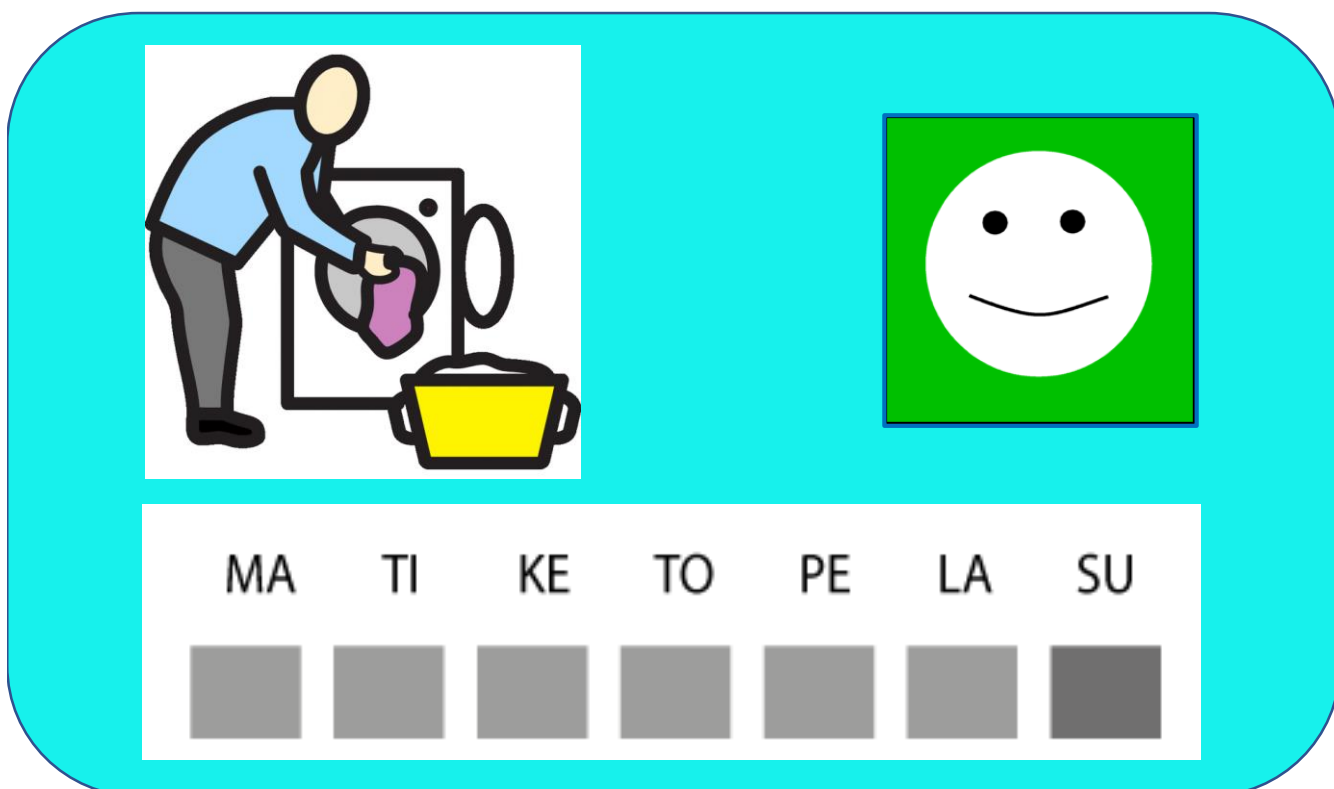
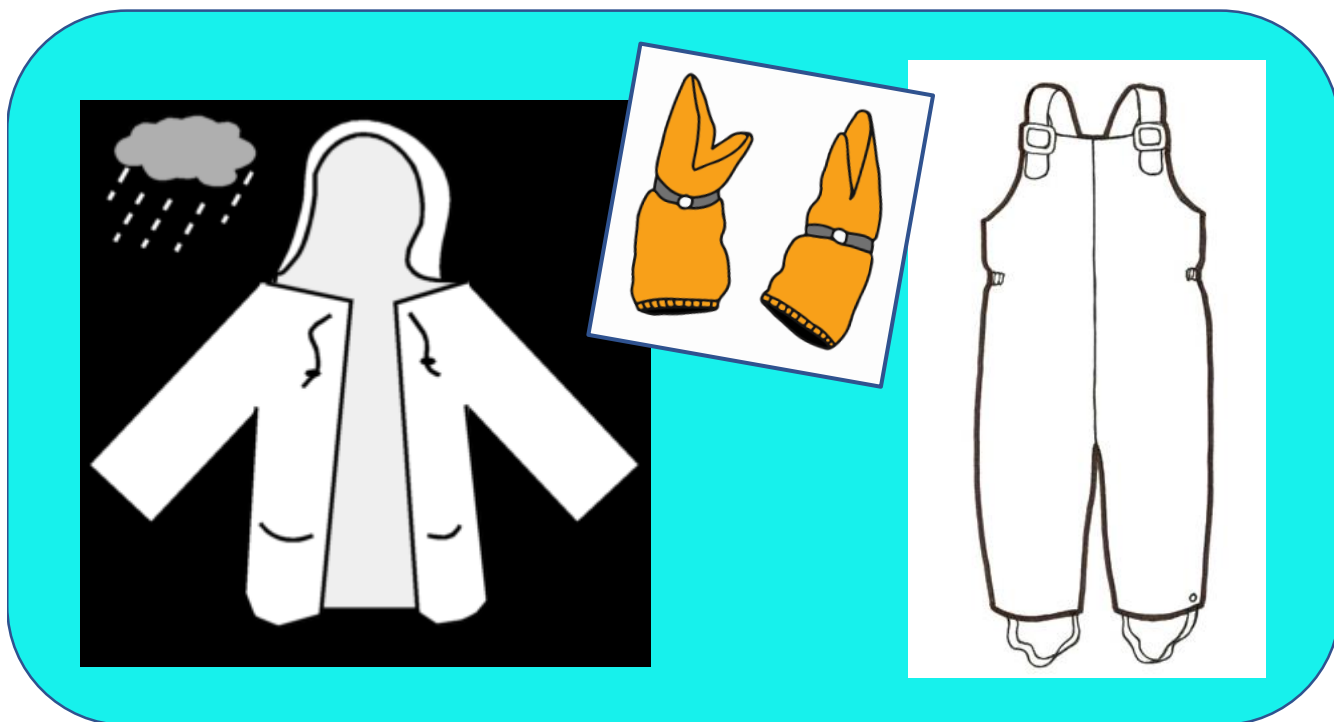
**JALKALENKIT
PUUTTUVAT**

SOPIVA LAHKEEN PITUUS, EBJÄT JALKALENKIT

SADEVAATTEET PESUUN _____, KIITOS!

MA

TI

KE

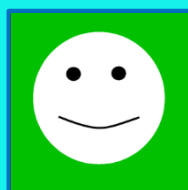
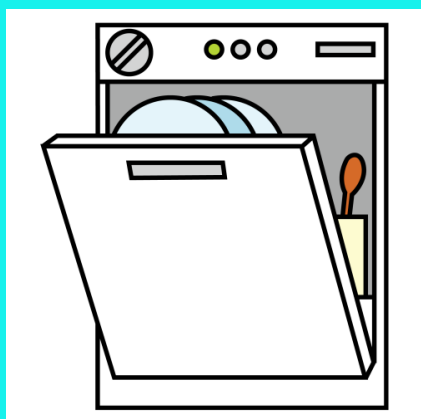
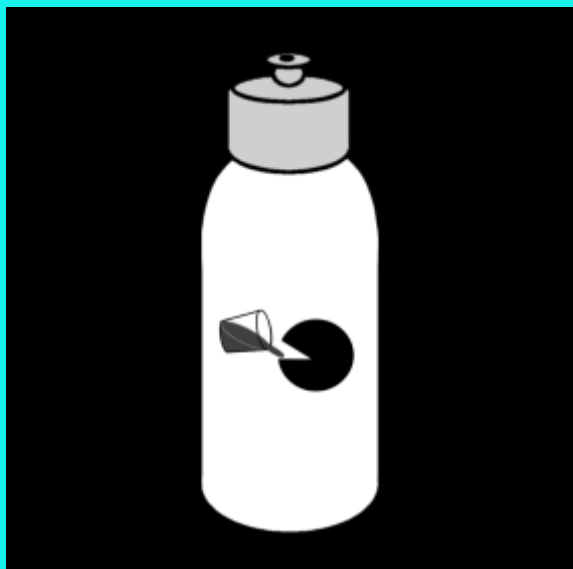
TO

PE

LA

SU

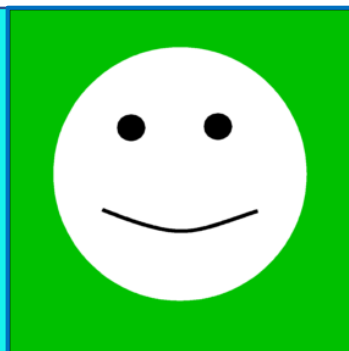
JUOMAPULLO PESUUN _____, KIITOS!

MA TI KE TO PE LA SU

HUOLEHDITHAN LAPSESI NAULAKKOPAIKASTA, KIITOS!

LÄHTEET

Kuvalähteet:

Piirroskuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net

Aino Ojala: kurahanskat

Elina Vanninen: kenen, kurahousut, leikkiä, lumisade, metsä, mitä, sade, talvisaappaat, tiskata, uimahalli

Heidi Ahlström: kalenteri (muokattu)

Paxtoncrafts Charitable Trust: pestä vaatteet

Sclera: hyvä, juoda, juomapullo, mennä ulos (muokattu), nimikoida vaatteet, päiväkotia (muokattu), sadetakki, sairas, soittaa puhelimella, surullinen, tyhjä kellotaulu

Sclera, muokkaus Savas: neuvola

Sergio Palao / Catedu: kirjasto, kuume, jalkaterä, merkitä (muokattu), ottaa valokuva, uida, pestä astiat, saapua (muokattu), sukka

Valokuvat: Marjaana Latva

Kirjalliset lähteet:

Kasvu- ja käytävien määrittäminen. Respecta Oy. Viitattu 24.7.2018.

<https://www.respecta.fi/fi/ratkaisut/apuvalineet/jalkineet/opas-lasten-jalkineiden-valintaan/kasvu-ja-kayntivaran-maarittaminen/>